

DSP

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMI

TBMM
Kütüphanesi

**TARİH
VE GELECEK**

Yayın : 1992-066
Yıl : 2003
Cilt :
Kısım :
Kopya :
Baskı : "200700001"

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMI

İÇİNDEKİLER

DSP’NİN GÜNCELLEŞEN PROGRAMI 2003	5
DSP PROGRAMI	29
BÖLÜM 1 : DEMOKRATİK SOL	31
- Sunuş	32
- Niçin Demokratik Sol?	35
- Tanım	36
İlkeler ve Amaçlar	39
BÖLÜM II: DEMOKRASİ	45
- Demokratikleşme	46
- Örgütlenme ve Siyasal Katılım	48
- Demokratik Sol Partinin Yapısı ve İşleyişi	54
- Seçimler	58
- Özgür İnsan Özgür Toplum	61
- Demokrasiyi Yaşatabilmek ve Demokrasiyle Yaşayabilmek	64
- Özgürlük ve Bağımsızlık	75
BÖLÜM III: GELİŞME	79
- Özet	80
- Ekonomi ve Gelişme	86
- Ekonomide Araçların Amaca Uygun Kullanımı	107
- Kaynak	115
- Halk Katılımıyla Hakça Gelişme	119
- Türkiye’nin Demokratik Gelişmesine Yurt Dışında Çalışanların Katkısı	128
BÖLÜM IV: DEVLET	133
- Anayasa	134
- Yargı	135

- Yasama	136
- Yürütme	138
- Yerel Yönetimler	140
BÖLÜM V: İNSAN VE TOPLUM	143
- Eğitim Kültür Sanat ve Spor	144
- Konut	148
- İnsan ve Çevre Sağlığı	150
BÖLÜM VI: KURALLAR	153
- Kurallar	154

**DEĞİŞEN DÜNYA
VE TÜRKİYE**

**DSP’NİN
GÜNCELLEŞEN
PROGRAMI**

2003

GENEL MERKEZİ

www.dsp.org.tr

Sunuş

DSP'den “sol”a Yeni hedefler

BÜLENT ECEVİT

DSP'nin 1985 yılında yazılan programı, yenilenen programla ortadan kalkmıyor. 1985 programında **Demokratik Sol** felsefesiyle ilgili çok önemli görüşler bulunmaktadır. Bunlar, her zaman geçerli ve her Demokratik Solcu'ya rehber olan görüşlerdir.

Ancak **Dünya**'da **Türkiye**'de çok şey, o arada **sol** da değişti. DSP'nin kuruluş dönemindeki programında öngörülen bazı hedefler de gerek iktidarımız, gerekse başka dönemlerde yapılan düzenlemelerle gerçekleşti. Bu nedenle yeni hedefler ortaya koymak gerekti.

Bu arada birçok yazar ve düşünür “sol”la ilgili tartışmalara katılmıştır. Ancak bu tartışmalardan herhangi bir sonuç çıkmamıştır.

Türkiye'deki “sol”un çağdaş açılımını sağlayan **Demokratik Sol Hareket**'tir. Bu nedenle “sol”a, değişen **Dünya** ve **Türkiye** koşullarına göre yeni hedefler getiren de yine **Demokratik Sol Hareket**'tir.

Demokratik Sol Parti'nin **Parti Meclisi** toplantısında belirlenen programı; “küreselleşme”, “kayıtdışı ekonomi”, “emek-sermaye ilişkisi”, “üretim”, “girişimcilik”, “işsizlik”, “kültür”,

“bilgi toplumu”, “uzay teknolojisi”, “kamu yönetimi” ve “yerel yönetim anlayışı”, “sendikalaşma” ve “üniversitelere bakış açısı” gibi çok sayıda konuyu içermektedir.

Küreselleşme son yıllarda çok yaygınlaşmıştır. Bu arada sosyal boyutu gözardı eden küreselleşmenin faydalarının yanı sıra zararlarının da olduğu ortaya çıkmıştır. Bu zararları ortadan kaldırıcı önlemleri geliştirmek sol partilerin işlevidir. Bunun Türkiye’de başarabilecek olan sol da Demokratik Sol Parti’dir.

DSP’nin “inançlara saygılı laiklik anlayışı”, yenilenen programında ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

“Sol”un evrensel değerlerini yerlileştiren bir anlayışa sahip olan Demokratik Sol Parti, sadece Türkiye’de değil, Dünya’da da hakça paylaşımı öngörmektedir.

Parti Meclisimiz’in 3 Ekim 2003 tarihli toplantısında ele alınan programın tam metni, 6 Ekim 2003 Pazartesi günü düzenlenen bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanmıştır.

Ancak açıklanan metin, yenilenen programın “öz”ünü, “genel çerçevesi”ni oluşturmaktadır.

Yenilenen programımızın partimize ve ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

6 Ekim 2003

1980'lerin ortalarından beri dünyada, özellikle de bölgemizde büyük değişiklikler olmuştur. En önemlisi ideolojik kutuplaşma sona ermiştir. Uygarlıklar çatışmasının yerini **kültürel diyalog** ve **uzlaşma** almaya başlamıştır.

Çağımızda **dünya savaşı** tehlikesi ortadan kalkmıştır. Ancak milliyetçi akımlar ve gelişmeler yüzeye çıkmıştır. Bir yandan etnik ayrışım artarken, bir yandan da kültürel kaynaşma artmıştır.

İletişimin yaygınlaşması ve kolaylaşması bu süreci hızlandırmıştır. Buna paralel olarak **Batı**'nın kültürel üstünlük iddiası ortadan kalkmıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla **Orta Asya**'dan **Orta Avrupa**'ya kadar uzanan bölgede bağımsız cumhuriyetler veya özgür rejimler kurulmuştur. Doğu ile Batı'nın yakınlaşmasından **Avrasya** kavramı doğmuştur.

Avrasyalaşma sürecinin anahtarı da Türkiye'dedir. Bu anahtarı en iyi değerlendirebilecek yaklaşım da **Demokratik Sol Parti Kültürü**'dür.

Avrasya eksenindeki ülkelerin her biriyle **Türkiye**'nin tarihsel ve kültürel bağları vardır. Bölgedeki değişim bu bağları canlandırmıştır. Bölgedeki **Türkiye**'nin etkisi ve ağırlığı artmaya başlamıştır.

Bunun doğal bir sonucu olarak **Türkiye**'nin **Demokratik Sol Hareketi ve Kültürü** de ülkemizin yanı sıra bölgemizde de etkinlik kazanabilir.

Dünyadaki gelişmeler de **Türkiye**'nin jeopolitik konumunu güçlendirmiştir.

Türkiye'nin uluslararası alanda en büyük gücü inançlara saygılı laikliktir. Laikliğin Türkiye'deki en büyük güvencesi de Demokratik Sol Parti'dir.

Demokratik Sol Parti'nin solculuğu yalnız kendi halkımız için değil, tüm insanlık için geçerlidir.

Solun evrensel değerlerini ülkemizin kendi değerleriyle kaynaştırıp yerlileştiren **Demokratik Sol Parti**, yalnız Türkiye'de değil, bütün dünyada hakça bir düzen için çalışmaya karardır.

Çünkü, **Demokratik Sol Parti'nin "ulusal solcu"luğu**, tüm dünya ülkelerinin kendine özgü solculuklarına da bir örnektir.

Atatürk'ün "YURTTA BARIŞ, DÜNYADA BARIŞ" ilkesi, DSP'nin esin ve güç kaynağıdır.

DSP; sürekli barışı, sürekli özgürlüğü ve sürekli demokrasiyi, hem kendi ulusunun, hem de dünya uluslarının vazgeçilemez hakları olarak görmektedir. Dolayısıyla kendi ülkesinde de başka ülkelerle ilişkilerinde de **adaletli bütünleşmeyi ve adaletli paylaşmayı** öngörmektedir.

Yalnız insanlarımız arasında değil, bölgeler arasında da **sosyal adalet**; ve yalnız Türkiye'de değil, dünyada da **sosyal adalet**, **DSP'nin temel ilkelerindendir.**

Küreselleşme, kaynağını teknolojiadaki gelişmelerden almaktadır. O nedenle küreselleşme önlenemez.

Ama küreselleşmenin neden olduğu olumsuzluklara karşı da etkili önlemler alınmalıdır.

Sosyal boyutu gözardı eden bir küreselleşme, özellikle ekonomileri zayıf ülkelerde **yoksulluklara ve iç kargaşalara** yol açabilir.

Onun için güçsüz durumdaki ülkeler, teknolojik gelişmelerden yararlanabilme olanaklarını artırarak dünyadaki dengesizlikler altında ezilmekten kurtulmaya çalışmalıdırlar.

Türkiye, buna öncülük edebilecek bir ülkedir. **DSP** de bunu sağlayacak bir eğitim politikasını geliştirmemiş ülkelere telkin edebilecek bir yapıdadır.

Türkiye, yalnız AB üyeliği ile yetinemez. **AB** üyeliği ile yetinirse **AB**'nin ve “küreselleşme”nin tutsağı durumuna düşer.

Türkiye, bölge merkezli dış politikasının çevresini daha da genişletmelidir. Bölgesel ilişkilerinden, **Asya**'daki köklerinden, **Rusya** ve **ABD** ile bağlantılarından alabileceği güçle gelişimini hızlandırmalıdır. **AB** ve **ABD** ile ilişkilerimizi aksatmadan dış ve ekonomik ilişkilerimizin kapsamını genişletmelidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), **Türkiye**'nin vazgeçilemez bir parçasıdır. **KKTC**'nin güvenliği, **Türkiye**'nin güvenliği açısından da gereklidir.

KKTC'nin stratejik önemi, bazı çevrelerin iddialarının aksine daha da artmıştır. **KKTC**, bazı uluslararası oyunlara alet edilmemelidir. **DSP**, bu konudaki duyarlılığını her zaman gösterecek ve mücadelesini sürdürecektir.

DSP, **yurt dışındaki Türkler**'i sahiplenmede ve onların sorunlarına çözüm üretmede **öncü rol** oynayacaktır. Sorunlarının çözümünde onların da katkısını ve katılımını sağlayacaktır.

DSP, sanayimizin geliştirilmesinde **üniversite-sanayi işbirliği**ne büyük önem vermektedir. “**Köykentten teknokente**” sloganımızın öngörüsü de budur.

DSP, ulusal savunma sanayimizi de **Türkiye**'yi dışa bağımlılıktan kurtaracak yönde geliştirmek için gereken her adımı atacaktır.

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Cumhuriyetimizi kuran bir ordudur. Ülkemizdeki her çağdaş kuruluşun öncülüğünü yapan **TSK**, dünyanın en güçlü ordularından biridir. Bazı ülkeler başları sıkıştığında **TSK**'nin bu gücünden yararlanmak istemişlerdir.

TSK da yardım isteyen bu ülkelere barışçıl amaçlarla katkıda bulunmuş ve bunlardan bazılarının ordularına eğitim vermiştir.

TSK'nin bu gücü, ülkemizin **jeopolitik** konumu da göz önüne alındığında mutlaka korunmalıdır.

DSP'nin güçlenmesi, **Türkiye**'nin güçlenmesine ivme kazandıracaktır.

Türkiye, gücünü iyi değerlendirerek, dünya ekonomisindeki küreselleşmenin sosyal ve siyasal sakıncalarını gidermeye öncülük edecektir.

Batı, "**bilgi toplumu**"na "**sanayi devrimi**"ni tamamladıktan sonra geçmiştir. **Türkiye** ise "**sınaileşme**"sini tamamlayamadan "**bilgi toplumu**" aşamasına gelmiştir. Bu, **Türkiye**'nin "**bilgi toplumu**"nu daha yaygın ve daha etkin duruma getirmesini gerektirmektedir.

Atatürk'ün **Türkiye**'ye gösterdiği "**çağdaş uygarlığı aşma**" hedefi, daha geçen yüzyılın başlarındaki bir vizyondur. O hedefi aşmanın yolu, bu yüzyılda "**bilgi toplumu**"nda etkin bir ülke olmaktan geçmektedir.

KÜRESELLEŞMENİN getirdiği sakıncaları aşmada da "**bilgi toplumu**"nun güçlendirilmesi çok önemli bir rol oynayacaktır.

Türkiye, bu açıdan iddia sahibi olabilmelidir. **Türk** insanının birikimi ve girişimci yeteneği, buna son derecede elverişlidir.

Bu nedenle **DSP**, ileri teknolojinin geliştirilmesini ve kullanılmasını özendirerek destekleyecektir.

Sanayi yatırımları, **dışsatım** ve standardizasyonun önündeki bürokratik engelleri mutlaka kaldıracaktır.

Dışalımın; yerli sanayimizi, tarım ve hayvancılığımızı olumsuz yönde etkilemesini önleyecektir.

Teknoloji, **istihdam** ve **katma değer** yaratacak yabancı yatırımları teşvik edecektir.

Çağdaş ekonomiyi yakalayabilmek ve çağdaş uygarlığı aşabilmek için bilimde ve bilgide ilerlemeye ağırlık vermek gerekir. Bunu sağlayabilmenin yolu da eğitimi yaymak ve güçlendirmektir.

Bu nedenle **üniversitelere kesin özerklik** tanınacaktır. Üniversiteleri siyasal iktidarların etkisinden ve baskısından kesin olarak koruyacaktır.

Demokratik Sol Hareket'in 1970'lerde başlatmış olduğu açık yüksek öğretim, **Türkiye**'deki "**bilgi toplumu**"na geçişin de aslında bir başlangıcıdır.

Açık yüksek öğretimi, çağdaş eğitim teknolojisinin tüm olanaklarını değerlendirerek yaymak ve örgün eğitimle desteklemek **DSP**'nin başta gelen amacıdır.

Sanayi ara elemanı gereksinmesinin karşılanmasında ve dolaşısıyla ülke kalkınmasında mesleki ve teknik eğitimin çok büyük önemi vardır.

DSP, meslekî ve teknik eğitimi özendirici tüm önlemleri alacak

ve bu eğitimi hem nitelik, hem de nicelik olarak geliştirecektir. Bu amaçla **yatılı okullara** ağırlık verecektir.

DSP, çağdaş iletişim olanaklarını yaygınlaştırarak evde üretim ve eğitime katılımı da destekleyecektir.

İktidarı döneminde gerçekleştirdiği **8** yıllık kesintisiz zorunlu eğitimi **12** yıla çıkaracaktır.

DSP, kimsesiz ve güç durumdaki çocukların eğitim ve istihdam gereksinimleri dahil tüm sorunlarını çözmeye kararlıdır.

Teknolojideki hızlı gelişme insan bedeninin daha az kullanılması sonucunu ortaya çıkarmıştır. İktidarı döneminde **amatör** ve **profesyonel** spora büyük destek veren **DSP**, yurttaşlarımızın spora daha fazla zaman ayırmasını sağlayacak ve sağlıklı toplum için spora daha fazla kaynak aktaracaktır.

Yaşadığımız “**bilgi çağı**”nda bireylerin beden eğitimlerinin yanı sıra beyin eğitimleri de çok büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle çocuklarımızın ve gençlerimizin bilgisayar ve internetle erken tanışmalarını, satranç ve diğer beyin sporları ile zekâ oyunlarına ilgi duymalarını sağlamak, **DSP**’nin ana hedefleri arasındadır.

DSP, engelli yurttaşlarımızın da **spor** olanaklarından daha geniş yararlanmalarını sağlayacaktır. **DSP** ayrıca, engelli yurttaşlarımızın başta eğitim ve istihdamları olmak üzere tüm sorunlarına daha etkili ve kalıcı çözümler getirilebilmesi için **Engelliler Bakanlığı** kurulmasını amaçlamaktadır.

DSP’nin hedefi **SAYDAM BİR DEVLET** yapısıdır. Bu nedenle **DSP**, **Anayasa**’nın geniş bir toplumsal uzlaşma ile bir bütünlük

içinde yenilenmesinden yanadır. **Anayasa** geçmişe dönük değil, geleceğe yönelik olmalıdır.

Anayasa'da geçmişte karşılaşılan sorunlar ve edinilen deneyimler de dikkate alınarak, temel hak ve özgürlükleri genişleten ve sağlam güvencelere bağlayan, insanların ve toplumun refah ve mutluluğunu gerçekleştirmeye yönelik demokratik bir toplum ve **saydam bir devlet yapısı** öngören kurallar yer almalıdır.

Kamu yönetiminde denetimin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için **denetim kurumlarının** iktidara bağımlı olmaması zorunludur. Özellikle yargı organlarının bağımsızlığı, sağlam güvencelere dayandırılacaktır.

Demokratik rejimin, halkın halk için halk tarafından yönetilmesi biçiminde tanımlanmasına uygun olarak, halkın bu sürece örgün ve etkin katılımı sağlanacaktır.

Bu, bir toplumsal sözleşme niteliğindeki **Anayasa**'nın yapılması ve değiştirilmesi bakımından da geçerlidir. Böyle bir demokratik katılım, **Atatürk halkçılığının** da gereğidir.

DSP, milletvekili dokunulmazlığının sınırlandırılması konusunda da karardır.

DSP, 100'e yakın ülkede "**ombudsman**" olarak hizmet veren kurumun ülkemizde de oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Bu kurum, idare ile kişiler arasında çıkacak uyuşmazlıkların yargı yoluna başvurmaksızın çözümü, böylelikle idarenin denetimi bakımından önemli bir demokratik adım olacaktır.

Demokratik Sol Parti, kamu hizmetlerinin çağdaş yöntemlerle hızlı, etkili ve verimli bir biçimde yürütülebilmesi için kamu yönetiminde kapsamlı bir reforma gidilmesini zorunlu saymaktadır.

Bu reform, **merkezden yönetim** ve **yerinden yönetim** birimleri ile ilgili çeşitli alanlarda yeni bir yapılanmadan, **katılımcı saydam demokrasi** anlayışının kurumsallaştırılmasına, gereksiz bürokratik işlemlerin kaldırılmasına kadar geniş bir yelpazede yeni düzenlemeler yapılmasını, bu arada **merkezî yönetim-yerel yönetimler** ilişkilerinin yeniden düzenlenmesini içermektedir.

Dolayısıyla **yerel yönetimler reformu, genel kamu yönetimi reformunun** bir parçasıdır.

Demokratik Sol Parti, kuruluşundan beri, yerel yönetimleri, demokrasiyi temelden güçlendirmenin ve demokratik halk katılımıyla kalkınmayı hızlandırıp yaygınlaştırmanın en verimli aracı olarak görmektedir.

Bu bakımdan yerel yönetimler, yerel kamu hizmetlerini **üniter devlet yapısı içinde** katılımcı demokrasi anlayışıyla yürütecek özerk kamu tüzel kişileri olarak güçlendirilecektir.

Demokratik Sol Parti, emeğin değerine özel önem vermekle beraber "**emek**"le "**sermaye**"yi birbirinin tamamlayıcısı olarak görmektedir.

"**Sermaye**"nin tabana yayılması ve "**girişimci sektör**"ün desteklenmesi de **DSP**'nin öncelikli hedefleri arasındadır.

DSP, emek-sermaye ilişkisinde **üretkenliğin geliştirilmesine** ve **bölüşümün hakça sağlanmasına** büyük önem vermektedir. Bu bağlamda **DSP**; ekonomik büyümeyi ve refah düzeyini artıran her alandaki "**verimli üretim**"i destekleyecek ve giderek güçsüzleştirilmeye çalışılan **sendikalaşmaya yeni bir ivme** kazandıracaktır.

1980'den sonra işçi haklarına getirilen ve hükümet olduğumuz

dönemlerde etkin mücadelemiz sonucu bir kısmı kaldırılan kısıntıların tamamı kaldırılacaktır.

Hak grevi yasalaştırılacak, yasalarla veya toplu sözleşmelerle elde edilen hakların çiğnenmesi önlenecektir.

Sınırlı istisnalar dışında kamu görevlilerine de **yaptırımli toplu sözleşme hakkı** tanınacaktır.

Tarım işçilerinin sosyal haklarındaki eksiklikler de giderilecektir.

DSP, çalışma yaşamında **demokratik katılımcılığa** büyük önem vermektedir.

Gerek işçilerin, gerek memurların sendikalaşma hareketlerinin öncülüğünü de zaten **Demokratik Sol Hareket** gerçekleştirmiştir.

Bilindiği gibi, çalışma yaşamında “**grevli-lokavtlı toplu sözleşme düzeni**”ne geçiş ile “**işsizlik sigortası**”, “**iş güvencesi**” ve “**kamu çalışanlarına sendika hakkı**” gibi kazanımlar hep **Demokratik Sol Hareket**’in mücadelesi sonunda elde edilmiştir.

DSP, çalışma yaşamında kalıcı barışı hedeflemektedir. Bu amaçla; “**iş güvencesi**” gibi, “**işyeri güvencesi**”ni sağlayacak önlemleri de alacaktır.

İŞSİZLİK sadece ülkemizin değil, refah düzeyi yüksek ülkelerin bile en önemli sorunları arasında yer almaya devam etmektedir.

Bu nedenle **DSP**, işsizlik sorununun çözümü için ülkemizin tüm dinamiklerini harekete geçirmeyi ve toplumumuzun her kesimi için özel çözüm önerileri getirmeyi hedeflemektedir.

Örneğin **köylerdeki işsizliği**, köylülerin her sorununa çare olan ve artık tüm dünya ülkelerine **kırsal kalkınma modeli** olarak örnek

gösterilen köy-kentlerle çözmeyi öngörürken, kentlerdeki işsizliği de ülkemiz ekonomisinin motor gücü haline gelen işletmeleri daha da güçlendirerek çözecektir.

Bu bağlamda **KOBİ**'lere, sanayicilere büyük önem verecektir. Buna paralel olarak meslekî eğitimin yaygınlaştırılmasını da sağlayacaktır.

Genç girişimcilere kendi işlerini kuracak olanakların yaratılması da **DSP**'nin hedefleri arasındadır. Bu amaçla **Halk Bankası**'nın proje karşılığında kredi teşviki vermesi sağlanacaktır.

DSP, tarım ve hayvancılığa olan desteğini sürdürecektir. Bu amaçla **Halk Bankası**'nın yanı sıra **Ziraat Bankası**'nı da yeniden yapılandıracaktır.

DSP, kooperatifçiliği de çağdaş gelişmelerin ışığında yeniden güçlendirecektir.

DSP, işsizlik sorununun çözümünde de "**bilgi toplumu**"na özel önem verecektir.

DSP, küreselleşmenin getirdiği sorunları en aza indirgemedi, "**bilgi toplumu**"nun en büyük rolü oynayacağına inanmaktadır.

DSP, ekonomik gelişmemizin güvence altına alınabilmesinin, sürekli ve güvenli enerji sağlayabilmemize bağlı olduğuna inanmaktadır. Dolayısıyla tüm ulusal enerji kaynaklarımızı en verimli biçimde harekete geçirecektir.

Ülkemiz, uluslararası enerji koridoru durumuna gelmiştir.

DSP, ulusal değerlere verdiği önemi tüm enerji kaynaklarına da verecektir. Başta kömür olmak üzere enerji kaynaklarının değerlendirilmesinde gereken her önlemleri alacaktır.

Enerji üretiminde ve dağıtımında ulusal çıkarları ve çevresel duyarlılıkları da göz önüne alarak **verimli her projeyi** destekleyecektir.

DSP, iktidarı döneminde **teknolojik** gelişmelerin desteklenmesi için yoğun bir çaba göstermiştir. Örneğin **organize sanayi ve nitelikli teknoloji bölgelerinin** gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlayan yasal düzenlemeler getirmiştir.

DSP, teknolojik gelişmelerin daha da yaygınlaşması için yeni projeler üretecektir.

Uzay teknolojisi dünyada sürekli büyük aşamalar kaydetmektedir. **Türkiye** de “**uzay teknolojisi**”yle yakından ilgilenmektedir. **DSP**, uzay teknolojisinin daha da geliştirilmesini ülkemizin öncelikleri arasında görmektedir.

KAYITDIŞI EKONOMİ, hem işçilerimiz ve girişimcilerimiz, hem de devletimiz açısından -gelir ve vergi adaletsizliğine yol açtığı için- ülkemizin en büyük sorunlarının başında gelmektedir.

DSP, bu konuda kesin önlemler almaya karardır. Ancak bu önlemler alınırken, tarafların **gönüllü katkısını** sağlamaya da özen gösterecektir. Kayıtdışını kayda alayım derken, yeni kayıtdışılara yol açmayacaktır. İnsanlarımızın duyarlılıklarını gözönünde bulunduracaktır.

DSP, hem adaletli, hem de yatırımları özendirici bir “**vergi reformu**”nu hedeflemektedir.

Nüfusumuzun hâlâ yarıya yakını kırsal kesimdedir. Bu nedenle **kırsal** alanda kalkınmaya öncelik verilecektir. **Köy-kentler**, bu açıdan en gerçekçi reçetedir. **Köy-kentler**, kırsal alanın sorunlarını çözerken, beraberinde büyük kentlerin sorunlarını da çözmüş olacaktır.

Köylüyü köyünde kentlileştirme projesi olan **köy-kentlerde** de **"bilgi toplumu"** etkili ve verimli hâle getirilecektir.

Köy-kentler, öngördüğü her olanakla köylülerin en sağlıklı biçimde kentlileşmesini, üstelik de bunun düşük maliyetle gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

DSP, gecekondü bölgelerinde yaşayanların da en sağlıklı kent yaşamına kavuşturulmasını amaçlamaktadır.

DSP, **"bilgi toplumu"**na ve bunun altyapısını oluşturan **"internet iletişimi"**ne en büyük önemi veren ve hatta öncülük eden parti olmuştur; olmaya da devam etmektedir.

DSP, bu konuda çok daha büyük projelerin öncülüğünü yapacaktır.

İNANÇLARA SAYGILI LAİKLİK, **DSP'nin "ULUSAL SOL"**, **"ULUSAL BİRLİK"** ve **"TAM DEMOKRASİ"** gibi çok önem verdiği temel ilkelerinden biridir.

Laiklik, aslında inançlara saygıyı da öngörmektedir. Ancak inançlara saygı göstermeyenler de olduğu için **DSP**, **"inançlara saygılı laiklik"** ifadesini özellikle kullanmaktadır.

DSP, bu ilkesiyle dindarların da solcu olabileceğini; aynı şekilde solcuların da dindar olabileceğini; ayrıca dindarlığın, laik olmanın önünde bir engel oluşturmadığını vurgulamak istemiştir.

Bazı sol çevreler, her dindarı **potansiyel mürteci** gibi görmüşlerdir.

DSP ise bu yanı sıra, bu vahim hataya ilk kez son veren bir sol parti olmuştur. **DSP**, bu yanı sıra da özgün bir sol partidir. Daha 70'lerde bu anlayışın temellerini atmıştır.

Zaten **DSP'nin, Türkiye'nin kendi gerçeklerine özgü solculuğu-**nun, yani “**yerli solcu**”luğunun esin kaynaklarından biri de her din-darı **potansiyel mürteci** görmemesi olmuştur.

DSP, bu konuda **ulusal** duyarlılıklar kadar **dinsel** duyarlılıklara da önem veren **Atatürk'ün** yolunu izlemektedir. O nedenledir ki, **Ulusalcı Demokratik Sol, Atatürk'ün yoludur.**

DSP, inançlara saygılı laiklik ilkesinin gereği olarak insanları-mızın hangi **din, mezhep ve meşrepten** olurlarsa olsunlar hepsine içtenlikle saygılıdır. Ancak, inançların siyasete karıştırılmasına, alet edilmesine de bir o kadar karşıdır.

Alevi-Bektaşî kültürü, laiklikle ve **Cumhuriyet**'le bağdaşması bakımından çok önemlidir. Tarihinin her döneminde **Alevi-Sünni** kardeşliğine büyük önem veren **Alevi-Bektaşî** yurttaşlarımız **laik-liğin, demokrasinin ve Atatürkçülüğün** güvencesi olmuşlardır.

DSP, bu bağlamda halkının hem **kültürel**, hem **dinsel**, hem de **ulusal**, kısacası **toplumsal** tüm değerleriyle kaynaşmış bir solculu-ğu geliştirmiştir.

DSP, temel hak ve özgürlükleri daha da genişletmeyi, katılımcı demokrasinin kökleşmesini sağlamayı ve bu konuda evrensel normlara uygun yeni kurallar getirmeyi öncelikleri arasında gör-mektedir.

YARGININ bağımsızlığı ve her türlü siyasal etkinin dışında ça-lışması **DSP'nin** en önemli hedeflerinin başında gelmektedir.

Yargı ve **hukuk** konusunda iktidarı döneminde büyük adımlar atan **DSP**, “**gerçek adalet**”i sağlayacak yeni atılımlara gereksinim olduğuna inanmaktadır.

DSP, yargıda da “**bilgi toplumu**”nun gereklerini yaşama geçirecek ve hukuk sistemimizin aksayan tüm yanlarını düzeltecektir.

ORMAN ve **orman köylüsü**, en önemli duyarlılıklarımızdandır. Ormanlarımızın zenginleştirilmesi, millî gelirden çok az pay alan orman köylümüzün refah düzeyinin artırılması başlıca hedeflerimizdendir. Orman alanlarımızın bazı güç sahiplerine peşkeş çekilmesine kesinlikle izin verilmeyecektir.

DSP’nin **ÇEVRE** politikası, tüm doğal zenginliklerimizi, -ülke turizmi ve sınaileşmesinin yaygınlaşmasını engellemeden- korumayı ve yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

SU kaynaklarımızın korunması ve en verimli biçimde kullanılması ve atık suların yeniden kullanıma kazandırılması da **DSP**’nin vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır.

DSP’nin “**bilgi toplumu**” çerçevesinde oluşturulan ve “**e-Türkiye**” projesinin içinde yer alan “**Coğrafik Bilgi Sistemi**”, ülkemizin doğal ve çevre zenginliklerinin izlenmesi ve korunmasında etkin bir yöntem oluşturacaktır.

DSP, yeraltı zenginliklerimizin ortaya çıkarılmasında gerçekçi politikalar uygulayacaktır. Bu kaynaklarımızın ülke ekonomisine ve istihdamına katkı sağlaması için, çevresel duyarlılıkları gözardı etmeyen, ama tutucu da olmayan bir tutum izleyecektir.

Bu arada en önemli yer altı zenginliklerimizden olan **BOR** madeninin işletilmesinde **ulusalcı** tutumundan ödün vermeyecektir.

Türkiye, deprem ve diğer doğal afetler açısından riskli bir coğrafyada yer almaktadır. **1999** yılında yaşanan ve çok sayıda can kaybının yanı sıra ekonomimize de büyük zararlar veren **iki büyük**

deprem felaketi bu gerçeği bir kere daha ortaya koymuştur.

O nedenle **DSP**, yerel yönetimlerde “**afet yönetim merkezleri**”nin kurulmasını, bunların “**merkezi yönetim**”le en hızlı biçimde eşgüdüm içinde çalışmasını ve sivil toplum örgütlerinin de çalışmalara katkı vermesini sağlayacaktır. Ayrıca doğal afetlerde can kurtarma çalışmalarına katılan **gönüllü kuruluşlara** ve **sivil savunma birimlerine** her desteği verecektir.

Demir yolu ulaşımı ve taşımacılığı gibi, **deniz** yolu ulaşımı ve taşımacılığı da çok ihmal edilmiştir.

DSP, ülke ve uygun kentler bazında; hem **demir**, hem de deniz yolu ulaşımı ve taşımacılığını yaygınlaştıracak ve bunların kara yolu ulaşımı ve taşımacılığıyla da bağlantılı duruma getirilmesini sağlayacaktır.

SAĞLIK hizmeti sunumu, birinci ve daha ileri basamak sağlık hizmetleri olarak **iki temel yapıda** ele alınacaktır. Koruyucu sağlık ve birincil tedavi hizmetlerini içeren birinci basamak sağlık hizmetleri geliştirilecektir.

İleri basamak sağlık hizmetleri kuruluşları olan hastaneler ise hizmet bölgeleri dikkate alınarak ilçe, il ve bölge hastaneleri olarak yapılandırılacaktır. Sağlık kuruluşları arasındaki güvence farklılıkları asgari düzeye indirilecektir.

Kırsal alanlarda da **köy-kentler** aracılığıyla sağlık hizmetlerinin en üst düzeye ulaştırılması sağlanacaktır.

Demokratik Sol Parti’nin kültürümüze verdiği önem ve ağırlık **Atatürk**’ten esinlenmektedir.

Çağdaş Türk halkının kültürü, **Atatürk’ün** belirttiği gibi, hem

bugünkü topraklarımızdan, hem **Anadolu**’nun geçmişinden, hem **Avrupa**’dan, hem de **Asya**’dan kaynaklanmaktadır.

Çağımızın önemli bir gerçeği olan **Avrasyalaşma** sürecinde **Türkiye**’nin kültür birikimi, halkımıza ve ülkemize özel bir işlev kazandırmaktadır.

Türkiye, kültürel açıdan çok zengin bir ülkedir. Örneğin ülkemizdeki kadar çeşitli ve zengin bir halk kültürü başkaca hiçbir ülkede yoktur. Diğer kültürel alanlarımız için de aynı şeyi söyleyebiliriz.

DSP, kültürel zenginliklerimize verdiği değeri artırarak sürdürecektir ve kültürümüzün uluslararası düzeyde yaygınlaştırılmasını sağlayacaktır.

Toplumumuzun geleneksel kültürel değerlerini korumayı ve geliştirmeyi temel hedef alan **DSP**, **Batı**’nın ve **Doğu**’nun çağdaş kültürel değerlerinden de yararlanacaktır.

DSP; her alandaki “sanata ve sanatçı”ya, “bilime ve bilim insanı”na en geniş ölçüde destek verecektir. **Sanatsal, düşünsel ve bilimsel üretkenliğin** artırılmasını ve ileri teknolojilerle yaygınlaştırılmasını sürekli teşvik edecektir.

DSP, **Türkiye Türkçesi**’nin, başta **Türk** dünyası olmak üzere dünya çapında yaygınlaştırılması için çaba gösterecektir.

Ülkemiz **turizm** alanları açısından da çok zengindir. **DSP**, yer altı ve yer üstü zenginliklerine zarar vermeden yeni turizm alanlarının geliştirilmesine katkı verecektir.

Turizm gelirlerimizi artırmak ve bu alanda dünya ölçeğinde en başlarda yer alabilmek için ülkemizin turizm potansiyelinin tüm

boyutlarını ortaya çıkaracak **özel projeleri** hayata geçirecektir.

DSP, “bilgi toplumu” hedefinin gelişmesine en büyük katkının gençlerden geleceğine inanmaktadır. **“e-Türkiye”**, gençlerle büyüyecektir.

Bu nedenle **DSP**, gençlere her yaş döneminde en büyük katkıyı vermeyi ve onları siyasal yaşama kazandırmayı, dolayısıyla ülke yönetimine hazırlamayı **büyük hedef** olarak görmektedir.

Gençlerimizin en önemli sorunlarından biri de işsizliktir. **DSP**, gençlerin meslek ve iş edinmeleri için her önlemi alacaktır.

Kadın ve aile, toplumsal yaşamamızın en önemli değerleridir. **DSP**, iktidarı döneminde **Medeni Kanun’u** sil baştan yenilemiştir. **Yeni Medeni Kanun**, toplumun temeli olan aile yaşamında köklü değişiklikler getirmiş; **kadın-erkek eşitliğini** tam olarak sağlamıştır.

DSP, gençler gibi kadınların da siyasete kazandırılmasında yaptığı öncülüğü bundan sonra da devam ettirecektir.

DSP, iktidarı döneminde **ekonomiyi çökerten ve siyaseti kirlen** uygulamaları etkisizleştiren politikalar oluşturmuştur. Bunları uygulamada başarılı sonuçlar da elde etmiştir.

DSP’nin etkili olmadığı bir siyasal yapılanmada **“temiz siyaset”**ten söz edilememektedir.

Bu nedenle **DSP**, siyasetin yeniden kirlenmesini önlemek için iktidarı döneminde oluşturduğu politikaları daha da yaygınlaştıracak ve bunları köklü ve kalıcı duruma getirecektir.

Yolsuzluk ve yozlaşmayla ilgili olarak başlattığı büyük mücadeleyi sonuna kadar sürdürecektir. **Yoksulluğu, yolsuzluğu ve yozlaşmayı** kader olmaktan çıkaracaktır.

**KÖY-KENT'ten
TEKNO-KENT'e**

**Hedef:
BİLGİ TOPLUMU**

GENEL MERKEZİ

www.dsp.org.tr

PROGRAM

BÖLÜM I

DEMOKRATİK SOL

1- SUNUŞ

2- NİÇİN DEMOKRATİK SOL?

3- TANIM

4- İLKELER VE AMAÇLAR

SUNUŞ

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMI, geçmişin deneyim ve birikimlerini de değerlendirmekle birlikte, geçmişe özlem duyan bir partinin değil; geçmişte veya şimdi olandan hem daha özgür hem daha dirlikli düzenli bir toplum, daha gerçek ve daha iyi işleyen bir demokrasi, daha sağlıklı ve hakça bir gelişme, ve daha güçlü bir Türkiye için uğraş veren, geleceğe yönelik bir Partinin programıdır.

Programda, ilkelerin, kuralların ve amaçların açıklıkla belirmesine ve kavramların tanımlanmasına özen gösterilmiştir, bazı alanlarda uygulamaya ilişkin teknik çalışma gerektiren ayrıntılar kuruluştan sonraya bırakılırken, temel stratejilere ve politikalara olabildiğince geniş yer verilmiştir.

Programda Türkiye ve dünya gerçekleri göz önünde tutulmuştur, ama her gerçeğe boyun eğilmemiştir ve her gerçek değişmez sayılmamıştır.

Gelişme yolunda ilerledikçe, özgürlüğü, yaratıcılığı, üretkenliği sınırlayan engeller aşıldıkça, toplum bazı koşullanmalardan kurtuldukça, toplumun içinde bulunduğu koşullar, karşılaştığı sorunlar değiştikçe, veya insanların tek başlarına üstesinden gelemedikleri güçlükler dayanışmayla yenildikçe, kimi gerçekler değişebilir, kimi gerçekler de değişik biçimde yorumlanıp değerlendirilebilir; ve bu değişimlerle birlikte, toplumun da insan kişiliğinin de gelişmesi ve

yeni durumlara uyum sağlaması kolaylaşır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMI, gerçekçi, ama gerçeklere tutsak olmayan bir yaklaşımla hazırlanmıştır; gerçekçiliği tutuculuğun veya bazı atılımları erteleyip savsaklamanın özrü olarak değil; hakça ve hızlı gelişme uğrunda, demokrasiyi genişletip kökleştirmek uğrunda yapılması gereken değişikliklerin ve atılımların hareket noktası olarak değerlendirmektedir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMI, yalnız nelerin nasıl yapılacağını, hangi sorunlara nasıl çözümler getirileceğini ve hangi gerçeklerin ne yönde değiştirileceğini değil; nelerin yapılmasına neden gerek görüldüğünü, hangi gerçeklerin niçin değiştirilmek istendiğini veya niçin alışılandan değişik biçimde değerlendirildiğini de açıklamaktadır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, “halk için halka karşı” devrimciliğe özenenlerden temelde ayrılan; atacağı her adımda, yapacağı her değişiklikte, uygulayacağı her çözümde, halkın istemini ve katılımını arayan bir partidir. Yapacağı her şeyin ve her değişikliğin gerekçesini, Programda, bazen genel çizgileriyle, gereğinde de ayrıntılı olarak anlatmayı o nedenle bir görev saymıştır.

Bu değişiklikleri veya uygulamaları önlemek isteyen güçlerin kamuoyunu koşullandırma çabalarına karşı da, Programda, böyle bir yaklaşım izlenmesi yararlı görülmüştür.

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMINDA amaçlarla araçların tutarlılığı gözetilmiştir.

Partinin kendisi de bir araç olduğuna göre, yapısı ve işleyişi amaçlarına uygun olmalıdır.

Amaçlarına doğru ilerlerken, Demokratik Sol Parti, karşılaşabileceği engelleri, güçlükleri, ancak yapısının ve işleyişinin sağladığı olanaklarla, o olanakları iyi değerlendirmekle aşabilir. Bu yapı ve işleyiş, Partinin toplumla içiçeliğini ve halka güç katabilmek için halktan güç alabilmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır. O nedenle, Demokratik Sol Parti Programın, Partinin yalnız toplumda nasıl bir düzen amaçladığını, toplum sorunlarına yaklaşımını, bu sorunlara nasıl çözümler öngördüğünü ve neyi neden veya niçin yapacağını değil, kendi iç yapısının ve işleyişinin özelliklerini ve toplumla etkileşim yöntemlerini de açıklamaktadır.

NİÇİN DEMOKRATİK SOL?

İnsanı ve toplumu özgürleştirmek için;
Özgürlüğü sağlam güvencelere kavuşturmak için;
İnsan kişiliğinin ve toplumun gelişmesi ve üretkenliği
önündeki
engelleri aşmak için,

DEMOKRATİK SOL...

Hak ve olanak eşitliği için;
Adaleti eşitlikle, eşitliği özgürlükle bütünlemek için,

DEMOKRATİK SOL...

Çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi geliştirip sürekli kılabilmek
için;
Demokrasiyle sosyal adaleti, hızla gelişmeyi ve etkin yönetimi
bağdaştırabilmek için,

DEMOKRATİK SOL...

Güçsüzleri ve toplumu dayanışmayla güçlendirebilmek için;
Kişinin özgürlüğünü, halkın dirliğini, ulusun birliğini birlikte
sağlayabilmek için;
Bağımsızlığı özgürlükle pekiştirmek için,

DEMOKRATİK SOL...

Herkesin hakça bir düzende özgürce ve barış içinde esenlikle yaşayabilmesi için,

DEMOKRATİK SOL...

TANIM

Çağdaş “sosyal demokrasi”, başarıyla uygulandığı bazı demokratik Batı ülkelerinde, kendi sözcük anlamını aşarak, demokrasiyi tüm aşamaları ve boyutları ile içerir. Bu ülkelerde, “sosyal demokrasi” kavramı, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel demokrasiyi bir bütün olarak kapsamaktadır. Liberal demokrasiye daha çok gerçeklik kazandırarak onu aşmaktadır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, Türk toplumunun kendi birikimini ve özelliklerini de göz önünde tutarak hazırlanan Programında ve Tüzüğüne de, bu geniş kapsamlı çağdaş “sosyal demokrasi” anlayışını, “Demokratik Sol” terimiyle adlandırmaktadır. Türkiye’deki akımın, çağdaş “sosyal demokrasi” oluşumu içinde yer almakla birlikte, kendine özgü tarihsel kökenlerden ve koşullardan kaynaklanması da, böyle bir terimle adlandırılmasına olanak vermektedir.

DEMOKRATİK SOL’da demokrasi, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla bir bütün oluşturur.

Siyasal boyutuyla demokrasi

Herkese özgürlük, herkese eşit ve dokunulmaz haklar tanır,
Yasalar önünde herkesi eşit kılar.

Yurttaşların eşit ve serbest oylarıyla belirlenen siyasi iktidarı, ulusun egemenliğiyle veya bağımsız yargı erkini de içeren, demokratik hukuk devleti kurallarıyla sınırlar.

Halkın yönetime giderek artan ölçüde katılmasını öngörür.

Sosyal boyutuyla demokrasi

Özgürlüğün, sosyal ve ekonomik koşullarını gerçekleştirmeyi;
İnsan kişiliğinin serbestçe gelişmesi önündeki engelleri kaldırmayı;

Siyasal eşitliğin yanı sıra, sosyal eşitliği ve olanak eşitliğini sağlamayı amaçlar.

Bireysel özgürlükle toplumsal dayanışmayı bağdaştırır.

Toplumsal yararını bireyin özgürlüğüne değil fakat bireysel çıkarlara üstün tutar, toplum yararı gerekçesiyle bireylerin ezilmesine ve özgürlüklerin kısılmasına izin vermez.

Mülkiyet hakkının kullanımında toplumsal sorumluluğu gözetir.

Gelişmeyi, ekonomik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak görür.

Sosyal adaleti, dengeli gelir dağılımını ve sosyal güvenliğini ekonomik kalkınmanın ileri aşamalarına ertelemeyi; insanca ve hakça bir gelişmenin gereği ve hızlandırıcı bir etkeni olarak değerlendirir.

Demokrasi kurallarını toplum yaşamının her alanında, özellikle

de çalışma yaşamında geçerli kılar.

Halkın özgürce ve etkin biçimde örgütlenerek yönetimdeki ağırlığını artırmasını sağlar; böylelikle, bir yandan emeği sömürüye karşı korurken, bir yandan da ulusal egemenliği yaygın ve güçlü bir temele dayandırır ve demokrasinin gereği olan geniş halk katılımına giderek artan ölçüde gerçeklik kazandırır.

Ekonomik boyutuyla demokrasi

Siyasal ve sosyal gücün ekonomik güçten ayrılamayacağı ilkesine dayanarak;

Demokrasi kurallarının ekonomide de işlerliğini gözetir.

İşletmelerde, yönetime, kâra ve sorumluluğa çalışanların da katılmasını; sermayenin ve üretim araçlarının kişilerden veya devletten çok halkta yoğunlaşmasını, öylelikle sömürü ve baskı için kullanılabilir olmaktan çıkarılmasını öngörür.

Kaynak kullanımda ve gelirin de, özverinin de dağılımında halkın etkisini artırır.

Böylece, ekonomik güce ve sorumluluğa tüm toplumun dengeli katılımını güvence altına alır.

Kültürel boyutuyla demokrasi

Eğitimi, kültürü, bilgiyi, sanat çalışmalarını ve iletişimi herkese açık tutarak yaygınlaştırır;

Yönetim için gerekli bilgileri ve bilgi kaynaklarını, ayrıcalıklı çevreler elinde bir egemenlik aracı olmaktan çıkararak, tüm halkın

ve toplumsal örgütlerin yararına sunar.

Bütün toplumu, eğitimle, kültürel, sanatla ve yönetim için gerekli bilgilerle daha yakından ilgilenmeye ve edilgin (pasif) durumdan, giderek etkin duruma geçmeye özendirir.

Böylece, toplumun eğitim, bilgi ve kültür düzeyinin dengeli biçimde yükselmesini; demokratik katılım sürecinde halkın etkin ve başarılı olabilmesini; insan kişiliğinin, düşüncesinin, yeteneklerinin ve yaratıcılığının bütün toplumda özgürce gelişmesini ve insan ve toplum yaşamının manevi yönden de zenginleşmesini gözetir.

Siyasal, sosyal ve ekonomik demokrasinin zaman içinde sağlayacağı olanakları bu yönde değerlendirir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, demokrasiyi, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla bir bütün olarak gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

İLKELER VE AMAÇLAR

DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin ilkeleriyle amaçları bir bütün oluşturur.

DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin uyacağı kurallar, izleyeceği politikalar ve kullanacağı araçlar da ilkeleriyle ve amaçlarıyla tutarlıdır.

ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIK

Özgür toplum olabilmenin başta gelen koşulu, tek tek herkesin özgür olmasıdır.

İnsan da, toplum da kendini özgürlükle aşar.

Özgür toplumda;

- Dirlik düzenlik, özgürlükle sağlanır.
- Her düşünce ve her inanç özgürce açıklanır.
- Herkes dinsel inançlarının gereklerini özgürce yerine getirir.
- İnsanlar barışçı yollardan düşüncelerini gerçekleştirebilmek, amaçlarına erişebilmek, haklarını genişletip koruyabilmek ve yönetime etkin biçimde katılabilmek için özgürce örgütlenebilirler.
- Herkes kendi yaşamını özgürce belirler.
- İnsan kişiliğinin özgürce gelişmesi önündeki engeller kaldırılır.
- Hiç kimsenin veya örgütün özgürlüğü başkalarının özgürlüğünü engelleyemez; ve temel özgürlüklere, bunun için gerekenlerin bağımsızlığın kaynağı insanların özgür yaşama isteğidir, ötesinde sınırlama getirilemez.

Bağımsız olmayan bir ülkenin insanları özgür olamazlar; ve özgürlükten yoksun insanların oluşturduğu bir toplumda, bağımsızlık yeterli güvenceye kavuşamayacağı gibi, bağımsızlıktan beklenen güç ve yarar da yeterince sağlanamaz.

Onurlu bir ulus ne bağımsızlık uğruna özgürlüğünü feda eder, ne de özgürlük uğruna bağımsızlığı tehlikeye düşürür.

Bağımsızlık, uluslararası işbirliğini ve dayanışmayı engellemez ve gereksiz kılmaz. Bağımsızlık, uluslar arasında eşit koşullarla onurlu işbirliğinin ve dayanışmanın gereğidir.

Bağımsızlık, yurttaşların özgürlüğünden, ulusun egemenliğinden ve ulusal ekonomiden güç alan bir dış politikayla ve ulusal güvenlik politikasıyla sağlamlaşır.

Soy veya köken ayrımı, din veya mezhep ayrımı, anadil veya bölge ayrımı gözetmeksizin, tüm yurttaşları Türk Ulusunun eşit üyeleri olarak bir tutan; Türk Ulusunu Türkiye'nin tarih ve kültür kalıtıyla da, çağdaş uygarlıkla da bütünleştiren; tüm ulusların bağımsızlığını dokunulmaz bir hak sayan; ve Türk Ulusunun esenliğini insanlığın esenliğinde arayan bir milliyetçilik anlayış, Türkiye'nin birlik ve özgürlük içinde, barış ve bağımsızlık içinde gelişebilmesinin temel koşuludur.

ADALET VE EŞİTLİK

Hakların ve özgürlüklerin herkes için eşit biçimde korunması bakımından adalete güvenilmeyen bir toplumda devlete güven de sarsılır; ve insanların veya toplum kesimlerinin birbiriyle de, devletle de ilişkilerinde barış ve huzur sağlanamaz olur.

Adalet, devletin temeli olduğu kadar, hakların ve özgürlüklerin de başlıca güvencelerindendir.

Sosyal adalet, hukuksal anlamda adaletin bir gereğidir. Adaletin özünde hak duygusu ve bilinci vardır; hak duygusu ve bilinci ise, sosyal adaletin, sosyal ve siyasal eşitliğin ve temel özgürlüklerin kökleştiği bir toplumda gelişir.

Her iki anlamda da adalet, hak ve olanak eşitliğinin bulunduğu, ve toplumun ortak çabalarıyla sağlanan ürünlerin hakça bölüşüldüğü bir toplumda anlam taşır. Hak ve olanak eşitliği ise, demokrasiyle ve hakça bir düzenle gerçekleşir ve güvence altına alınır. Hak ve olanak eşitliğinin gözetilmediği toplumlardaki eşitsizlikleri, “insanların bir yaratılmadığı”, “herkesin yeteneklerinin değişik olduğu” gibi mazeretlerle savunmaya kalkışmak, başlı başına bir büyük haksızlık ve adaletsizliktir.

Adaletli ve eşitlik, toplumdaki tüm yapıların ve kurumların da başta gelen ilkesi olmalıdır.

Adaletli ve hakça sonuçlar doğurmayan, hak ve olanak eşitsizliğine dayanan veya yol açan yapılar ve kurumlar, verimli ve iyi işler olsalar bile, adalet ve eşitlik ilkelerine uygun olarak, ve güçsüzleri güçlendirecek biçimde, yeniden düzenlenmelidir.

DEMOKRASİ

Demokrasi, halkın kendini özgür iradesiyle yönettiği rejimdir.

Bunun için insanlar düşüncelerini özgürce açıklayıp tartışabilmesi ve özgürce örgütlenebilmelidirler.

Özgürlük, hak ve olanak eşitliği ve adalet, demokrasinin gerekleridir; ve bunlar ancak demokrasiyle güvence kavuşur.

Demokrasinin işlerliği ve sürekliliği, yönetimin demokrasi kuralları içinde etkililik kazanmasıyla sağlanır.

Demokrasi, çoğunluğun her istediğini yapabildiği bir rejim değil; azınlıkta olanların da haklarının ve özgürlüklerinin korunduğu ve çoğunluk durumuna erişebilme yollarının açık tutulduğu rejimdir.

Demokrasi, ulusal birliğin de, iç ve dış güvenliğin de, demokratik haklarla ve özgürlüklerle birlikte güçlendirilmesini ve bütün toplumun dirlik ve düzenliğini gerektirir.

HAKÇA GELİŞME VE REFAH

Gelişme, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yönleriyle bir bütündür.

Bu bütünlük, gelişmenin hakça olmasını ve refah artışından tüm toplumundan hakça bir düzen içinde yararlanmasını öngörür.

Gelişmenin bütünlüğü de, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel demokrasi bir bütün olarak gerçekleştiği oranda sağlanır.

Gelişmenin ekonomik yönü, ne başka yönlerinden öne alınabilir ne de ertelenebilir.

Ekonomik büyüme ve kalkınma, bir yandan herkese çalışma hakkı tanınarak, herkesin emeği hakça değerlendirilerek ve refah artışı hakça bölüşülerek, bir yandan da üretkenlik ve girişimcilik, demokratik örgütlenme ve katılım desteklenerek hızlandırılır.

DAYANIŞMA VE BARIŞ

Demokratik dayanışmanın temelinde çoğulcu örgütlenme özgürlüğü vardır.

Örgün ve çoğulcu ve toplumsal dayanışma, güçsüzlerin gücüdür; hakların, özgürlüklerin ve demokrasinin toplumsal güvencesidir; halk katılımıyla hakça gelişmenin gereğidir; ulusal birliğin dayanağıdır.

Demokrasiyi yaşatabilmenin ve demokrasiyle yaşayabilmenin temel koşulları arasında yer alan iç güvenlik ve barış, etkili yönetim ve uzlaşma, bu tür bir örgün dayanışmayla sağlanır.

Ulusal gelir ve refah artışının hakça bölüşülmesi, hem dayanışmayla kolaylaşır hem de dayanışmayı kolaylaştırır. Özverinin de hakça dağılımı, toplumda dayanışma sağlayabilmenin gereğidir. Toplumsal dayanışma, herkesin kendinden önce toplumu düşünmesi ve toplumun da herkesi eşdeğerde tutarak gözetmesi ile gerçekleşir.

Uluslar arasında dayanışma da barışı sağlamlaştırır ve dünyada hakça bir düzen kurulmasını kolaylaştırır.

SAĞLIKLI VE GÜVENLİ YAŞAM

Sağlıklı ve güvenli yaşayabilmek, doğuştan, herkesin isteğidir ve hakkıdır.

Bir ülkenin düzeni, tüm insanların sağlıklı ve güvenli yaşama isteğini ve hakkını karşılayabildiği oranda geçerlidir.

Toplumu bir hapishaneye, bir tutsaklar kampına veya bir kafese dönüştürerek de sağlıklı ve güvenli yaşama kavuşturma olanağı vardır; ama bu, insanlık onuruyla ve insanın onu başka yaratıklara üstün kılan nitelikleriyle bağdaşmaz. Sağlıklı ve güvenli yaşam, özgürlükle, adalet ve eşitlikle birlikte gerçekleşirse insanlık onuruna yaraşır.

Dayanışma ve barış da, herkesin insanlık onuruna yaraşır yoldan sağlıklı ve güvenli yaşama olanağını elde edebildiği bir toplumda sağlam temellere dayanır.

BÖLÜM II

DEMOKRASİ

1- DEMOKRATİKLEŞME

2- ÖRGÜTLENME VE SİYASAL KATILIM

3- DEMOKRATİK SOL PARTİNİN YAPISI

VE İŞLEYİŞİ

4- SEÇİMLER

5- ÖZGÜR İNSAN, ÖZGÜR TOPLUM

6- DEMOKRASİYİ YAŞATABİLMEK VE

DEMOKRASİYLE YAŞAYABİLMEK

7- ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIK

DEMOKRATİKLEŞME

Demokratik Sol Parti'nin öncelik taşıyan görevi ve işlevi, demokrasiye gerçeklik ve işlerlik kazandırmaktır.

Bu öncelik, partinin sosyal ve ekonomik görev ve işlevlerini erdemek anlamına gelmez. Çünkü halkı yoksulluktan ve ezilmekten kurtaracak, yönetimde ve ekonomide halkın ağırlığını artırarak toplumdaki adaletsizlikleri ve insan kişiliğinin serbestçe gelişmesi önündeki engelleri giderecek bir düzen, ancak, demokrasinin halka katacağı güçle kurulabilir.

Demokrasiye gerçeklik ve işlevlik kazandırabilmenin ve halkı demokrasiyle güçlendirebilmenin temel koşulu ise, anlatım ve örgütlenme özgürlüklerini genişletmektir.

Düşüncelerini ve duygularını, gözlem ve bilgilerini, sözle, yazıyla veya sanatla açıklayabilen, başkalarına anlatabilen, gelecek kuşaklara aktarabilen ve soru sorup tartışabilen tek yaratık insandır. İnsanın bu yeteneğiyle bilim gelişir, kültürler, uygarlıklar oluşur. İnsan bu yeteneğini kullanarak, doğaya kendi yapıtlarını katar.

İnsana özgü bir başka yetenek de, değişik düşüncelere ve inançlara, değişik çıkarlara ve amaçlara göre örgütlenebilmesidir. İnsan toplumunu, “sürü” denen toplu yaşam biçimlerinden ayıran budur.

Bu tür çoğulcu örgütlenme, tek başlarına güçsüz olanları dayanışmayla güçlendirir; tek başlarına seslerini duyuramayanların seslerini birleştirerek gürleştirir; öylece toplumda güçler dengesinin ve hakça bir düzenin yolunu açar.

Bu iki özgürlüğü, anlatım ve örgütlenme özgürlüklerini engellemek, insanı insan yapan, ona doğadaki üstün yerini kazandıran ve

insan toplumunu büyüklerin küçükleri yediğı “orman yasası” kapsamından kurtulma olanağına kavuşturan yetenekleri sınırlamaktır.

Gelişme, ekonomide olduğı kadar, sosyal yapıda ve ilişkilerde de, düşünce ve değerlerde de, beklenti ve isteklerde de değışikliğe yol açar.

Yoksul bırakılan ve ezilen toplum kesimleri, gelişmeyle birlikte, toplumda, güçlerini artıracak yeni bir denge arayışına girerler.

Güçlü kesimlerse, bir yandan gelişmenin sağladığı yeni ekonomik olanaklardan yararlanmak, fakat bir yandan da, soysal yapıda ve dengede gelişmenin kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkan değışim eğilimlerini önlemek ve kendi ayrıcalıklı durumlarını sürdürmek isterler. O nedenle, değışimi gerçekleştirebilmenin en etkili araçları olan anlatım ve örgütlenme özgürlüklerini sınırlı tutmaya çalışırlar.

Sınırlamayı kamuoyuna veya güvenlikten sorumlu devlet kuruluşlarına haklı gösterebilmek için, bu özgürlükleri bir huzursuzluk ve çatışma etkeni gibi gösterecek tertiplere ve kışkırtmalara girişmekten bile kaçınmazlar.

Başarılı olurlarsa, ya toplumda patlamalara yol açılır; veya değışimden yarar uman, değışime en yatkın toplum kesimleri küskünleşip pasifleşirler. Gelişme, o kesimlerin dinamizminden yoksun kalarak durular. Değışime açık toplum kesimlerinin gelişmeye hız ve süreklilik katabilmeleri, anlatım ve örgütlenme özgürlüklerinin

genişliğine bağlıdır.

Bu açıdan, anlatım ve örgütlenme özgürlükleri, demokrasinin ve demokratik katılımın olduğu kadar, sürekli ve sağlıklı gelişmenin, sosyal yapıda ve dengede gelişme gereği olan değişimi gerçekleştirebilmenin ve hakça bir düzen içinde gelişme ürünlerini toplum yararına değerlendirebilmenin de temel koşullarıdır.

Gelişme sürecindeki toplumda, değişik kesimlerin çelişen çıkarları ve özelemleri, ancak, anlatım ve örgütlenme özgürlüklerinden yararlanarak bağdaştırılabilir. Uzlaşmaya ve sağlıklı bir dengeye dayanan bir toplum yapısı ancak öyle oluşabilir.

O nedenledir ki, anlatım ve örgütlenme özgürlüklerinin birlikte ve gereğince işlediği bir demokrasi, bir uzlaşma ve barış rejimidir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ,

Demokrasiye gerçeklik ve işlerlik kazandırabilmek için;

ve hakça bir düzeni halk katılımıyla kurabilmek için;

Gelişmeyi hızlandırabilmek, sürekli ve sağlıklı kılabilmek için;

Toplumda barış ve uzlaşma sağlayabilmek için, anlatım ve örgütlenme özgürlüklerini ve tüm demokratik hakları ve özgürlükleri genişletecektir; ve sağlam anayasal, yasal ve kurumsal güvencelere kavuşturacaktır.

ÖRGÜTLENME VE SİYASAL KATILIM

Partiler, seçimler, seçimle oluşan parlamento ve yerel yönetim-

ler, demokrasinin gerekleri arasındadır; ama bunlar demokrasi için yeterli değildir. Bunların, bir yandan temel demokratik haklarla ve özgürlüklerle, bir yandan da örgün, sürekli ve etkin halk katılımı ve denetimi ile bütünlenmesi gerekir.

Toplumsal örgütler, partilerle ilişki kuramazlarsa, siyasette ağırlıklarını yeterince duyuramazlar; yönetim ve yasama çalışmalarını gereğince etkileyip denetleyemezler; sonuç olarak da katılımcı ve gerçek demokrasi değil, güçlülerin egemenliğinde bir seçkinler “demokrasi”si, daha doğrusu, adı “demokrasi” olsa bile, çağdaş demokrasiyle ilgisi bulunmayan bir rejim ortaya çıkar.

Siyasal partilerin örgütlenme özgürlüğünü ve toplumsal ilişkilerini sınırlamak da, onların, demokratik işlevlerini yerine getirebilmelerini engeller.

Nüfusu yüzbinleri bulan, hatta, yer yer, milyonu aşan ilçeler vardır. Bunlarda bir partinin, en çok dokuz üyeden oluşabilen bir yönetim kuruluşuyla, toplumun nabzını elinde tutabilmesi, kendi politikalarını ve mesajlarını halka iletebilmesi, çevre halkıyla, demokrasinin gereği olan yakın ilişkileri ve etkileşimi kurabilmesi olanaklıdır. Hele köylüye erişebilmeleri çok güçtür.

Parti örgütlenmesine bu tür sınırlamalar konması, partileri görev yapamaz duruma, demokrasiyi de göstermelik duruma getirir.

Siyasal partiler, demokratik işlevlerini yerine getirebilmek için, toplumun ve ülkenin en uç noktalarına kadar, tüm yerleşim birimlerinde örgütlenebilmeli, diledikleri ve başarabildikleri kadar çok sayıda yönetim birimleri kurabilmelidirler.

Siyasal partiler, yalnız siyasetle ilgilenererek de görevlerini yapamazlar. Sosyal ve kültürel çalışmalar, partiler için, siyasal çalışma-

lar kadar önem taşır.

Demokrasinin gerçeklik kazanması ve sağlıklı işleyebilmesi için;

- Siyasal ve toplumsal örgütlenme serbest olmalıdır.
- Halk, siyasete, örgün ve etkin biçimde katılabilmelidir.
- Parti üyelerinin parti çalışmalarına, yönetimine ve denetimine olabildiğince geniş ölçüde katılımı sağlanmalıdır.

• Partiler ve politikacılar, toplumla yaygın ve sürekli etkileşim kurabilmelidirler; politikalarını, dayandıkları toplum kesimleriyle ve o kesimlerin örgütleriyle birlikte oluşturabilmelidirler; alacakları kararların, hazırlayacakları yasaların geçerliliğini, böyle bir iletişim ve etkileşim sürecinde, önceden ölçebilmelidirler.

• Bu olanağı elde edebilmek üzere, partiler, değişik amaçla toplumsal örgütlerle de, onları asıl işlevlerinden uzaklaştırmaksızın, işbirliğine girebilmeli; ayrıca, kendilerine bağlı dernekler, kulüpler, vakıflar kurabilmelidirler.

Bunlar engellenir ve yasaklanır da, türlü adlar veya kılıflarla, ya da yer altı çalışmalarıyla, siyaseti etkileme olanağı bulan gruplar karşısında, hatta bu olanağı elde edebilen dış kökenli bazı kuruluşlar karşısında, partiler eli kolu bağlı duruma düşürülürse partiler de, siyaset de, yönetim de ve giderek, toplum da yozlaşır.

Bu engeller ve yasaklar kaldırılmazsa, partiler ve politikacılar, hem sorumluluklarının gereklerini yerine getiremezler, hem de her şeyden sorumlu tutulurlar. O yüzden, halk partilerden soğur. Bu engeller ve yasaklar kaldırılmazsa, halk, politikanın, etkisiz ve ilgisiz seyircisi durumuna sürüklenir.

Meydan, bir yandan egemen güçlere, yetkilerini halktan değil

varlıklarından veya baskı olanaklarından alan güçlere, bir yandan da açık veya gizliliklere ve militan gruplara kalır.

Politika, demokrasiye ısınamayanların deyimiyle, o zaman “çirkin”leşip “çamur”laşır.

Sorumlu politikacıların ve toplumsal örgütlerin bıraktığı boşluktan yararlanan şiddet eylemcileri, mahallelere, köylere kadar sızma olanağını bulurlar.

Sonuç olarak, toplumda uyanan hayal kırıklığı, doyumsuzluk ve güvensizlik, dikta heveslilerine gerekçe sağlar, yol açar.

Toplumun bazı kesimleri, demokrasinin yokluğunda da seslerini az veya çok duyurabilir, yasama ve yürütme organlarını az veya çok etkileyebilir, haklarını bir ölçüde olsun koruyabilirler.

Fakat özellikle köylüler ve işçiler, demokrasinin varlığı ile yokluğu arasındaki, demokrasinin işlediği dönemlerle kesintiye veya kısıntıya uğradığı dönemler arasındaki farkı günlük yaşamlarında, canevlerinde duyarlar. Onlar ancak demokrasi gereğince işliyorsa ezilmekten, sömürülmekten kurtulmayı, haklarını korumayı, durumlarını iyileştirmeyi umabilirler. Köylüler ve işçiler için demokrasi, manevi doyuruculuğunun ötesinde, işlevsel değer taşır. O nedenle, demokrasinin değerini en iyi bilenler, köylülerle işçilerdir; ve köylülerle işçilerin örgün ve etkin katılımına yer verilmeyen bir demokrasi, can damarı veya kökleri kesilmiş, cansız bir demokrasidir.

Partiler köylerde örgütlenemiyor, ve köylüler o yoldan siyasete katılamıyorlarsa; derneklerin köylerde şube açması bile yasaklanıyorsa; başlı başına bir demokrasi okulu olan kooperatifçilik aşırı devlet müdahaleciliği ile demokratik niteliğini yitirmişse; sendika-

lar partilerle ilişki kuramıyor, siyasetle ilgilenemiyorlarsa; sendika yöneticiliği ile milletvekilliği bağdaşmıyorsa; bu koşullar altında köylüler de, işçiler de demokratik katılım sürecinin dışına itilmiş ve demokrasinin toplumdaki can damarı kesilmiş demektir.

Meslek kuruluşları, gelişen bir toplumda yaşamsal önem taşır. Bu kuruluşlar siyasal konularda görüş açıklayamıyorlarsa, kendi sorunları siyasal sorunlarından soyutlanamayacağına göre, yasal işlevlerini bile gereğince yerine getiremezler. Sendikacılar gibi, bu kuruluşların yöneticileri de, milletvekili seçildiklerinde, kuruluşlardaki görevlerini bırakmak zorundaysalar, toplumun en dinamik bazı kesimleri yasama organı dışına itilmiş ve siyasete gereğince ağırlıklarını koyamamış olurlar.

Bu tür sınırlamalardan ve yasaklardan, meslek gruplarıyla birlikte, siyasal yaşam da büyük zarar görür.

Yüksek öğrenim gençliğine parti üyeliğinin ve örgütlenmenin yasaklanması ve genel olarak gençlerin siyasal hak ve katılımlarının sınırlanması ise, bir takım yasa dışı güçlerin ve karanlık amaçlı çevrelerin, gençlikteki dinamizmi kendi amaçları ve çıkarları uğrunda kullanabilmelerini, hatta şiddet eylemlerine yöneltebilmelerini kolaylaştırır.

Bu tuzaklara düşmeyen gençlerden bazıları ise, enerjilerini ve heyecanlarını, sağlıklı bir takım alışkanlıklara sürüklenerek sürdürme eğilimine kapılabilirler.

Ülkemizde gençliğin yer yer şiddet eylemlerine yöneltebildiği yıllarda, demokratik işleyişi büyük partilerin örgütlerine katılarak siyaset yapan gençler, yasa dışı eylemlere karışmamışlardır. Siyasal partilerin yüksek öğrenim gençliği arasında örgütlenebilmesi.

gençlerin dinamizmini, heyecanını ve topluma yararlı olma isteğini yasal sınırlar içinde demokratik disiplin altına alabilmenin en geçerli yoludur.

Siyasetin eğitimi kendi içindedir. Siyaset, yaparak öğrenilir. Demokratik alışkanlık ve davranışlar yaşanarak kazanılır. Gençliği örgün siyasetin dışına itmek, insanları eğitime en açık oldukları bu çağda ve ortamda, siyasal eğitim görmekten alıkoyar. Bundan da ülkenin siyasal yaşamı zarar görür. Siyasal partiler ve kadrolar verimli bir fidanlıktan besleme olanağını yitirirler.

Partilerin yüksek öğrenim gençliğiyle ilişki ve iletişim kuramaları, üstelik, partileri, politikacıları, dolayısıyla da devleti, gençlik sorunlarıyla bilgili ve anlayışlı biçimde ilgilenemez duruma düşürür.

Bu nedenlerledir ki, demokrasinin bilincine varılmış ülkelerde, gençliğin siyasetle ilgilenmesi değil, zaman zaman siyasete ilgisinin azalması, bir kaygı konusu olmaktadır.

Öte yandan, üniversite öğretim üyelerine siyasetle ilgilenmenin, siyasal görüş açıklamanın, partilerde, hiç değilse partilerin merkez organlarında veya danışma kurallarında görev almanın yasaklanması, partileri ve siyasal yaşamı, ülkenin en zengin uzman kaynağından uzak düşürür. Partiler, o yüzden, iktidarda veya muhalefette, işlevlerini gereğince yerine getirebilmekte büyük zorluk çekerler.

Çağımızda uzmanlık dalları, politikacıların kendi başlarına kavrayacakları kadar çoğalmıştır. Partiler, geniş uzman kadrolarının, bilim adamlarının katkısı olmaksızın, toplum sorunlarına geçerli çözümler oluşturamayabilirler.

Özellikle sosyal ve siyasal bilim dallarında ve uygulamalı bilim dallarında uzmanlaşan üniversite öğretim üyeleri de, bir ölçüde olsun siyasetle ilgilenmedikçe ve siyasal deneyim kazanmadıkça, “fildişi kule”de bilim yapmanın sakıncalarıyla karşı karşıya gelebilirler ve toplum gerçeklerine uyum sağlamakta güçlük çekebilirler; hatta toplum gerçeklerini gereğince değerlendiremeyebilirler. Tüm bu nedenlerle, DEMOKRATİK SOL PARTİ, siyasal ve toplumsal örgütlenme önündeki engelleri; köylülerin, örgütlü halk kesimlerinin, o arada sendikalarla meslek kuruluşlarının ve yüksek öğrenim gençliğiyle üniversite öğretim üyelerinin siyasetle ilgilenebilmeleri önündeki engelleri kaldırmaya uğraşacaktır. DEMOKRATİK SOL PARTİ, halktan büyük ölçüde soyutlanan demokrasiyi, etkin örgün ve sürekli halk katılımıyla somutlaştırmak için, gerek toplum düzeyinde gerek kendi içinde uğraş vermeyi, demokratikleşme yolunda öncelik taşıyan bir görev saymaktadır.

DEMOKRATİK SOL PARTİNİN YAPISI VE İŞLEYİŞİ

DEMOKRATİK SOL’un amaçladığı insanca ve hakça düzenin gerçekleşmesi yolundaki çabalar, toplumun her kesiminden gelebilecek katkılara açıktır. Toplum yarına kendi kısa dönemli çıkarlarına üstün tutma erdemini ve uzgörüsünü gösterebilenlerden gelebilecek katkılar, ayrıca değer taşır ve toplumsal uzlaşmayı kolaylaştırır.

Fakat DEMOKRATİK SOL’un amaçladığı insanca ve hakça düzen önündeki engeller, bunların ötesinde, asıl, yaşamlarını eme-

ğiyle kazananların, dar ve orta gelirliilerin, etkin örgütlenmesi ve dayanışması ile aşılabilir.

Böyle bir örgütlenme ve dayanışma,

- Egemen çevrelerin ekonomideki, toplumdaki ve yönetimdeki ağırlıklarını sınırlayan sağlıklı bir sosyal güçler dengesi oluşturarak, çoğulcu ve katılımcı demokrasiye gerçeklik kazandırabilmek için; ve

- Siyasal demokrasinin tanıdığı hakları ve özgürlükleri değerlendirmede herkesi eşit duruma getirebilmek için gereklidir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, toplumsal örgütlenmenin ve dayanışmanın özlenen düzeye erişmesine, kendi yapısı ve işleyişiyle örnek olmak ve katkıda bulunmak zorundadır.

O bakımdan, bir partinin örgütlenme biçimi, yapısı ve çalışma kuralları tüzük konusu olsa bile, DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin özelliği ve işlevi, bunlara, ana ilkeleriyle, Programda da öncelikli yer verilmesini gerekli kılmaktadır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, eski denemelerdeki aksaklıklardan, eksikliklerden, dengesizliklerden arındırılmış ve sağlıklı biçimde genişletilmiş bir demokrasiyi, bir siyasal parti için geçerli olabilecek yönleriyle, ilkin kendinde uygulayacaktır.

Bunun, halkı yönetimde etkinleştiren; özgürlükleri yetkiyle, hakları sorumlulukla bütünleyen, toplumsal dayanışmayı, uzlaşmayı, barışı güçlendiren; ulusal birliği pekiştiren; insanca ve hakça gelişmeyi kolaylaştırıp hızlandıran bir demokrasi olacağını, önce kendi yapısında ve işleyişinde gösterecektir.

Bir yandan, siyasal ve toplumsal örgütlenme haklarını ve özgürlüklerini gereğince genişletmek için uğraş verirken, bir yandan da, yürürlükteki sınırlamaların sakıncalarını, kendi yapısı ve işleyişi ile olabildiğince azaltmaya çalışacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin bunda başarılı olabilmesi için:

- Partide her üye görevli, yetkili ve sorumlu olacaktır. Parti çalışmalarına ve parti politikalarının oluşumuna tüm üyeler etkin biçimde ve sürekli katılacaklardır.

- Tüm üyeler, Demokratik Sol anlayışı geliştirecek yönde, toplumsal ve ekonomik örgütlenme bilincini ve bilgisini yaygınlaştıracak biçimde ve ülke ve dünya sorunları üzerinde sürekli eğitileceklerdir.

- Partinin yönetim birimlerine yapılacak seçimlerde belirli hizmet, başarı ve parti için eğitim ölçütlerine uygunluk koşulları gözetilecektir.

- Genel seçimler ve yerel yönetim seçimleri için adayların belirlenip sıralanmasında da, üyelerin gözlemleri ve değerlendirmeleri başlıca etken olacaktır.

- Gerek üyeler arasında, gerek üyelerle parti yönetim birimleri arasında sürekli iletişim ve etkileşim sağlanacaktır. Üyelerden, yörelerindeki veya kendi çalışma alanlarındaki yurttaşlarla ve kuruluşlarla da kişisel ilişkilerini geliştirmeleri beklenecektir.

- Tüm üyeler yerel sorunlara, değişik toplum kesimlerini ilgilendiren sorunlara ve genel sorunlara, toplumsal dayanışmayla ve ortak girişimlerle, hakça çözümler getirebilmesi için uğraş vereceklerdir. Böylece halkın özgüveninin ve etkisinin artmasına katkıda

bulunacaklardır.

- Toplumsal ve ekonomik örgütlenmeden, eğitime, kültüre, sanata, spora ve özel ilgi alanlarına kadar, toplumun sağlıklı ve dengeli gelişmesine ve insan kişiliğinin gelişmesine katkıda bulunabilecek her konuda, üyelerin yapacakları sosyal çalışmalar, en az siyasal çalışmaları kadar önem ve ağırlık taşıyacaktır. Fakat sosyal çalışmalara particilik karıştırılmayacaktır. Bu çalışmalar topluma Demokratik Sol doğrultuda yararlı birer yurttaş olmanın gereği olarak yapılacaktır.

- Türk toplumun gelişmesine, ulusal sorunlarımızın ve haklarımızın dünyada tanıtılıp savunulmasına ve başka ülkelerde çalışan veya öğrenim görmekte olan yurttaşlarımızın sorunlarının çözümüne, o yurttaşlarımızın da ortak katkılarını sağlamak için çaba gösterebilecektir.

- Demokratik ülkelerde çalışan yurttaşlarımızın, o ülkelerde edindikleri demokratik deneyimi ve birikimi Türkiye'ye aktarabilmeleri için etkili kanallar oluşturulacaktır.

- Demokratik Sol'un öngördüğü toplum yapısı için gereken sosyal güçler dengesi öncelikle parti yapısında gözetilecektir.

- Etnik ayrımcılığa, din ve mezhep ayrımcılığına, "yerli-yabancı" ayrımcılığına ve seçkinciliğe, o arada "aydın-halk" ikiliğine, parti yapısında ve çalışmalarında yer verilmeyecektir; toplumda da bu tür ayrımcılık eğilimlerine karşı konularak, ulusal birliğin pekiştirilmesine katkıda bulunulacaktır.

- Kadın-erkek eşitliğine daha çok gerçeklik kazandırabilmek; toplum sorunlarının çözümüne kadın yaklaşımını gereğince değerlendirebilmek; ve demokratik kültürün gelişmesini evden başlata-

bilmek için, parti çalışmaların kadınların etkin katılımı özendirilecektir.

- Üyeler arasında Demokratik Sol anlayış ve doğrultu bakımından tutarlılığa özen gösterilecektir; bu anlayışın ve doğrultunun toplumda yaygınlaşmasına çalışılacaktır. Ancak, başka doğrultudaki düşüncelerin de toplumda, demokrasi kurallarına uygun olarak, örgütlü ve barışçı biçimde, özgürce açıklanabilmesi için uğraş verilecektir.

- Üyelerin, sosyal ilişkilerinde, Demokratik Sol anlayışın ve doğrultunun gerekli kıldığı davranış kurallarına uymaları gözetilecektir.

- Parti çalışmaları için maddi kaynak sağlamada, kimseye çok yük olunmamasını ve kimseye maddi olanaklarından ötürü partide üstünlük kazandırılmamasını gözetken hakça ölçüler içinde, tüm üyelerin düzenli katkısına ağırlık verilecektir.

- Partiye gelir sağlamak için düzenlenecek toplantıların ve yapılacak çalışmaların, partiyle halkı yabancılaştırmayacak ve parti doğrultusuna gölge düşürmeyecek türlerde olmasına özen gösterilecektir.

SEÇİMLER

Ülkemizde küçük partilerin Millet Meclisinde temsil olanağına seçim sistemiyle getirilen sınırlama, büyük sakıncalar doğuracak kadar geniş tutulmuştur.

Sınırlamanın bu kadar geniş tutulmasının gerekçesi, Mecliste bir partinin tek başına çoğunluk sağlayabilmesini kolaylaştırmak, öyle-

likle koalisyon hükümetlerine meydan bırakmamaktır.

Geçmişte, Türkiye’de koalisyon iyi işlememesi, koalisyonun aslında kötü bir şey olmasından değil, Türk siyasal yaşamının üst düzeylerinde uzlaşmaya yatkınlığın gelişmemiş bulunmasındandır. Sorunun çözümü, uzlaşmayı gereksiz kılmak değil, uzlaşma yeteneğini ve yatkınlığını geliştirmektir. Çünkü, uzlaşmasız demokrasi yaşayamaz.

Birçok demokratik ülkeler, bunalımlardan koalisyon hükümetleriyle esenliğe çıkabilmişlerdir. Demokrasilerini uzun koalisyon hükümetleri hatta azınlık hükümetleri dönemlerinde güçlendirebilmişlerdir; gelişmelerini o dönemlerde hızlandırmışlardır; koalisyon veya azınlık hükümetlerinin uzlaşmayı zorunlu kılıcı etkisi altında, demokrasiyi barış ve huzurla bağdaştırabilmişlerdir.

Koalisyon hükümetlerine gereksinme duyulmasın diye küçük partilere parlamento yolu tıkanınca, büyük partilerin, o arada iktidardaki çoğunluk partisinin, kendi içlerinde birer koalisyona dönüşmeleri ve iç yapılarında tutarsızlığa, uyumsuzluğa sürüklenmeleri tehlikesi ortaya çıkar. İç yapıları tutarsız partiler de, parlamentoda tek başlarına büyük çoğunluk sağlayarak iktidara gelseler bile, tutarlı bir iktidar oluşturamazlar.

Çünkü Parlamento’ya kendi partileriyle girebilme yolunu tıkalı bulanlar büyük partilere sızma yollarını ararlar. Bunlar, etkili ve dinamik biçimde kemikleşerek, büyük partilerin, o arada iktidar partisinin yönetimini ele geçirebilirler.

Böylelikle, bir takım zorlamalarla ve yapay önlemlerle, koalisyon hükümetleri önlemeye çalışılırken, koalisyon durumunda partiler ortaya çıkar; ve çoğunluk iktidarı güvence altına alınmak yeri-

ne, çoğunluk partisinin sırtından azınlık iktidarına olanak sağlanır.

Demokrasi, değişik veya karşıt görüşleri bünyesinde toplayan büyük fakat tutarsız partilerle güçlenemez. Demokrasi, her görüşün serbestçe örgütlenebilmesiyle güçlenir. Siyasal örgütlenmeye getirilen yapay sınırlamalar, istenenin, tam tersi sonuç verir ve ulusal iradenin parlamentoya ve siyasal yaşama gereğince ve sağlıklı biçimde yansımaları da, iktidarların etkinleşebilmesini de engeller. Bu nedenlerle, DEMOKRATİK SOL PARTİ, seçim sisteminde partiler önüne konan aşırı yükseklikteki barajları, sağlıklı bir demokrasiyle bağdaştırabilir düzeye indirecektir.

Uzlaşmadan kaçarak değil, uzlaşmayı gereksiz kılarak da değil, uzlaşma alışkanlığını toplumda yerleştirerek, demokrasinin sağlıklı işleyebileceği ve süreklilik kazanacağı bir ortam oluşturmaya çalışılacaktır.

“Sakıncalı” görüşleri önlemenin de yolu, bir takım yasaklar koyarak örgütlenmelerini ve açığa çıkmalarını engellemek değil, demokrasinin açıklık ortamında halkın iradesiyle onları etkisizleştirmektir.

Demokrasi, örgütlü halk kesimlerinin yönetime ağırlıklarını koyabildikleri, o arada parlamentoda seslerini duyurabildikleri oranda gerçeklik ve güç kazanır.

Oysa Türkiye’de, sendikaların, meslek kuruluşlarının ve bir çok halk sektörü kuruluşlarının yöneticileri, milletvekili olabilmek için, bu görevlerini bırakmak zorundadırlar.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, örgütlü halk kesimlerinin parlamentoda temsili önüne konulan bu haksız ve demokrasiyle bağdaşması olanaksız engeli kaldırmak için uğraş verecektir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yurt dışında çalışan yurttaşlarımıza Türkiye'deki seçimlerde oy hakkı tanıyarak, onların demokratik gelişmemize katkıda bulunabilmeleri olanağını sağlayacaktır.

Gençliğin demokratik katılımını genişletmek ve gençliğin dinamizmini siyasal yaşama yansıtabilmek için, seçmen yaşı ve partilere üyelik yaşı 18'e seçilme yaşı da 25'e indirilecektir.

ÖZGÜR İNSAN, ÖZGÜR TOPLUM

Özgürlük, insanı insan yapan niteliklerin özüdür.

Bu özden aldığı güçle, insan, doğadaki üstün yerini kazanır; yeteneklerini sürekli geliştirir; düşüncenin, bilginin ve bilimin önündeki sınırları sürekli genişletir; ve kendi kendini aşar.

Bu özden aldığı güçle, insan, baskıya karşı direnir.

Özgür toplumun özü ve kaynağı özgür insandır. özgür insanın güvencesi de özgür toplumdur.

Özgürlüğü yalnız kendileri için veya kendileri gibi düşünenler için isteyenler, özgür değil, bağınazdırlar. Bağınazlığın yaygın olduğu bir toplumda ise, demokrasi yaşayamaz.

Kendi özgürlüğünü koruyup genişletebilmek için, kendi özgürlüğünün de güvencesi olan demokrasiyi yaşatma ve genişletmeye katkıda bulunabilmek için, insan, bütün toplumun, o arada kendi gibi düşünmeyenlerin de özgürlüğünü savunmak zorundadır.

Bu zorunluluk, değişik veya karşıt düşüncelerin, demokrasiyi yaşatıp güçlendirmek uğrunda dayanışmalarını ve uzlaşmalarını gerektirir. O açıdan, demokrasi, bir kargaşa, kutuplaşma ve kavga rejimi değil, uzlaşma ve dayanışma rejimidir.

Değişik veya karşıt düşüncelerin özgür ve açık tartışma ortamında karşılaşmasından, çok sesli uyum doğar ve ulusal birlik bu dinamik uyumdan kaynaklanır. Tek sesli, tek seçenekli toplumsa, uyumlu değil uyuşuk toplumdur.

İnsanlığın, bilimin ve toplumların ilerlemesi, genellikle, zamanında yasak olan veya sakıncalı sayılan düşüncelerle sağlanabilmiştir. Dünyanın yuvarlak olduğu bile, ancak, yasaklara karşın söylenebilmisti.

Değişik düşüncelerin ve seçeneklerin özgürce açıklanıp tartışılabilirdiği bir ortamda, insanın, kendi düşüncelerini, yargılarını sınayabilmesi, yanılgılardan kurtulabilmesi ve kendini aşarak kişiliğini geliştirebilmesi kolaylaşır. Değişik seçenekler arasında özgürce seçimler yapabilen veya bireşimler (sentezler) kurabilen toplum da, karmaşık sorunlara geçerli çözümler bulabilmede, darboğazları aşarak ilerleyebilmede ve tehlikeleri önceden görerek önleyebilmede, tek sesli, tek seçenekli toplumlardan çok daha başarılıdır.

Düşüncelerin özgürce açıklanabilmesi, demokrasi için gereklidir ama yeterli değildir.

Gerek açıklanan düşüncelerin, gerek bilginin, toplumda, serbestçe ve yaygın biçimde dolaşabilmesi de sağlanmalıdır.

Bunun için, iletişim hakkı ve olanakları genişletilmeli, toplumda herkesin ve her kesimin eşitlikle yararlanabileceği düzeye erişmelidir. Gücsüzler, özgürce örgütlenip birleşerek, seslerini, en az güçlüler kadar gürleştirebilmeli, değişik düşünceler ve seçenekler, kitle iletişim araçlarıyla, topluma, özgürce ve dengeli biçimde yayılmalıdır.

Yurttaşların eksik veya tek yanlı bilgilere dayanarak oy kullan-

mak ve yasaklarla, sınırlamalarla daraltılmış seçenekler arasından seçme yapmak durumunda bırakıldıkları bir seçim, gerçek anlamda serbest seçim sayılamaz ve toplumun gerçek iradesini yansıtamaz.

Özgür insanlardan oluşan özgür bir toplumda demokrasiye gerçeklik kazandırabilmek için DEMOKRATİK SOL PARTİ:

- Ulusal birliği ve güvenliği, ülke bütünlüğünü, toplumda barışı ve huzuru tehlikeye düşürebilecek eylemlere karşı demokratik hukuk devleti kurallarına uygun etkili önlemler getirirken; hukuk düzeni “düşünce suçu” kavramından arındıracaktır.

- Her alanda, her toplum kesimine örgütlenme hakkı ve özgürlüğü tanırken; toplum sorunlarının içiçeliğini, karmaşıklığını ve siyasal konulardan soyutlanamayacağını göz önünde tutarak, toplumsal örgütlere her konuda düşünce ve isteklerini açıklama özgürlüğü sağlayacaktır.

- Basın ve yayın özgürlüğü üzerindeki demokrasiye aykırı sınırlamaları kaldıracaktır.

Yayınlara ve sanat yapıtlarına yargı organlarının kararları dışında yasaklar konabilmesini önleyecektir.

Basımevlerini, sansür uygulayıcısı durumuna getirecek olan, el konulma tehdidinden kurtaracaktır.

Gazete ve dergi yayımcılığında ve dağıtımında, devletin, fırsat eşitliğine yansız ve hakça katkısını sağlayıp kurumlaştıracaktır.

Yerel basına, yöresel iletişim işlevini daha etkin biçimde yerine getirebilme olanağını sağlayacaktır.

Devlet radyosuna ve televizyonuna, ilgili kamu kuruluşlarının ve başlıca siyasal partilerle toplumsal örgütlerin dengeli gözetimin-

de, ve yansızlığı güvence altına alıcı kurallarla özerklik tanıyacaktır.

- Üniversitelerin, planla belirlenen gelişme hedeflerine uygun nitelikte ve nicelikte eğitilmiş insan gücü yetiştirmeleri ve yine bu hedeflerin gerektirdiği araştırmalara katkıda bulunmaları bir düzene bağlanırken, öğretimde, bilimsel çalışmalarda ve yönetimde özerklikleri, ve üniversite öğretim üyelerinin anlatım özgürlükleri güvence altına alınacaktır.

- Kişilerin haklarının ve özgürlüklerinin yönetsel kararlarla kısılması önlenecektir.

- Toplantı ve gösteri yürüyüşleri özgürlüğü, güvenlik açısından gerekenin ötesinde sınırlanmayacaktır.

- Toplu dilekçe verme ve bildiri yayınlama özgürlüğü güvence altına alınacaktır.

DEMOKRASİYİ YAŞATABİLMEK VE DEMOKRASİYLE YAŞABİLMEK

Başlangıcı ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısına kadar giden demokratikleşme sürecinde, Türk toplumu, artık demokrasisiz yaşamayı düşünemez noktaya gelmiştir. Üstelik bir çok demokratik ülke de, artık, demokrasiden yoksun bir Türkiye düşünememektedir.

Toplunun siyasal bilinci ve yönelimi ve Türkiye'nin dünyadaki yeri bakımından, bu, önemli bir aşamadır.

Ancak, Türk toplumu, henüz, demokrasiyi verimli ve kesintisiz işletebilir ve demokrasiyle huzur içinde yaşayabilir duruma erişebilir değildir.

Ne demokrasiyle, ne de demokrasisiz olabilmektedir.

Bu açmazı aşabilmenin, bu çelişkiyi giderebilmenin tek bir tılsımlı çözümü yoktur; bunun, birbiriyle bağlantılı değişik koşulları, gerekleri vardır.

O koşulların, gereklerin başında,

- Değişik ve karşıt düşüncelerin özgürce ve barış içinde açıklanıp tartışılabilmesi:

- Düşünceleri veya çıkarları çatışan toplum kesimlerinin ve siyasal partilerin, barış içinde yan yana yaşayabilmeleri, gereğinde ulusun esenliği, devletin güvenliği, toplumun dirliği düzenliği için, ayrılıklarını saklı tutarak da olsa, uzlaşabilmeleri ve işbirliği yapabilmeleri; birbirlerini hem denetleyerek hem de bütünleyerek gelişmeye katkıda bulunabilmeleri; ve

- Sivil yönetimin, toplumda huzuru ve güvenliği, demokrasi kurallarından sapmaksızın, etkili biçimde sağlayabilmesi gelir

DEMOKRATİK SOL PARTİ, demokrasiyi yaşatabilmenin ve demokrasiyle yaşayabilmenin bu temel koşullarını ve gereklerini Türk toplumunda ve devlet yönetiminde yerleştirmek, sağlam ve köklü geleneklere kavuşturmak için çaba gösterecektir.

Kendi düşüncelerini açıklar ve gerçekleştirmeye çalışırken, karşı düşüncelere de saygılı ve anlayışlı olmanın somut örneğini kendi davranışında verecektir.

Kendi doğrultusundan sapmaksızın, kendi ilkeleriyle ve amaçlarıyla tutarsızlığa düşmeksizin, ulusun ve devletin yararı, toplumun dirliği düzenliği uğrunda, diyaloga ve uzlaşmaya açık olacaktır.

Demokrasi kuralları içinde ve demokrasiye de güç katacak bi-

çimde, sivil yönetimi etkili kılmaya, huzuru ve güvenliği sağlamaya çalışacaktır.

Yaşama hakkı dokunulmaz bir haktır; ve bu hakkı korumak, devletin başlıca görevlerindendir. Devlet, bu görevi yerine getirebilmek için gerekli yetkilerle donatılmalıdır.

Ancak, yaşama hakkının özgür yaşama hakkıyla eşdeğerde tutan kendine saygılı bir toplum, bu yetkilerin, demokratik haklarda ve özgürlüklerde herhangi bir kısıntıya neden olmamasını ve demokratik hukuk devleti kuralları içinde kullanılmasını gözetir.

Can güvenliği uğrunda demokrasiden uzaklaşıldıkça, başka haklarla birlikte, yaşama hakkı da büsbütün tehlikeye düşer.

Tüm insan haklarının olduğu gibi, yaşama hakkının da en sağlam güvencesi demokrasidir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yaşama hakkını, sağlıklı işleyen gerçek demokrasinin güvencesine kavuşturacaktır.

Demokratik bir ülkede şiddet eylemciliği, yaşama hakkından önce tahribe yöneliktir.

Demokratik bir ülkede ideolojik amaçla şiddet eylemine başvuranlar, ideolojilerini halka gönül rızasıyla benimsetebilme umudu bulunmayanlardır. “Tek Yol” saydıkları, seçenezsiz olduğunu sandıkları doğrultularına toplumu sokabilmek için zor kullanmaktan başka çareleri olmadığını düşünürler. O yüzden, demokrasinin bilinçli düşmanıdırlar.

Değişik doğrultular, yollar arasında seçme özgürlüğü tanıyan demokrasiyi karşılarında bir engel gibi görürler. O engeli ortadan kaldırabilmek uğruna, halkı demokrasiden soğutmaya, özgürlükten yıldırmaya uğraşırlar. Bu amaçla, demokraside can güvenliği sağ-

lanamayacağı izlenimini yaymaya ve toplumu sindirerek teslim almaya çalışırlar.

Ayrıcalıklı durumlarını sürdürebilmek için demokrasiden kurtulmak isteyen bazı çevreler de, şiddet eylemcilerinin ideolojilerini benimsemeseler bile, bazen, taktik nedenle onlara destek olur veya göz yumarlar.

Bu açıdan, şiddet eylemleri karşısında can güvenliğini sağlama, yaşama hakkını koruma gerekçesiyle demokrasiden uzaklaşmak, şiddet eylemcilerine verebilecek en büyük ödündür; demokrasiyi demokrasi düşmanlarına yenik düşürmektir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, demokratikleşme sürecinin gereği olan hakları ve özgürlükleri genişletirken, yaşam hakkının zedelenmemesine, can güvenliğinin gölgelenmemesine özen gösterecektir.

Bunun yanı sıra, ulusal birliğin ve ülke bütünlüğünün sarsılmasını gözetecektir.

Hiçbir hak veya özgürlük, toplumda şiddeti destekleyici veya özendirici yönde kullanılamayacaktır. Hiç bir haktan veya özgürlükten ayrılıkçı amaçlarla yararlanılamayacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, şiddet eylemlerine karşı güvenlik önemlerini, sivil yönetim altında ve demokratik hukuk devleti kuralları içinde etkili kılarken, bir yandan da,

- İzleyeceği sosyal ve ekonomik politikalarla, toplum yapısını, kutuplaşmaya, çatışmaya ve şiddet eylemlerine ortam hazırlayıcı adaletsizliklerden ve bozukluklardan arındıracaktır;

- Gelişmeyi yurdun her bölgesinde dengeli biçimde yaygınlaştı-

arak; soy veya köken, din veya mezhep, anadil veya bölge ayrımcılığı gözetmeyen bir milliyetçilik ve ulusak birlik anlayışını devlet yaşamında ve toplumsal ilişkilerde özenle gözeterek, bölücü veya ayrılıkçı akımları etkisizleştirecektir; ve

- İdeolojik veya dinsel bağınazlığı önleyici, uygarca tartışmaya ve uzlaşmaya açık, insancıl, demokratik ve barışçı bir eğitimi ve kültürü yaygınlaştırıp kökleştirecektir.

Sivil yönetimi etkili kılmak, demokrasinin önde gelen koşullarından biri olmakla beraber, sivil yönetimle demokrasi eşanlamlı değildir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, iç güvenlik konusunda olsun, kamu düzenini ilgilendiren başka konularda olsun, sivil yönetimi etkilileştirirken, yönetimin demokratikleşmesini ve bunalım dönemlerinde de, demokratik çizgiden uzaklaşmamasını göz önünde tutacaktır.

Bu amaçla, sivil yönetimin yetkilerini artıran olağanüstü durum ilanı, başlıca partilerin ortak sorumluluk üstlenecekleri bir yansız hükümet kurulması kuralına bağlanacaktır. Böylelikle:

- Bunalımlı dönemlerde siyasal partilerin uzlaşma, dayanışma ve işbirliği yolu açılmış olacaktır; ve

- Güvenlik gerekçesiyle alınacak olağanüstü önlemlerin başka amaçlarla kullanılması, yan tutar biçimde uygulanması veya demokrasiyi zedelemesi önlenecektir.

Yerlerini bu tür bir hükümete bırakmak istemeyen iktidarlarsa, olağanüstü durum ilanına yol açmamak için, görevlerini ve sorumluluklarını daha yeterli biçimde yerine getirme zorunluluğu duya-

caklardır.

Sıkıyönetim yetkileri ise, temel hakların ve özgürlüklerin özü korunur biçimde düzenlenecektir.

Şiddet eylemleri karşısında, insanların yaşama hakkını ve toplumun huzurunu tehdit edici olaylara karşı etkili önlemler alınırken, yönetim, yasalara saygılı barışçı yurttaşları baskı altına alma olanağı sağlayan ve demokratik hukuk devleti kurallarına uymayan yetkilerle donatılmayacaktır. Güvenlik gerekçesiyle yurttaşların haklarını ve özgürlüklerini sınırlamak yerine, yönetimlerin, bu hakları ve özgürlükleri engellemelerine ve yan tutar biçimde davranmalarına karşı güvenceler getirilecektir.

Demokratik denetime kapalı hiçbir güvenlik düzenlemesine yer verilmeyecektir.

Şiddet eylemlerine, yer altı eylemlerine, yıkıcı veya ayrılıkçı eylemlere karşı, ya da “dolaylı saldırı” veya “özel savaş” gibi terimlerle tanımlanan dış tehditlere karşı, bu tür eylem veya tehditlerde bulunanlarca uygulananlara benzer yöntemler hiçbir koşul altında kullanılmayacaktır. Her tehlikeyle, ancak, demokratik hukuk devleti kuralları çerçevesinde ve açıklık ilkesine uygun biçimde mücadele edilecektir.

Demokratik hukuk devleti kurallarının ve açıklık ilkesinin dışına çıkarılarak yürütülecek bir mücadele, toplumun huzurunu ve ulusal birliği sarsıcı, gerek toplum için gerek düzenli iç ve dış güvenlik kuvvetleri için hedef şaşırtıcı sonuçlar doğurur. Bunun örnekleri bazı ülkelerde görülmüştür. Demokratik hukuk devleti kuralları ve açıklık ilkesi dışındaki yöntem düzenlemeler, örtülü olduğu için, demokratik katılıma ve denetime açık olmadığı için, karan-

lık amaçlı siyasal grupların, dost veya düşmen dış güçlerin, o arada doğrudan doğruya tehdit oluşturan unsurların sızmalarına çok elverişlidir. O yüzden, amaçlananın tam tersi sonuçlar verebilir.

Nitekim, Kurtuluş Savaşımızın ilk aşamasında benzer tehlikeler zamanında farkedilmiştir; ve dış istilacı güçlerin yanı sıra, gerillalarla, çetelerle, çeşitli yıkıcı, bozguncu veya ayrılıkçı unsurlarla mücadele edilirken bile, o tür yöntem ve düzenlemelerden kaçınılmıştır. Tehdit oluşturan gizli veya düzensiz güçlerin karşısına bile ancak düzenli devlet gücüyle çıkılmıştır. Kurtuluş Savaşından sonra sağlam bir devlet kurulması ve ulusal birliğin pekiştirilmesi ancak öyle güvence altına alınabilmıştır.

Dış veya iç tehditler karşısında güvenlik pekiştirilirken, yakın tarihimizin bu başarılı örneği, onurlu bir devlet geleneği olarak göz önünde tutulacaktır.

Dış güçlere, iç veya dış tehdit oluşturan unsurlara, sızma veya saptırma ve hedef şaşırtma fırsatı verebilecek yöntemlerden kesinlikle kaçınılacaktır.

Şiddet ve her türlü yer altı eylemleriyle ilgili konularda soruşturmaları kolaylaştırıcı ve yargılamayı hızlandırıcı düzenlemeler yapılacaktır.

Ama bu düzenlemeler, savunma hakkını kısıcı ve adaletin bağımsızlığını gölgeleyici nitelikte olmayacaktır.

Şiddet kullanılmasını veya ayrılıkçılığı kışkırtıcı veya özendirici yayınlara karşı önlem getirilecektir; fakat anlatım özgürlüğü, güvenlik gerekçesiyle bunun ötesinde sınırlanmayacaktır.

Şiddet eylemlerine veya ayrılıkçı akımlara herhangi bir biçimde katkıda bulunan örgütlere karşı etkili önlemler alınırken de, örgüt-

lenme özgürlüğüne, güvenlik açısından bunun ötesinde sınırlama getirilmeyecektir.

Toplantılarda huzurun bozulmasını, cana ve mala zarar verici eylemleri ya da toplantıları düzenleyenlerin engellenmesini önlemek için gereken yasal düzenlemeler yapılacak; ancak toplantı özgürlüğüne bunun ötesinde bir sınır konmayacaktır.

Böylece, toplumda, yaşama hakkı, güvenlik ve barış, demokratik hukuk devleti kuralları içinde korunur ve sağlanırken,

- suçlular yüzünden suçsuzlar,
 - toplumun huzurunu ve güvenliğini bozanlar yüzünden toplum,
- ve
- demokrasi düşmanları yüzünden demokrasi, cezalandırılmamış olacaktır.

Çağımızda, az gelişmiş veya gelişme sürecindeki ülkelerden büyük bir bölümü, doğrudan veya dolaylı askeri yönetim altındadır. Demokratikleşme sürecinde karşı karşıya bulundukları başlıca sorunlardan biri budur.

Bu sorun çözülmedikçe, demokrasiye gerçeklik, verimlilik ve süreklilik kazandırma yolunda, demokrasiye yaşatabilir ve demokrasiyle yaşayabilir duruma gelme yolunda, alınacak en iyi önlemler bile geçersiz kalır.

Bu sorunu çözebilmenin başta gelen bir koşulu da , sivil yönetimi, iç güvenlik konusunda silâhlı kuvvetlere görev yükleme zorunluluğu doğurmayacak kadar etkili kılmak ve bu etkililiği demokrasi kurallarını gözeterek sağlamaya çalışmaktır. Başka türlü, ne devletin ne silâhlı kuvvetlerin, ne de toplumun ve demokrasinin esen-

liği sağlanabilir.

Herhangi bir ÷lkede silâhlı kuvvetlere iç güvenlik bakımından sık sık ve uzun süreli görevler yüklenilmesi, ister istemez, silâhlı kuvvetlerin siyasal işlev de üstlenmesine neden olur.

Oysa siyasetle askerlik, özellikle demokraside, bağdaşmaz. Askerliğin kurallarıyla siyasetin kuralları çok değiştir. Bu kurallar birbirine karıştırıldığında, hem siyaset rayından ve demokratik süreçten çıkar hem de silâhlı kuvvetler asıl görevinden uzaklaştırmaya veya asıl görevinde bazı sorunlarla karşılaşmaya başlar.

Dış tehlike karşısında alınabilecek önlemlerle iç tehlike karşısında alınabilecek önlemler çok değiştir. Bunların da birbirine karıştırılması büyük sorunlar yaratır. Dış tehlikeye yönelik olarak alınacak önlemlerin, izlenecek yöntemlerin, karşı ÷lkede siyasal ve sosyal yaşamı sarsıcı nitelikte olmasını doğal sayanlar bulunabilir. Ama benzer önlem ve yöntemler bir ÷lkenin kendi içinde, “iç düşman”a karşı uygulandığı zaman, bu, hiç istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Silâhlı kuvvetlerse, doğal olarak, dış tehlike karşısında dış güce karşı başvurabilecek ve geçerli olabilecek önlemler ve yöntemler konusunda eğitilmiştir.

Öte yandan, açığıdaki dış güçlere karşı bir ÷lkeyi korumak üzere kurulmuş olan silâhlı kuvvetlerin yapısı ve yöntemleri, gizli, belirsiz ve dağınık eylemci gruplarla mücadele elverişli değildir. Silâhlı kuvvetlerin yapısı ve yöntemleri o tür gruplara karşı mücadelenin gerektirdiği biçimde değiştirilecek olursa, bu değişiklik de, onu asıl işlevi bakımından bir takım sorunlarla karşı karşıya getirir.

Bir ÷lkede bunalımın ve iç güvenlik sorunlarının ağırlaştığı dönemlerde silahlı kuvvetlere iç güvenlik görevleri ve siyasal işlev

yüklemenin gelenekleşmesi, genellikle şu sakıncalara da yol açmaktadır:

O ülkeyi demokrasi yolundan saptırmak veya o ülkeyi silahlı kuvvetlerin dikkatini ve gücünü iç sorunlara yöneltip dağıtmak isteyen, değişik amaçlı kimi güçlerle, demokrasi yolunu tıkamak isteyen kimi iç güçler, bunları başarabilmenin en kolay yolu olarak, o ülkede iç güvenlik sorunlarını ağırlaştırıcı, öylelikle silahlı kuvvetleri siyasal işlev üstlenmeye yöneltici tertiplere girişmektedirler.

Askeri veya yarı askeri bir yönetim altında, o ülkenin, uluslar arası alanda kendinden beklenen görevleri daha iyi yapabileceğini sanan kimi müttefik veya “dost” devletlerin bile, benzer tertiplere katkıda bulundukları, zaman zaman, dünyanın değişik bölgelerinde görülmektedir.

Siyasette işlev üstlenen silahlı kuvvetler, ister istemez, siyasette taraf olur; hatta, giderek, şiddet eylemlerinin veya yer altı çalışmalarının başlıca hedef durumuna gelebilir. Bunun da, gerek silahlı kuvvetler ve ulusal birlik ve güvenlik açısından, gerek siyasal yaşam açısından sakıncaları açıktır.

Bütün bunların üstüne de, bunalımın ve iç güvenlik sorunlarının ağırlaşması karşısında silahlı kuvvetlere görev ve siyasal işlev yüklenmesinin gelenekleştiği ülkelerde, genellikle şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır:

Bunalım dönemlerinde daha çok sorumluluk göstermeleri, uzlaşma, dayanışma ve işbirliği için girmeleri gereken siyasal güçler, toplumsal örgütler, kamu kuruluşları ve genel olarak toplum, tam tersine “nasıl olsa bunalım bir noktaya varınca ordu duruma el koyar ve bir çözüm getirir” beklentisi içine girmektedirler ve üzerle-

rine düşen görevleri ve sorumlulukları büsbütün savsaklamaktadırlar.

O kadarki, partileri iktidarda olsun, muhalefeti olsun, kimi parlamenterler, parti yöneticileri, hatta kimi hükümet üyeleri, ayrıca bazı kamu kuruluşları veya toplumsal örgütler, bir araya gelip de ortak çözümler arayacak ve sorumluluklarının gereğini yapacak yerde, iktidarla muhalefeti uzlaştırmaya, dayanışmaya ve işbirliğine yöneltecek yerde, sorumluluktan kurtulmak isteyenlere özgü bir davranışla, doğrudan silahlı kuvvetlere başvurarak, onu “görev”e çağırarak, siyasal işlev üstlenmeye zorlamakta, hatta kışkırtmaktadırlar.

Bu tür sakıncalarla karşılaşmaktan kurtulmak isteyen tüm ülkeler, bunalımlı dönemlerde silahlı kuvvetlere iç güvenlik görevi ve onun sonucu olarak da siyasal işlev yükleme geleneğinden kurtulmak zorundadırlar; sivil yönetimi, her koşul altında, silahlı kuvvetlere yük aktarmaksızın iç güvenlik ve iç barış sağlayabilir duruma getirmek zorundadırlar.

Bunun bilinci içinde, Atatürk, Cumhuriyeti kurar ve demokrasi yolunda yeni adımlar atmaya başlarken, siyasetle askerliğin ilişkisini kesmişti. İç ayaklanmalar karşısında bile buna özen göstermişti.

Gelişmiş Avrupa ülkelerinden bile bazılarında, asker kökenli olmayan siyasal önderler mareşal üniformaları giyinirken, Atatürk ve onunla birlikte siyaseti seçen yakın çalışma arkadaşları, çetin savaşlarda, büyük zaferlerde kazanılmış üniformalarını çıkararak, etkili sivil yönetimin geleneklerini kurmaya çalışmışlardı.

Atatürk, kurtuluş ve bağımsız hareketleri konusunda olduğu gibi, bu konuda da, yalnız az gelişmiş veya gelişme sürecindeki ülke-

lere değil, bazı gelişmiş ülkelere bile esin kaynağı olması gereken bir davranış rneği vermişti.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, Türkiye’de demokrasiyi yaşata-bilmek ve Türk toplumunu demokrasiyle yaşayabilir duruma getir-mek için uğraş verirken, Atatürk’, bu açıdan da, kıvanç verici bir ulusal örnek olarak göz önünde tutacaktır.

ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIK

Türkiye’nin coğrafi ve tarihsel gerçekleri, dış ilişkilerinde çok boyutlu bir denge gözetmesini ve yer aldığı karmaşık ve bunalımlı bölgede, bir denge, güven ve barış etkeni olmasını zorunlu kılmak-tadır.

Türkiye’nin uluslararası ilişkilerinde bu zorunluluğu göz ünün-de tutması, dünya barışının dayandığı duyarlı denge bakımından da büyük önem taşımaktadır.

O nedenle, Türkiye’nin demokratik Batı lkeleriyle ittifak iliş-kilerini ve başka bağlantılarını sürdürürken, aynı zamanda, dış y-netimleri veya i düzenleri ne olursa olsun, bütün bölge ülkeleriyle dostluk ve işbirliği ilişkilerini geliştirmesi gerekir.

Bir devlet, zaten kendi bölgesindeki ilişkilerinden g almadıkça, dünyada yeterince güçlü olamaz ve dünya barışına gereken kat-kıyı yapamaz; dünyadaki gücü de kendi bölgesindeki durumuna yansır.

Batı ile ittifakı, Türkiye’yi, kendi bölgesinde bu ittifak sistemi-nin kışkırtıcı bir sivri ucu durumuna getirmemelidir!

Bölge lkeleriyle ilişkileri de onu Batıdan uzaklaştırmamalıdır!

Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinde, demokrasiye ve demokratik değerlere bağlılık, en az ortak güvenlik kadar ağırlık taşır.

Türkiye demokrasiden uzaklaştıkça, Batı ile, özellikle Batı Avrupa ülkeleriyle ilişkileri zayıflar.

Türkiye'nin Batı Avrupa ile ilişkilerinin zayıflaması ise şu sonuçları doğurur:

- Türkiye'nin dünyadaki, o arada kendi bölgesindeki gücü ve etkililiği azalır.

- Türkiye, bazı dış sorunları çözmede, o arada, örneğin Ege'deki ulusal haklarını sağlamada ve Kıbrıs Türklerinin haklarını korumada, güçlüklerle karşılaşır.

- Türkiye'nin ekonomik ilişkilerinde başka bölgelerin ve ülkelerin önemi artar. Bu, bir noktaya kadar bazı yararlar da sağlar; fakat bir noktanın ötesine geçildiğinde, uluslararası ilişkilerini, hatta iç düzenini, olumsuz biçimde etkilemeye başlayabilir. O arada, örneğin, bazı bölge ülkeleri, laik Türk devletinin iç düzenini laiklikle bağdaşmayacak yönde etkileme hevesine kapılabilirler veya başka bazı bölge ülkelerinde başka türlü hevesler uyanmaya başlayabilir.

- Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinde Avrupa-Amerika dengesi bozulur; ve Türkiye gitgide daha çok Amerika Birleşik Devletleri'nin etki alanına doğru kayar.

- Amerika Birleşik Devletleri, bundan, Türkiye'yi Doğu Avrupa'da ve Ortadoğu'da bir kışkırtıcı sınır gücü gibi, bir sivri uç gibi kullanmak amacıyla yararlanmaya çalışır; Türkiye'yi bazı maceralara sürüklemeye kalkışabilir. Bu da Türkiye'nin bazı bölge ülkeleriyle ilişkilerinde giderek olumsuz sonuçlar doğurur ve dış ilişkilerindeki dengeyi aksatır.

• Bu çabalarını etkili kılabilmek için, ABD; Türkiye'nin iç politikası ve düzeni ile de ilgilenmeye başlar. Bunun demokratikleşme sürecimiz üzerindeki olumsuz etkileri ise, Türkiye'nin Batı Avrupa'dan büsbütün uzaklaşmasına neden olur. Aynı zamanda bu, ABD'nin ve Kuzey Atlantik ittifak sisteminin demokratik değerlere bağlılıktan kaynaklanan moral gücünü zedeler.

• Türkiye'nin gitgide kendi etki alanına doğru kaymasından yararlanarak, Amerika Birleşik Devletleri, Ege ve Kıbrıs gibi sorunlarla ilgili olarak, Türkiye'yi ödünlere zorlar.

Bütün bunlar, Türkiye'nin dış ilişkileriyle iç rejimin birbirinden ayrı düşünölemeyeceğini göstermektedir.

Onun için, DEMOKRATİK SOL PARTİ, yalnız demokrasiye bağıllığından ötürü değil, Türkiye'nin dünyadaki gücü, saygınlığı ve dış güvenliği bakımından da, ölkemizde demokrasinin gerçeklik ve süreklilik kazanmasını istemektedir. Demokrasiye gerçeklik kazandırmak uğrunda, demokratik hakları ve özgürlükleri genişletmek uğrunda çaba göstermeyi, milliyetçiliğin de bir gereğı saymaktadır.

“HÜRRİYET VE İSTİKLAL BENİM KARAKTERİMDİR” diyerek, bağımsızlıkla özgürlüğü bir tuttuğunu gösteren Atatürk'ün “tam bağımsızlık” ilkesine, ancak ölkemizde özgürlükçü demokrasi güçlendirilip yaşatılmakla sahip çıkılabilir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, Atatürk'ün “tam bağımsızlık” ilkesinin gereklerini ulusal güvenlik alanında da yerine getirmeye uğraşacaktır ve savunma gücümüzün, güçlü bir ulusal ekonomiye dayanmasına özen gösterecektir.

Yine “tam bağımsızlık” ilkesinin bir gereğı olarak, DEMOK-

RATİK SOL PARTİ, Türkiye'nin savunma araç ve gereçleri bakımından tek bir ülkeye aşırı bağımlılığını önlemeye çalışacaktır.

BÖLÜM III

GELİŞME

1- ÖZET

2- EKONOMİ VE GELİŞME

3- EKONOMİDE ARAÇLARIN AMACA

UYGUN KULLANIMI

4- KAYNAK

5- HALK KATILIMIYLA HAKÇA GELİŞME

6- TÜRKİYE’NİN DEMOKRATİK

GELİŞMESİNE YURT DIŞINDA

ÇALIŞANLARIN KATKISI

ÖZET

Programın “GELİŞME” bölümünde, gelişme sorunu, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ele alınmıştır. DEMOKRATİK SOL PARTİ’ nin ekonomide gerçekleştirmeye çalışacağı düzen ve izleyeceği politikalar, böyle bir bütünlük içinde, gerekçeli ve ayrıntılı olarak, Programın bu bölümündeki değişik altbölümlere dağılmış durumdadır.

O bakımdan, bölümün başına, ekonomide amaçlanan düzenin ve izlenecek politikaların aşağıdaki özeti eklenmiştir.

- Ekonomik kalkınma, sosyal adaletle, sosyal güvenlikle ve demokrasiyle bağdaştırılarak hızlandırılacaktır.

- Refah da, özveri de hakça bölüşülecek ve bu bölüşümün nasıl olacağını halk belirleyecektir.

- Üretkenlik, baskıyla veya emeğin sömürülmesiyle değil, demokratik halk katılımıyla artırılabilecektir.

- Sosyal güvenlik, tasarrufu çoğaltıcı ve kaynak artırıcı biçimde yaygınlaştırılarak doyurucu düzeye eriştirilecektir.

- Halk ekonomide güçlendirilip etkilileştirilerek sosyal adalet sağlanırken, demokrasiye de daha çok gerçeklik kazandırılacaktır.

- Kooperatifleşmiş köylülerin yönetiminde “Üretici Yatırım Fonları”, işçilerin yönetiminde de “İşçi Yatırım Fonları” kurularak, bir yandan çalışanların gelirlerinde sağlanacak artışın enflasyonist etkileri önlenerek ve gelecekleri güvence altına alınabilecektir; bir yandan da yatırıma ayrılabilir kaynaklar büyük ölçüde artırılmış olacaktır.

- Ekonomiden halk sektörünün ağırlıklı yeri bulunacaktır. Halk

sektörü, yalnız çalışanların gönüllü tasarruflarıyla yapacakları ortaklaşa yatırımlardan değil; onların ötesinde, büyük halk örgütlerince kurulacak yatırımcı ve işletmeci kurumların o arada Üretici ve İşçi Yatırım Fonlarının, büyük boyutlu yatırımlarından da oluşacaktır. Bu kurumlar, halka, gönüllü tasarruflarının değerlendirilmesinde de önderlik edebilecektir; gereken desteği ve teknik yardımı sağlayacaktır.

- Gelişme köylüden başlayacaktır. Kooperatifçilik demokratikleştirilerek ve güçlendirilerek, köy-kentler yoluyla altyapılar ve kamu hizmetleri tüm köylülerin yararına kısa sürede ve düşük maliyetle sunularak, köylünün kalkınması ve genel gelişmeye katkı olanağı artırılacaktır.

- Kooperatifleşen köylüden, bir süre için, tarımsal gelir vergisi alınmayacaktır; bunun yerine, köylülerin gelirindeki artışın belirli bir bölümü, köylüler yönetimindeki “Üretici Yatırım Fonları”na ayrılacaktır. Böylece, köylünün emeği ve girişimiyle tarım kesiminde yaratılan kaynak, büyük ölçüde yine köylünün eliyle, tarımsal gelişmeye ve sınaileşmeye aktarılabilir.

- İşçilerin, toplu sözleşme, grev ve sendikacılık hakları üzerindeki demokrasiyle bağdaşmayan sınırlamalar kaldırılırken, aynı zamanda, belirli ölçütlere uygun işyerlerinde yönetime ve sorumluluğa katılmaları ve kardan pay almaları sağlanacaktır.

- Toplu sözleşmelerin genel çerçevesi, ilkeleri ve iç dengeleri ülke düzeyinde toplumsal anlaşmalarla belirlenecektir. Bu toplumsal anlaşmalar demokratik kurallara göre yapılacak ve zorlayıcı olmayacaktır.

Toplumsal anlaşmalar, yalnız ücretleri ve çalışma koşullarını

değil, genel ekonomik ve sosyal sorunları da kapsayacaktır. Böylece, ekonomik, mali ve sosyal politikaların belirlenmesinde demokratik işçi katılımı sağlanacaktır.

- Toplumsal anlaşmalar, işyerinde yönetime, sorumluluğa ve kara katılma ve İşçi Yatırım Fonları gibi düzenlemelerle, işçiler, kendi sorunlarına, o arada ücret sorununa, ekonominin tümü açısından ve işletmeci ve yatırımcı açısından da yaklaşık duruma gelecektir ve demokrasinin, sosyal adaletin, hızlı kalkınmanın gerekleriyle sağlıklı bir çalışma barışı bir arada gerçekleşebilecektir.

- Yurt dışındaki işçilerin, halk sektörü çerçevesinde yatırımlarını, Türkiye'nin gelişmesine katkıları, kolaylaştırılıp özendirilecektir; ve ekonomik politikaların belirlenmesine katılım olanakları sağlanacaktır.

- Ekonominin sosyal adaletle birlikte güçlendirilmesini içlerine sindiren, kendi çıkarlarını toplum yararıyla bağdaştırmaya çalışan ve ekonomik güçlerini siyasal güce dönüştürmeye kalkışmayan özel sektöre geniş özgürlük tanınacaktır.

Plana uygun yatırımlar yapanlara, belli riskler üstlenerek geleceğe yönelik teknolojik atılımlarda bulunanlara veya geri kalmış yörelerin kalkınmasına ve işsizliğin azalmasına katkıda bulunanlara, gereken devlet desteği sağlanacaktır.

Özel sektörde tekelleşme eğilimleri önlenerek hakça bir yarışma ortamı oluşturulacaktır.

- Devlet sektörünün genişliği değil, devletin ekonomiyi halk katılımıyla ve toplum yararına etkin biçimde yönetebilmesi önem taşıyacaktır.

- Altyapılar ve kamu hizmeti gören kuruluşlar devlet elinde bu-

lunacaktır; doğal kaynaklar devletçe işletilecektir; savunma sanayi devlet sektöründe yer alacaktır.

Bunların dışında, her türlü ekonomik faaliyet, devlet sektörüne olduğu gibi, özel sektöre ve halk sektörüne de açık olacaktır.

- Devlet sektöründeki ekonomik işlevli işletmeler, devletin karışma ve koruma alanı dışına çıkarılacaktır. Bunların yönetimlerine ve yatırımlarına siyasal iktidarlar karışamayacaklardır. Hepsi, çalışanların yönetiminde, denetiminde ve sorumluluğunda, özel sektör işletmeleriyle eşit koşullar altında çalışacaklardır. Pazar kuralları içinde kendi yaratacakları kaynaklarla yeni yatırımlar yapabileceklerdir.

- İşletme düzeyinde karlı olmasa bile topluma ve makro düzeyde ekonomiye yararlı olacak, geri kalmış yörelerde yan etkileriyle gelişmeyi hızlandıracak, öncü ve doğurgan işletmeler, devletçe kurulacaktır ve bunların sorumluluğunu devlet üstlenecektir.

Ekonomide geleceğe yönelik yapısal değişikliğin gereği olan ileri teknolojili sanayiler kurulmasına da devlet öncülük edecektir. Devletin her iki alanda da öncülük ve sorumluluk üstlenmesi, özel sektörün bu tür yatırımlara ilgisizliği nedeniyle zorunludur. Gerek geri kalmış yörelerdeki öncü ve doğurgan yatırımların, gerek ileri teknolojili yatırımların özel sektör veya halk sektörü tarafından da yapılmasına bir engel söz konusu olmayacaktır. Tersine, bu tür yatırımlara girişenler devlet desteğinden yararlanabileceklerdir.

- Ekonominin kurumsal çerçevesi dışındaki “ dışlanan sektör”, çalışan ve girişimci insan sayısı bakımından, belki de en geniş sektördür. İşsizlik sorununun hafifletilmesine önemli katkısı bulunan bu sektörün düzenli ekonomiyle bütünleşmesi, bu sektörde çalışan-

ların haklarının korunması, geleceklerinin güvence altına alınması ve üretkenliklerin desteklenip artırılması için, devlet, gereken ilgiyi ve özeni gösterecektir.

- Planlamanın genel hedefleriyle ilkeleri ve makro dengeleri, toplumsal örgütlerin, yerel yönetimlerin, halk sektörünün ve özel sektörün katılımıyla, merkezde saptanacaktır; fakat bu genel hedefler, ilkeler ve makro dengeler çerçevesinde, planın içeriği, nerelerde ne yatırımlar yapılacağı, çevreden merkeze doğru belirlenecektir.

- Tarımda üretim planlaması yapılacaktır.

- Pazar kuralları özenle göz önünde tutulacaktır, fakat ekonomi ve toplum pazarın tutsağı olmayacaktır. Pazar kuralları, ekonominin başka araçlarıyla uyumlu olarak, toplum yararına değerlendirilecektir.

- Tüketim mallarının pazarlanmasında, üretim, tüketim ve satış kooperatifleriyle esnafın işbirliği sağlanacaktır. Bu yoldan, fiyat ve nitelik denetimi, pazar kuralları ile çelişkiye düşülmeksizin, üreticinin, tüketicinin ve esnafın yararları bağdaştırılarak etkili kılınacaktır.

- Para politikası, ekonominin başka öğelerinden ve toplumsal gerçeklerden ve gereksinimlerden soyutlanmaksızın saptanacaktır.

Türk parasının değeriyle Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri arasında gerçekçi bir ilişki kurulacaktır.

- Enflasyon denetim altına alınırken, istem kısıntısı, ekonomide durgunluk ve toplumda sağlıksız sonuçlar doğurmayan ölçüler içinde tutulacaktır; istemin kısılmasından çok, üretimi ve sunuyu artırmaya özen gösterilecektir.

- Devletin ekonomiyi toplum yararına yönetim denetleme işlevini, ekonomide yapısal değişikliğe öncülük görevini ve sosyal yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için, kamu gelirleri ve harcamaları büyük ölçüde artırılacaktır.

- Gönüllü ve zorunlu tasarrufların hakça bir süreç içinde artması sağlanacaktır.

- Ekonomik kalkınma ve genel anlamda gelişme için, bir yandan yeni kaynaklar yatırılırken, bir yandan da var olan kaynakların daha verimli ve hakça kullanımı sağlanacaktır.

- Vergi yönetimi ve denetimi etkili kılınarak, gereğince vergilendirilmeyen bazı yüksek kazanç alanları vergileme kapsamına alınarak, vergi gelirleri artırılacak; ancak toplam vergi gelirlerinde ücretlerin payı azaltılacaktır.

- Bir yandan halk sektörü güçlendirilerek ve sermaye piyasası güven verici ve çekici duruma getirilerek, bir yandan da spekülatif kazanç kapıları kapatılarak ve spekülatif kazanç arayışlarının yapısal, psikolojik ve sosyal nedenleri giderilerek, tasarrufların ve kaynakların üretken yatırımlara yönelmesi sağlanacaktır.

- Sağlıksız ve savurgan tüketim eğilimleri caydırılarak, sağlıklı tüketim eğilimleri özendirilecektir. Yatırımlara ayrılabilir kaynaklar bu yoldan da çoğaltılacaktır.

- Faiz oranları, tasarrufu özendiren fakat maliyet enflasyonuna neden olmayan ölçüler içinde tutulacaktır.

- Dışsatım, girişimcileri kolaylığa alıştıran aşırı bağıışıklıklar ve desteklemeler yerine, verimliliği ve üretimi arttırıcı, maliyeti düşürücü önlemlerle geliştirilecektir.

Dışsatıma yönelik destekleme önlemleri, dışarıya satış aşama-

sından çok, yatırım ve üretim aşamasında yoğunlaştırılacaktır.

- Yapısal değişiklik sürecinde, işsizlik sorununa geçerli çözümler getirilmesi öncelikle gözetilecek, ancak bu çözümler ülkenin geleceği için gerekli teknolojik atılımları engellemeyecektir.

- Teknolojik ilerleme ile işsizliği önleme, sınıileşmeyle tarımsal gelişme, dışsattım seferberliğiyle dışalım ikamesi, birbiriyle çelişen seçenekler gibi değil, birbirini bütünleyen ve destekleyen öğeler olarak değerlendirilecektir.

EKONOMİ VE GELİŞME

Kendi iradesi dışında oluşan doğa güçlerini bile denetim altına alabilen insanlığın, kimi çevrelerce, bir doğa gücü olmayan, insan emeğinden, girişimciliğinden doğan ekonomiyi, kutsal ve dokunulmaz bir şeymiş gibi, başıboş bırakmaya zorlanması, içinden geçmekte olduğumuz dönemin bir çelişkisidir.

Bu çelişkiden, ekonominin başına uyruk işlemlerini, daha doğrusu öyle işlermiş gibi görünmesini, kendi çıkarlarına uygun bulanlar sorumludur. Gerçekte istedikleri ise, denetimsiz, başına buyruk bir ekonomi değil, güçlülerin buyruğunda bir ekonomidir. Bu çevreler, güçlülerin buyruğunda bir ekonomiyle, katılımcı demokrasinin işleyemeyeceği, öylece emeğin daha kolaylıkla sömürülebileceği, kaynak dağılımının alabildiğine adaletsizleşeceği ve büyüklerin küçükleri ezip yutabileceği bir düzen oluşturmaya uğraşırlar. Onlara dış destek sağlayan güçler de uluslar arası ilişkileri benzer bir düzene oturtma çabasıdadırlar.

Bu uğraş ve çabalar:

- Enflasyonla ekonomik durgunluğu ve daralmayı bir anda sürdürmektedir.

- Üretimde tıkanıklığa, gelişme hızlarında düşüşe, veya sağlanabildiği kadarıyla gelişmede aşırı dengesizliğe neden olmaktadır.

- Tekelleşmeyi hızlandırmaktadır.

- Ülkeler düzeyinde de, dünyada da adaletsizliği ve sömürüyü yaygınlaştırarak ilişkileri gerginleştirmektedir.

- Pek çok ülkede siyasal istikrarsızlığa yol açmakta ve sosyal sorunları ağırlaştırmaktadır.

- Bir yandan bireysel terörü körüklerken bir yandan da devlet terörünü özendirmektedir.

- Gelişme sürecindeki ülkelerde demokrasiyi sarsıp çökertmekte veya demokratikleşme umutlarını köreltmektedir.

Kısacası, kimi çevrelerce, bunalımdan çıkışın “tek yol”u gibi gösterilen bu uğraş ve çabalar, aslında, bunalımın her yönüyle yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Çoğu kez, kapitalizm, kendi yapısından kaynaklanan bunalımları, değişen koşullar karşısında gösterdiği esneklikle aşabilmiştir. Çağımızda da bu esnekliği gösterebilen ve Batının liberal gelenekleri içinde, kapitalizmi demokrasiyle bağdaştırabilen ülkeler vardır.

Fakat, özellikle ağır dış borç yükü altına girmiş gelişme sürecindeki bazı ülkelere “liberal” ekonomi adı altında giydirilen, gerçekte ise liberalizmin özgürlükçü değerlerinden soyutlanmış bu “model”, neden olduğu ağır sıkıntılara ve adaletsizliklere toplumun sessizce katlanmasını sağlamak için, ekonomik ve sosyal alanda etkisizleştirilen devleti, siyasal alanda demokrasiyle bağdaşamayacak

kadar etkilileştirerek demokrasiyi engellemektedir, ve çağdışı sömürü ve dikta rejimleriyle çağımızı gölgelemektedir.

Öbür uçta ise, “proletarya diktatörlüğü” adı altında, toplumun her kesimi ile birlikte proletaryayı da, yaşamlarını emekleriyle kazananları da, bir dikta rejiminin güdümüne sokanlar veya sokmak isteyenler yer almaktadır.

O uçtaki rejimler de ancak halka karşın ayakta durabilmektedirler; ve onlar da bunalımdan siyasal gücü silahlı güçle bütünleştirecek çıkmaya uğraşmaktadırlar.

Kapitalizmin karşısına ancak devlet kapitalizmiyle, özel sermaye tekelciliğinin karşısına ancak devlet tekelciliğiyle çıkabilmektedirler.

Üstelik, kendi toplumlarının ve insanların düşünce ve arayış özgürlüklerini kısıtları ve çağdaş iletişim teknolojisinin sağladığı araştırma ve bilgi üretme kolaylıklarından kendi toplumlarını gereğince yararlandırmayı göze alamadıkları için, yeni teknolojiler oluşturmada geri kalmaktadırlar. Bu yüzden de teknolojik bağımlılıktan kurtulamamaktadırlar.

İki yaklaşım da ekonomiye ve toplumu küçük ama güçlü bir oligarşinin buyruğu altına almaya çalışır.

İki yaklaşım da halk katılımına karşıdır.

İki yaklaşım da kendi yolunun “tek yol” olduğunu ve “seçenek-siz”liğini savunur.

Biri, ekonominin başına buyruk işlemesi durumunda, yalnızca para musluklarını ayarlamakla ve pazar kurallarıyla, her sorunun kendiliğinden ve en iyi biçimde çözülebileceğini; öbürü de geçerliliğinin ve “seçeneksiz”liğin “bilim”sizlikten kaynaklandığını öne sürer.

O açıdan, ikisi de dogmacıdır ve kadercidir. Dogmacılık ve kadercilikse özgürlükle ve demokrasiyle bağdaşmaz.

Bu iki kutubun dışında olsalar bile, onların çekim alanlarında yer alan düzenlerse, genellikle gelişmiş ülkelerin sorunlarına sağlıklı çözümler getiremedikleri gibi, özellikle gelişme sürecindeki ülkeler için demokratik ve geçerli birer örnek oluşturmamaktadırlar.

DEMOKRATİK SOL, iki kutubun da hem karşısında, hem çekim alanları dışındadır.

DEMOKRATİK SOL, “seçeneksiz” değildir; “tek yol” değildir.

DEMOKRATİK SOL, demokrasinin topluma açık tuttuğu değişik seçenekler arasından yapabilecek ve sağlıklı sollu dikta rejimlerine yönelen yolları tıkayabilecek bir siyasal ve ahlaki seçimdir.

DEMOKRATİK SOL, halkın suskunluğundan değil, özgürlüğünden güç alır.

DEMOKRATİK SOL, üretkenliği, baskıyla veya sömürüyle değil, demokratik katılımı artırır.

DEMOKRATİK SOL, gelirin ve özverinin dağılımını, devletin de, güçlülerin de değil, halkın belirlemesini ister.

DEMOKRATİK SOL, toplum da dirliği, halkın özgürce örgütlenmesiyle ve özgüveniyle sağlar.

DEMOKRATİK SOL’ un amaçları kadar araçları da demokratiktir ve insancadır.

DEMOKRATİK SOL’ da ekonomi politikası, yalnız ekonomik büyüme ve kalkınma anlamında dar kapsamlı, tek boyutlu bir “gelişme” öngörmez.

DEMOKRATİK SOL’ da gelişme, ekonomik, sosyal, siyasal,

kültürel yönleriyle bir bütündür.

DEMOKRATİK SOL’ da ekonomi politikası;

- Kalkınmayı sosyal adaletle, sosyal güvenlikle ve demokrasiyle bağdaştırarak hızlandıracaktır.

- Katılımcı demokrasiye daha çok gerçeklik ve işlerlik kazandıracaktır.

- Çağdaş demokratik kültürün ve bu kültüre uygun değerlerin ve davranışların yaygınlaşmasına uygun bir ortam oluşturacaktır.

- Toplumsal dayanışmayı ve barışı, toplumda dirlik düzenliği, ulusal birliği ve bağımsızlığı güçlendirecektir.

- İnsan kişiliğinin de toplumun da hakça bir düzen içinde gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Pazar kurallarını hiçe sayarak ekonomiyi yönetmeye kalkışanlar da, toplumu pazar kurallarına tutsak etmeye uğraşanlar da, egemen oldukları ülkeleri, çağımızda, ekonomik bakımdan açmaza düşürmüş, sosyal bakımdan derin huzursuzluklara sürüklemişlerdir. İki yaklaşımın da özgürlükle ve demokrasiyle bağdaşmadığı görülmüştür.

Ekonominin, pazar kuralları uyarınca, kendi başına işlemesinden yana olanlara göre, bir açık pazara dönüşen ekonomide herkes ne alıp satacağını, neyi kaçsatacağını, nerede ne zaman ne yatırım yapacağını, “özgür”ce belirler; satanlarla alanlar da, çalışanlarla çalıştırılanlar da, aralarında “özgür”ce anlaşır. “Toplum yararı” gerekçesiyle devlet ve toplumsal örgütler işe karışmaksızın, herkes, kendi çıkarını, yalnızca kendi çıkarını, “özgür”ce kollarken, bir “görünmez el” de toplum yararının gereklerini kendiliğinden yerine getirir!

Bu yaklaşımla herkese “seçme özgürlüğü” tanındığı varsayılmaktadır; oysa, bir yandan da bu yaklaşımla “seçeneksiz” olarak tanıtılmaktadır.

“Seçeneksiz”likle “seçme özgürlüğü” bir araya gelemmez.

Bu yaklaşım, “seçme özgürlüğü”nü değil, güçlülerin güçsüzleri ezme özgürlüğünü getirir.

Bu yaklaşımın ekonomiyi açık pazar durumuna getirmez, tekelleşen, kartelleşen büyük sermayenin oyun ve vurgun alanına dönüştürür.

Bu yaklaşım devleti ekonomiye sözde karıştırmaz, fakat, toplumsal örgütlerin ve tümüyle halkın etkisiz kılınmasından yararlanarak, devlet üzerinde tekellerin, kartellerin etkinliğini artırır ve ekonomiyi bunların yönlendirdiği bir düzen oluşturur.

Bu yaklaşım çalışanlarla çalıştıranların “özgür”ce anlaşıp sözleşmelerini sağlamaz; çalışanları örgütlenme özgürlüğünden ve katılım olanağından yoksun bırakarak, çalıştıranlarca teslim alınmaları sonucunu doğurur. Üstelik, bu yaklaşımda, işsizliğin büyük boyutlara varması, çalıştıranlar için bir “güvence” gibi görülür ve “Pazar”daki emek arzı artışından ücret kısıcılığı için yararlanılır.

Bu yaklaşımda sihirli bir güç gibi sözü edilen o “görünmez el” halkın etkisizleşmesinden yararlanarak devlet gücünü de yanına çekebilen tekelci- kartelci sermayenin elidir. Bu yaklaşımda o “görünmez el”, karşıt yaklaşımda da devletin görünen eli, halkın özgürlüğüne ve boğazına uzanır.

DEMOKRATİK SOL’da ise, halkın kaderi halkın ellerindedir; ve devleti de, ekonomiyi de halk, kendi bereketli elleriyle, toplum yararına yönledirir.

EKONOMİDE HALK

DEMOKRATİK SOL PARTİ' nin ekonomi politikasında halkın etkinliği büyük ölçüde artırılacak ve halk sektörünün ağırlıklı yeri bulunacaktır. Demokratik yapılı ve demokratik işleyişli halk yatırımlarından oluşacak halk sektörü özendirilip güçlendirilecektir.

Halk sektörü, yalnız çalışan yurttaşların mütevazı birikimlerini kendi aralarında bir araya getirerek kuracakları küçük veya orta işletmelerden oluşmayacaktır. Bunun ötesinde, sendikalar ve kooperatifler, yatırım ve işletmecilik konularında uzmanlaşan güçlü kurumlar kurmaya özendirilecektir. Bu kurumlar, halk sektörü çerçevesinde büyük ekonomik işletmeler kurabilecekleri ve kurdurabilecekleri gibi, yurttaşların, o arada yurt dışındaki işçilerin küçük birikimlerini bir araya getirerek kurdukları veya kuracakları işletmelere de, yöneticilik ve işletmecilik bilgisi, bu alanda yetişmiş personel, proje yardımı ve pazarlama kolaylıkları sağlayacaklardır.

Halk sektörü içinde, ayrıca sosyal güvenlik kurumları tarafından ve bu Programın ilgili bölümlerinde açıklanan “Üretici Yatırım Fonları” ile “İşçi Yatırım Fonları” tarafından kurulacak işletmelerin de önemli bir yeri bulunacaktır.

Yerel yönetimler, özellikle az gelişmiş yörelerde, halk sektörü girişimlerine öncülük etmeyi ve destek almayı üstleneceklerdir. Halk sektörü, gelişmiş demokratik ülkelerdeki sendikaların, kooperatiflerin ve sosyal güvenlik kuruluşlarının yatırımcı kuruluşlarıyla ve finansman kuruluşlarıyla da işbirliğine ve ortak yatırımlara özendirilecektir. Onların deneyim birikimlerinden, teknolojik olanaklarından ve sermaye katkılarından, Türkiye'deki halk sektörü-

nün de yararlanması olanakları aranacaktır.

Halk sektörü, halkın birikimlerini, girişimciliğini ve dayanışmasını, gelişmeye hız, demokrasiye güç katar biçimde harekete geçirecektir; ve demokrasiyle sosyal adaletin bağdaştırılmasında önemli bir etken olacaktır.

Halk sektörü, devletin toplumsal sorumluluğunu, özel sektörün de dinamizmini paylaşarak, ikisi arasında bir katalizör işlevi görecektir. Devlette de, özel sektörde de aşırı güç yoğunlaşmasını önleyerek, halkın gücü ve özgürlüğü için, demokrasinin esenliği için, toplumun dirlik düzenliği için, bir güvence oluşturulacaktır.

Yalnız halk sektörüyle değil, işyerinden siyasete kadar her alanda örgün demokratik katılımıyla da, halk, ekonomiyi yönlendirip denetleyecektir; ekonominin siyasal çerçevesini ve sosyal işlevini büyük ölçüde halk belirleyecektir.

EKONOMİDE DEVLET

DEMOKRATİK SOL' da devlet sektörünün genişliği değil, devletin ekonomiyi, halk katılımıyla ve toplum yararına etkili biçimde yönetebilmesi önem taşır.

Altyapıları ve kamu hizmeti gören kuruluşları devlet elinde tutmak, devletin topluma karşı görevlerini ve ekonomik işlevlerini yerine getirebilmesi bakımından gereklidir. Bunlardan, mülkiyeti veya işletmesi özel sektöre devredilmiş olanlar geri alınacaktır.

Önemli doğal kaynakları devlet işletecektir.

Doğrudan savunmayla ilgili sanayiler devlet elinde bulunacaktır. Ulusa ait olan birçoğu tükenir nitelikte bulunan doğal kaynak-

lar, kişilerin çıkarlarına ve kısa süreli Pazar koşullarına göre değil, tüm ulusun ve ülkenin yararı ve geleceği gözetilerek işletilmelidir. Savunma sanayi de, özel çıkarlara ve kar hesaplarına göre değil, ulusal güvenliğin ve bağımsızlığın gereklerine göre kurulup işletilmelidir. Bu alanlar, o nedenlerle, devlet sektöründe yer almalıdır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ , ekonomide devlet sektörünü genişletmek üzere özel bir çaba gösterecek değildir. Ancak devlet sektöründeki ekonomik amaçlı işletmeler, pazar kuralları içinde çalışarak yaratacakları kaynaklarla, plan hedeflerine uygun yeni yatırımlar yapabileceklerdir.

Bu işletmeler, devletin karışma ve koruma alanı dışına çıkarılacaktır. Bakanlıklarla ve devlet bürokrasisiyle organik ilişkileri kesilecektir. Yönetimlerine ve yatırımlarına siyasal iktidarların karışamayacağı bir yapıya kavuşturulacaktır. Çalışanların yönetiminde, denetiminde ve sorumluluğunda, özel sektör işletmeleriyle eşit koşullar altında ve pazar kurallarına uyarak çalışacaklardır. Bunların dışında, pazar kurallarına göre yatırım ve işletmecilik yapanların ilgilenmeyecekleri alanlarda ve yörelerde, devletin belirli öncülük görevleri vereceği devlet işletmeleri kurulacaktır. Pazar kuralları içinde ayakta durabilir duruma gelinceye kadar, bunları, halk katılımıyla, devlet yönetecektir, sorumluluklarını devlet üstlenecektir.

Bir ekonomik işletme geri kalmış ve pazarlara uzak bir yörede kurulmuş ve işletme düzeyinde karsız olabilir. Fakat eğer o yatırım, yan etkileri bakımından doğurgansa; yörede başka işyerleri kurulmasına, ticaret hayatının canlanmasına, işsizlere iş olanakları sağlanmasına, yerel kaynakların değerlendirilmesine ve genel olarak yörede ekonomik, sosyal, kültürel değişime öncülük edip yol açar.

bilecek nitelikteyse, işletmecilik açısından karsız bile olsa, yöre halkı açısından ve toplumun gelişmesi açısından, karlı ve yararlıdır.

Bir ülkede ulusal birlik ve dayanışma, gelişmenin tüm ülkeye dengeli olarak yayılması oranında güçlenir. O nedenle, bu tür yatırımlar, ulusal birliğin güçlenmesine de önemli katkıda bulunur. Geri kalmış yörelerde gelişme sürecini başlatacak veya hızlandıracak bu tür işletmelerin yurt düzeyinde yaygınlaşması, büyük kentlere işsiz göçü dolayısıyla aşırı nüfus yoğunlaşmasını ve sosyal gerilimleri önler, kentleşme giderlerini kısar. Ekonomik ölçütlerle kendi başlarına karsız bile olsalar, bu tür işletmelerin, ulusal ekonomiye ve sosyal sorunların hafifleşmesine o yönlerden de büyük katkıları olur.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, böylece öncü ve doğurgan yatırımların, devlet eliyle, en geri kalmış ve en uzak yörelere kadar dengeli dağılımını sağlayacaktır.

Cömertçe özendirme önlemlerinin, özel sektörü, bu yörelerde yatırımlara yöneltmek bakımından çok yetersiz kaldığı görüldüğü için, devlet bu konuda öncülük üstlenme durumundadır.

Ancak, bir geri kalmış yörede, halk sektörü veya özel sektör, işletme düzeyinde yeterince karlı olmayabileceğini bile bile, bu nitelikte işletmeler kurmaya girişse, devlet onlara da gereken kolaylığı ve desteği sağlayacaktır.

EKONOMİDE YAPISAL DEĞİŞİKLİK VE DEVLETİN İŞLEVİ

Türkiye'nin ve Türk ekonomisinin geleceğini güvence altına alabilmek ve gelişmeyi hızlandırabilmek bakımından önemli bir koşul, ekonomide, yalnız içinde yaşanan dönemin değil, görünür geleceğin de gereklerini karşılayacak nitelikte ve yönde yapısal değişikliklerin daha çok gecikmeden gerçekleştirilmesidir.

Özellikle dünyada ve ülkemizde ekonomik bunalım sürerken, ulusal ekonomide pazar kurallarının dürtüsüyle “kendiliğinden” sağlanabilecek yapısal değişiklikler çok sınırlı ve yetersiz kalır; bugün için geçerli olsa da gelecek için geçersiz olabilir, hatta sakıncalar taşıyabilir.

Bu konuda devlete düşen işlev yaşamsal önem taşımaktadır.

Devlet, bu işlevini, demokratik bir süreç içinde kamuoyu ile sürekli iletişim kurarak, çok yönlü araştırmalara dayanarak, bölge ve dünya ekonomisinin kısa-orta-uzun dönemli yönelim olasılıklarını göz önünde tutarak yerine getirmelidir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, her şeyden önce, Devleti, böyle bir işlevin yerine getirilebilmesi için gerekli maddi olanaklarla donatacaktır.

Bunların başında, kamu gelirlerinin ve harcamalarının artırılması gelir.

Bu, yalnız devletin ekonomide yapısal değişikliğe öncülük edebilmesi için değil, devletten beklenen her türlü hizmeti yerine getirebilmesi bakımından da gereklidir.

Türkiye'nin gelenekleri ve Türk toplumunun alışkanlıkları nedeniyle, ülkemizde, devletten çok şey beklenir, ama bu beklentileri

karşılama olanağının, devletten, Türkiye’de olduğu kadar esirgen-
diği pek az ülke vardır.

Devletin o yüzden içine düştüğü tıkanıklık ve yetersizlik, kapi-
talizmin öncülüğünü yapan ülkelerde bile devletçe yerine getirilen
bazı kamu hizmetlerinin, giderek artan ölçüde, varlıklı kişilerin
“hayırseverliği”ne veya “vatansever” liğine bırakılmasına neden
olmakta, bu yüzden, devletin işlevleri ile kişilerin işlevleri, sakın-
calı biçimde ve ölçüde, birbirine karışmaktadır. Kaldı ki, kişisel
“hayırsever” likler ve “vatansever” likler, çoğu kez, vergi bağışık-
lığı yoluyla, veya şükran belirtisi olarak kişilere sağlanan bir takım
ayrıcalıklarla, aslında kamu kaynaklarından karşılanmaktadır.

Demokratik sosyal devlette, toplumun dirliği, kişilerin hayırse-
verliğiyle değil, hayırla devlet anlayışıyla ve halkın kendi dayanış-
masıyla sağlanır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, kamu gelirlerini ve harcamaları-
nı, belirli bir programla sürelendirerek, sosyal demokrasinin başa-
rılı sonuçlar verdiği ülkelerdeki yüksek oranlara erişirmeyi amaç-
lamaktadır.

Böylece, devlet, bir yandan ekonomide yapısal değişikliğe ön-
cülük işlevini yerine getirebilirken, bir yandan da, ekonominin alt-
yapı gereksinmelerini giderek yeterli düzeye eriştirebilecek; ve top-
lumun sağlık, adalet, konut, sosyal güvenlik, eğitim gibi alanlarda-
ki yatırım ve hizmet beklentilerini artan ölçüde karşılayabilecektir.

Ulusal savunmanın gereken düzeye yükseltilebilmesi de buna
bağlıdır. Ulusal savunmanın koşullu dış yardıma veya kişisel bağış-
lara bağımlılığı böyle önlenabilir.

Kamu gelirlerinin ve harcamalarının olağanüstü düşüklüğüyle

ilintili bir başka yetersizlik de iç tasarruf konusunda kendini göstermektedir. Türkiye iç tasarruf oranının en düşük olduğu, üstelik de gitgide düşmekte olduğu ülkelerden biridir. İç tasarruf oranı böylesine düşerken gelişme hızını yükseltmek veya yüksek düzeyde tutmak olanaksızdır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, gönüllü ve zorunlu tasarrufları hakça bir düzen içinde artıracaktır.

Bunun için, vergilemede, dar ve orta gelirleri kayıracı fakat toplam vergi gelirini ve verimliliğini yükseltici düzenlemeler yapacaktır.

Gelir bölüşümünde yapacağı hakça düzeltmelerle ve sağlıklı tüketim eğilimlerini özendirmekle, halkın bir yandan yaşam düzeyi, bir yandan da tasarruf olanağı yükselecektir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ PROGRAMI' nın ilgili bölümünde açıklanan “Üretici Yatırım Fonları” ve “İşçi Yatırım Fonları” gibi, çalışan halk kesimlerine de, ulusal ekonomiye de, demokrasiye de güç katıcı düzenlemelerle ve halk sektörünün özendirilip desteklenmesiyle, halk tasarrufları büyük ölçüde artırılabilir.

Sosyal güvenlik, tasarrufu artırıcı ve kaynak yaratıcı yöntemlerle yaygınlaştırılarak doyurucu düzeye getirilecektir.

Devlet öncülüğünde gerçekleştirilecek yapısal değişiklik, Türkiye’yi ve Türk ekonomisini, güncel gerçekler ve gereksinimler göz ardı edilmeksizin, geleceğe hazırlayacaktır.

Yapısal değişiklik sürecinde, işsizlik sorununa geçerli çözümler getirilmesi öncelikle gözetilecektir.

Ancak işsizlik sorununa getirilecek çözümler, teknolojik atılımları engellemeyecektir. Bir yandan, uluslar arası ekonomik işbölü-

münde, Türk Ulusunun güçlü, güvenli ve onurlu bir yer edinebilmesi için gereken teknolojik atılımlar yapılırken, bir yandan da, emek yoğun altyapı, toplumsal kalkınma ve doğayı zenginleştirip değerlendirme projeleri uygulamaya konacaktır.

Devletin geri kalmış yörelerinde kuracağı öncü ve doğurgan işletmeler de, köykent programıyla ve halk sektörü yatırımlarıyla desteklenerek, işsizlere bulundukları yerlerde geniş çalışma olanakları açacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ' nin gerçekleştireceği yapısal değişiklikte, teknolojik ilerleme ile işsizliği önleme, sınılaşmayla tarımsal gelişme, dışsattım seferberliği ile dışalım ikamesi birbiriyle çelişen seçenekler gibi değil, birbirini bütünleyen veya destekleyen öğeler olarak değerlendirilecektir.

Türkiye'de çoğu özel girişimciler, iyi niyet eksikliğinden ötürü değil, ekonomik yapının ve düzenin bazı olumsuz özellikleri nedeniyle, geleceği öngörerek değil, güncel karlılık hesaplarına göre yatırımlar yapmakla yetinme eğilimindedirler.

Güncel koşulları olduğu kadar geleceğin koşullarını da öngörek, hatta bir ölçüde belirleyerek, yatırım yapan çok uluslu şirketler, son zamanlarda geleceğe yönelik bazı yatırımlarını az gelişmiş veya gelişme sürecindeki ülkelere kaydırmakla birlikte onlar da Türkiye'yi bu açıdan yeterince elverişli görmemektedirler.

İleri teknolojiye veya geleceğe yönelik yatırımlarını, jeopolitik açıdan daha güvenilir bölgelerde ve demokratik ortamın henüz oluşmadığı, sosyal bilincin gelişmediği ülkelerde yapmayı yeğlemektedirler.

Dünyadaki bazı etkili siyasal güçler de, ileri teknolojiye dayalı

yatırımlarla Türkiye'nin bağımsızlığını daha sağlam temellere dayandırmasını istemeyebilirler.

Oysa Türkiye, gelişmiş bir sanayi ülkesi durumuna daha çok gecikmeden gelebilmek ve geleceğini güvence altına alabilmek için, ekonomisinde, geleceğin de gereklerine uygun yapısal değişiklikleri, ileri teknolojilerden yararlanarak, gerçekleştirmek zorundadır. Çağın ileri teknolojileri arasından, sağlam hesaplara ve öngörülere dayalı seçimleri bir an önce yapmak zorundadır.

Türkiye, bu konuda, şimdiye kadar, bazı Doğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinin çok gerilerine düşmüştür. Daha çok gecikirse bazı Afrika ülkelerinin de gerisinde kalabilir.

Yetişmiş insan gücünün niteliği ve niceliği, ve çok verimli dış pazarların yanıbaşında oluşu, Türkiye'nin böyle bir atılımı kendi girişimiyle yapabilmesine yeterli olanak sağlamaktadır.

Dışarıdan teknoloji transferi konusundaki olası engeller de, çok boyutlu bir dış politikayla ve yine çok boyutlu bir dış ekonomik ilişkiler politikasıyla aşılabılır. Ulusal bağımsızlığı, demokrasiyi ve sosyal hakları engellemek koşuluyla, yabancı sermayeden, yabancı sermaye ortaklığının sağlayabileceği ek kaynaklardan, deneyimden ve ileri teknolojilerden, bu amaçla, olabildiğince yararlanma yollarını aramak gerekir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, bilimsel ve teknik araştırmaları da, Türkiye'nin bölgemizin ve dünyanın geleceğine yönelik araştırmaları da, her bakımdan öncelik taşıyan bir yatırım gibi değerlendirecektir; ve, çok yönlü araştırmalara dayanarak, çağın ileri teknolojileri arasından gerçekçi seçimler yapılmasını sağlayacaktır. Bu seçimler doğrultusundaki yatırımlara, özel sektörün, yabancı ser-

mayenin veya halk sektörünün ilgi göstermediği durumlarda, devlet ön ayak olacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, ülke ekonomisinde spekülâtif kazanç kapılarını olabildiğince kapatmayı, sosyal adalet açısından zorunlu gördüğü kadar, üretken yatırımları artırabilmenin ve ekonomide sağlıklı yapısal değişikliklerin de önemli bir gereği saymaktadır.

Pazarın güncel akıntıları ve çalkantıları içinde geleceği öngörmeksizin savrulan bir ekonomi, hele spekülâtif kazanç kapılarının ardına kadar açık bulunduğu ve üretkenlikten çok daha karlı olduğu bir ortamda, sağlıklı yapısal değişikliklere yöneltilemez. Ölü yatırımların, o arada taşınmaz mala yatırım çekiciliğini sona erdirmek, aracılık aşamalarını sınırlayıp karsılaştırmak, geleneksel veya modern tefecilik yollarını tıkamak gibi caydırıcı önlemler bu açıdan gereklidir, fakat yeterli değildir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, bu gibi caydırıcı düzenlemeleri yaparken, bir yandan da, spekülâtif kazanç arayışlarına yönelmenin psikolojik ve sosyal nedenlerini gidermeye çalışacaktır.

Bu nedenlerin başında, geleceğe güvensizlik gelmektedir. Ülkenin, özellikle de ekonominin geleceğine ve kendi geleceklerine güvenle bakamayanlar, geleceği de gözeten yatırımlar yapmak yerine, günü gün etmeyi, kısa yoldan bol kazanç sağlamayı, maddi olanaklarını veya girişimciliklerini o yönde değerlendirmeyi yeğlemektedirler.

Toplumda örgütlenmeye, dayanışmaya ve işbirliğine yatkınlığın yerleşmemiş olması da, girişimcileri ve yatırım yapabilecek durumda olanları, geleceğe yönelik üretken yatırımları için bir araya

gelmekten büyük ölçüde alıkoymaktadır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, demokrasiye süreklilik kazandırarak; ve sosyal demokrasiye siyasal demokrasiyle birlikte kökleştiren bazı ülkelerde olduğu gibi, verimli ve hakça bir düzenin toplumca özünsenmesini sağlayarak; herkesi geleceğe güvenle bakabilir duruma getirmek için uğraş verecektir.

Örgütlenme, dayanışma ve işbirliği alışkanlığını toplum yaşamının her alanına yerleştirmek için çaba gösterecektir.

Sosyal güvenliği, herkesin kendi geleceğine güvenle bakabileceği, çalışamaz duruma geldiğinde geçim sıkıntısı çekmeden yaşayabileceği bir düzeye eriştirecektir.

Böylece, spekülatif kazanç arayışlarının psikolojik ve sosyal nedenlerini ortadan kaldırmaya çalışacaktır.

Sosyal güvenliğin toplumda herkes için doyurucu düzeye eriştirilmesi, ekonomiye yük olmayacaktır. Çünkü bunun, spekülatif kazanç eğilimlerini azaltıcı etkisiyle ekonomiye gelecek canlılık yaygın ve yeterli sosyal güvenliğin mali yükünü fazlasıyla karşılayacaktır. Kaldı ki, sosyal güvenlik, üretken yatırımlar için önemli bir tasarruf kaynağıdır. Bu açılardan, sosyal yararı kadar ekonomik yararı da vardır.

Böyle bir yaklaşımla, **DEMOKRATİK SOL PARTİ**, gelişmenin ve ekonomide yapısal değişikliğin en büyük engellerinden birini ortadan kaldırmış; hem caydırıcı, hem özendirici önlemlerle, spekülatif kazanç kapılarını kapatarak, üretkenlik yollarını açmış olmaktadır.

Gelişmeyi ve ekonomide sağlıklı yapısal değişikliği güçleştirici bir başka etken de, ekonomik bakımdan uzun dönemde geçerli ola-

mayacak ve yeni teknolojilere uyum sağlamayacak kadar küçük boyutlu ve dar olanaklı işyerlerinin çokluğudur.

Fabrika düzeyine erişmemiş, atölye ve çarşı düzeyinde kalmış bu işyerleri, ekonomik bunalımın pazarda yarattığı dalgalanmalar içinde çırpınmaktadırlar veya yok olup gitmektedirler.

Oysa bu küçük yapımevlerinde, kimi sanat ve meslek okullarından, kimi de çekirdekten yetişmiş, yapıcı ve yaratıcı, üretken ve girişimci bir büyük güç saklıdır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, bu gücü de, gelişmenin ve ekonomide sağlıklı bir yapısal değişikliğin önemli bir kaynağı ve aracı olarak değerlendirecektir.

Bu gücü, küçük atölyelerin, sanayi çarşı ve sitelerinin dar kafesinde kurumaktan kurtaracaktır.

Bunlarla sanayi kuruluşları arasında sürekli işlevsel ilişki ve işbirliği için gereken olanakları hazırlayacaktır. Yatırımlarda tasarruf da sağlayıcı bir önlem olarak, gerek devlet sektöründeki gerek özel sektördeki sanayi kuruluşlarının, birçok parçalarını ve girdilerini bu küçük işyerlerinden ısmarlamalarını bir düzene bağlayacaktır.

Küçük işyerlerindeki o yapıcı ve yaratıcı gücü oluşturan üretken insanları, aralarında birleşerek, bir plan içinde, ekonomik bakımdan geçerli boyutlarda ve nitelikte sanayiler kurmaya özendirecektir. Devlet, bunun için gerekli maddi destekle birlikte, gerekli eğitimi de sağlayacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, atölyelerdeki, küçük yapımevlerindeki sanatkarlarla, işçilerle, çıraklarla birlikte, esnafı da, çağdaş ekonominin pazarlama mekanizmalarına ve ileri teknolojisine uyum sağlayabilir duruma getirecektir.

Böylece ekonominin bu yaygın, dağınık ve gelişmemiş kesimini, gelişen bir ekonominin verimli insan gücü fidanlığına dönüştürecektir ve ekonomide yapısal değişikliği temelden başlatmış olacaktır.

EKONOMİDE ÖZEL SEKTÖR DEMOKRATİK SOL PARTİ

- ekonominin sosyal adaletle birlikte güçlendirilmesini içlerine sindiren;
- kendi çıkarlarını toplum yararıyla bağdaştırmaya çalışan; ve
- ekonomik güçlerini siyasal güce dönüştürmeye kalkışmayan özel sektör girişimcilerine geniş özgürlük tanıyacaktır; ve plan hedeflerine uygun yatırımlarında gereken devlet desteğini sağlayacaktır. Geleceğe güvenle bakarak yatırım yapabilecekleri bir ortam oluşturacaktır.

Özel sektörde olsun, devlet sektöründe olsun, geleceği düşünmeden kısa dönemli yüksek ve kolay kar hesaplarıyla yatırım yapanların, planda belirlenmiş ölçütlere ve hedeflere göre değil günlük çıkarlara göre kurulup çalışan işletmeleriyle ilgili olarak devlet bir sorumluluk üstlenmeyecektir.

Ama plana uygun yatırım veya ülkenin geleceği uğruna belli riskler üstlenerek, uzun dönemli plan hedefleri doğrultusunda teknolojik atılım yapanlar; geri kalmış yörelerin kalkınmasına veya işsizliğin azalmasına katkıda bulunanlar, kendi ellerinde olmayan nedenlerle karşılayabilecekleri güçlükleri aşmaya uğraşırken, devlet desteğini yanlarında bulacaklardır.

Bu anlayışla, DEMOKRATİK SOL PARTİ, özel sektörün, sağlıklı gelişmeye hız katabilecek ve ekonomide geleceği de öngören yapısal değişiklikleri kolaylaştırabilecek girişimciliğini özendirecektir.

Özel sektörde tekelleşme eğilimlerini önleyecektir ve hakça bir yarışma ortamı oluşturacaktır.

EKONOMİNİN DIŞLANAN SEKTÖRÜ

Özellikle nüfusu yoğun, işsizliği yaygın, ekonomisi durgun ülkelerde, o arada Türkiye’ de, ekonominin, çalışan ve girişimci insan sayısı bakımından belki de en geniş sektörü, kağıt üzerinde görünmeyen, hesaba kitaba girmeyen, istatistiklere geçmeyen bir sektördür.

Bu sektör, ekonominin kurumsal çerçevesi dışında kalan insanlardan oluşur. Düzenin çalışma ve geçim olanağı sağlayamadığı, ama yaşama dirençlerini kıramadığı, yaşamlarını emekleriyle kazanma güçlerini köreltemediği insanlardır onlar...İşportacılar, gezgin satıcılar ve onarımcılar, evlerindeki tezgahlarda piyasaya iş üretenler veya evlerinde parça başı iş yapanlar, ayakkabı boyacıları ve daha niceleri... Ele güne avuç açmaktansa, gecekondualarının bir avuçluk bahçesinde analarının yetiştirdiği çiçekleri yoldan geçenlere ya da evlerden veya çöp bidonlarından topladıkları şişeleri, kutuları işyerlerine satan çocuklar...

Ekonominin dışlanan sektörü, bu çalışkan kadınlardan, erkeklerden, çocuklardan oluşur.

Devletin de, özel sektörün de çözemediği işsizlik sorununa, onlar kendi girişimcilikleri ve emekleriyle, küçümsenemeyecek ölçüde çözüm bulurlar.

Yaptıkları işler, toplumun gereksinmelerini karşıladığı ve ekonomik değer taşıdığı içindir ki, küçük de olsa bir gelir getirir.

Ama hiçbirinin yasal güvencesi veya sosyal güvenliği yoktur; haklarını koruyacak, üretkenliklerini ve kazançlarını artırmalarına yardımcı olacak örgütleri yoktur, emeklerinin hakça karşılığını alıp alamadıklarını, araçlar tarafından aldatılıp aldatılmadıklarını denetleyebilecek bir kuruluş yoktur.

Bir çoğunun işyeri ellerinde veya başlarında taşıdıkları tablalar, tezgahlar, bohçalardır; uzaktan “zabıta” görünce “işyerleri”ni toparlayıp kaçacak yer ararlar.

Öncelikle güçsüzleri, korumasızları gözeten DEMOKRATİK SOL PARTİ, bu dışlanan sektörün yapıcı, yaratıcı çalışkan insanlarıyla ilgilenmeyi, ve onları bozuk bir ekonomik düzenin dışladığı insanlar durumundan, hakça bir ekonomik düzenin içerdiği verimli ve üretken insanlar durumuna erdirmeyi görev bilmektedir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, bu amaçla:

- Dışlanan sektörde çalışanların, haklarını korumak ve durumlarını iyileştirmek üzere örgütlenmelerine yardımcı olacaktır.
- Onları kaçak iş yapar durumdan yasal iş yapar duruma getirecektir.
- Onların sattıkları malları korkusuzca ve engellenmeksizin sergileyebilecekleri uygun yerler ayrılmasını sağlayacaktır.

- Onları sosyal güvenlik kapsamına girme olanağına kavuşturacaktır.

- Daha verimli, güvenli ve üretken işlere yönelebilmeleri için, onları, gerekli eğitim, önderlik ve kredi olanaklarından yararlandıracaktır.

İşsizlik sorununa, verimli ve üretken bir ekonomik yapı oluşturarak daha geçerli çözümler sağlanıncaya kadar, DEMOKRATİK SOL PARTİ, bu “dışlanan sektör”ü engellemek veya daraltmak yerine, sağlıklı ve hakça kurallar çerçevesinde genişletmeye çalışacaktır. Geçim zorluğu içinde işsiz ve gelirsiz bekleyen ve henüz “dışlanan sektör”ün de yolunu bulamamış olan kadınları ve erkekleri, çocukları ve gençleri, evlerinde, piyasaya parça başı iş yapmaya özendirecektir. Onları, kendilerine sipariş verebilecek kuruluşlarla düzenli iş ilişkisi içine girme olanağına kavuşturacaktır. Bunun için, ekonomik işlevli bir sosyal hizmet örgütü oluşturacaktır.

EKONOMİDE ARAÇLARIN AMACA UYGUN KULLANIMI

DEMOKRATİK SOL PARTİ, ekonominin tüm araçlarından, hakça gelişmeyi hızlandırmak üzere yararlanırken, araçların amaçlarla tutarlılığı ilkesine bu alanda da uyacaktır. Ekonomiyi güçlendirme ve kalkınma yolunda atılacak her adımın, demokrasiye ve sosyal adalete de güç katmasını, toplumun dirliğini artırmasını gözetecektir.

- Kamu harcamalarının ulusal gelire oranını büyük ölçüde yük-

selterek, devleti, ekonomik ve sosyal alanda kendinden beklenen görevleri yapabilir duruma getirecektir.

- Kamu harcamalarının ulusal gelire oranını yükseltirken, bütçe-
de cari harcamaların, yatırım harcamalarına ve sosyal harcamalara
göre oranını düşürecektir.

- Bütçe açıklarını ve enflasyon oranını, yıllık üretimde ve ulusal
gelirde sağlanacak artışla dengelenir düzeyde tutmak koşuluyla, sı-
kıkı denetim altında, ekonomiyi canlandırıcı bir etken olarak değer-
lendirecektir.

- Enflasyonu denetim altına alırken, istem kısıntısını ekonomide
durgunluk ve toplumda sağlıksız sonuçlar doğurmayan ölçüler için-
de tutacaktır; istemi kısmaktan çok, üretimi ve sunuyu artırmaya
özen gösterecektir.

İstem kısıntısını da, sağlıksız ve savurganca tüketimi caydırma,
gönüllü tasarrufları ve üretken yatırım eğilimlerini özendirme yo-
luyla gerçekleştirecektir.

- Tasarrufların üretken yatırımlara yönelmesini özendirmenin
önde gelen koşulları olarak; bir yandan halk sektörünü güçlendire-
cektir; ve demokratik yapılı güvenli bir sermaye piyasası ve hisset
senetleri pazarı oluşturacaktır; bir yandan da spekülasyon kazanç ka-
pılarını kapatıcı ve ölü yatırımları caydırıcı önlemler alacaktır.

- Tasarrufların üretken yatırımlara yönelişindeki artışla bağlan-
tılı olarak, faiz oranlarının düşmesini sağlayacaktır. Faiz oranları-
nın, tasarrufu özendiren fakat maliyet enflasyonuna yol açmayan
ölçüler içinde tutulmasını gözetcektir.

- Yatırımları ve dışsatımı özendirip artırmak için, girişimcileri
kolaycılığa alıştıran aşırı bağışıklıklar ve desteklemeler yerine,

kaynakların verimli kullanımına, kaynak çoğaltmaya, üretimi ve verimliliği yükseltmeye ve sağlıklı yollardan maliyeti düşürmeye ağırlık verecektir.

- Para politikasını, ekonominin başka öğelerinden ve toplumsal gerçeklerden ve gereksinimlerden soyutlamaksızın, ve ekonomide istikrarla dinamizmi ve kalkınmayla sosyal adaleti bir arada gözeterek saptayacaktır.

- Türk parasının değeriyle Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri arasında gerçekçi bir ilişki kuracaktır.

- Kredi politikasıyla, plan hedefleri doğrultusundaki üretken yatırımlara, ekonomik yapı değişikliği için gerekli yatırımlara, ve gelişmenin yurda dengeli yayılımını sağlayıcı yatırımlara öncelik tanıyacaktır.

- Bankalardaki mevduatı bütünüyle devlet güvencesi altına alacaktır; bunun yanı sıra, sürekli ve ekili devlet denetimiyle, bankaların sağlıklı biçimde işlemelerini ve kendi yanlışlıkları ve savurganlıkları yüzünden devlete yük olacak duruma gelmemelerini gözetecektir.

Aile şirketlerinin, büyük sermayenin, tekelleşme eğilimdeki kuruluşların bankacılıkta etkinliğini önleyecek ve bankacılığı hakça bir düzene geçişin, sağlıklı ve hızlı gelişmenin verimli bir aracı durumuna getirecektir.

Bu amaçla, bankalar üzerinde ve kredilerin dağılım ve kullanımında devletin yönlendirici ve denetleyici yetkilerini genişleterek, gerek özel bankaların gerek devlet bankalarının birer kamu kuruluşu sorumluluğu ile çalışmalarını gözetecektir.

Kredileri spekülatif kazanç alanlarından üretken alanlara yönel-

tecektir.

Köylünün, çiftçinin, tarımda verim artırıcı yatırımlar için; esnaf ve sanatkarın, küçük ve orta sanayilerin, ekonomik bakımdan güçlü ve verimli kuruluşlar oluşturabilmek için yararlanabilecekleri kredi kaynaklarını genişletecektir.

Bu amaçla, belirli sektörlerde ağırlıklı işlevler üstlenen sektörel bankacılığı geliştirecektir. Özel bankaların da kaynak kullanımını buna göre düzenleyebilmelerini destekleyecektir.

Bankacılığın ve kredi düzeninin kooperatifçilere desteğini büyük ölçüde artıracaktır.

Ekonomik halk kuruluşlarının, o arada kooperatiflerin ve küçük orta sanayi işletmelerinin, üretken yatırımları için kontrollü kredi yönetimi geliştirecektir. Kontrollü kredi verirken, taşınmaz mal güvencesi yerine, proje ve organizasyon güvencesiyle yetinilmesini sağlayacaktır.

Kooperatiflerin ve genel olarak ekonomik halk kuruluşlarının kendi amaçlarına uygun bankalar kurmalarını özendirecektir.

Devlet bankaları güçlendirip etkinleştirecektir.

- Bir kamu hizmeti üstlenen sigortacılığı, belli çevrelerin, büyük sermaye gruplarının değil, kamunun yararına işler duruma getirecektir.

Sigortalıların haklarını ve yararını öncelikle gözetirken, sigorta fonlarının üretken yatırımlara ve sağlıklı gelişmeye katkıda bulunulur biçimde değerlendirilmesini gözeticektir.

Devlet ve halk kuruluşlarının sigortacılık alanındaki etkinliğini artıracaktır.

- Dışsatımı, Türk parasının sürekli ve aşırı değer yitirimi ile ve yapay veya sağlıksız desteklemelerle değil, maliyet enflasyonuna ve aşırı pahalılaşmaya yol açmayan, ekonomik istikrarsızlığa ve iç pazarın durgunlaşıp boğulmasına neden olmayan, halkı sağlıklı yaşam olanaklarından yoksun bırakmayan yöntemlerle, öncelikle de verimlilik ve üretim artırıcı ve kapasiteleri tam olarak değerlendireci önlemlerle özendirecektir.

Bu nedenle, dışsatımın özendirilip desteklenmesi için gerekli kredi ve vergi kolaylıklarını dışsatım aşamasından çok, yatırım ve üretim aşamasında yoğunlaştıracaktır.

Böylelikle, bir yandan dışsatımın verimlilikteki ve üretimdeki yükselişle ve teknolojik atılımlarla hızlandırılması gözetilmiş olacaktır; bir yandan da dışsatımla ilgili aracılık ve tekelcilik eğilimleri kırılarak, sanayi ve tarım alanlarında tüm üreticilerle üretici kuruluşları ve örgütleri, dışsatım seferberliğine, giderek artan ölçüde, doğrudan katılabilir duruma geleceklerdir.

- Dışsatıma yönelik üretim yapan devlet sektörü, halk sektörü ve özel sektör kuruluşlarının birlikte katılacakları, değişik dallarda uzmanlaşmış büyük ve güçlü dışsatım kurumları oluşturacaktır. Bu kurumların iletişim, tanıtma, taşımacılık olanaklarından ve bilgi ve deneyim birikimlerinden, küçüklü büyüklü bütün işletmeler yararlanabilecektir. Ekonomide tekelleşme ve kartelleşme eğilimleri bu yoldan da önlenmiş olacaktır. Yine bu yoldan, dışsatım, karanlık iş ilişkileri için, hak edilmemiş vergi ve kredi kolaylıkları sağlamak için, örtü gibi kullanılma kapıları da kapatılabilecektir. Gerçek dışı dışsatıma karşı etkili önlemler getirilecek, ve bu yüzden uğranan kaynak kaybı önlenecektir.

- Vergi politikasını saptarken,

- Kamu gelirlerinin artırılmasını,
- Sosyal adaletin yaygınlaştırılmasını,
- Hakça ve verimli kaynak kullanımını,
- Tüketim savurganlığı yerine tutumlu ve sağlıklı tüketimin özendirilmesini,

- Ölü yatırımlara ve spekülatif kazançla yönelik faaliyetin caydırılmasını ve üretken yatırımların desteklenmesini gözetecektir.

Genel olarak vergi gelirlerini artırırken, toplam vergi gelirlerinde ücretlilerin payını azaltacaktır.

Vergilendirilmeyen veya çok düşük düzeyde vergilendirilen bazı yüksek kazanç alanlarını etkin ve hakça bir vergi düzeninin kapsamını içine alacaktır. Tüketim savurganlığını özendirici harcamaları (çok masraflı eğlenceler, düğünler, davetler, törenler veya halkın geçim düzeyi ortalamasının çok üstünde tüketim maddeleri alımı gibi) ve sağlıksız ve savurganca tüketimi özendirici reklamları, caydırıcı biçimde vergilendirecektir.

Çağdaş tekniklerle vergi yönetimini ve denetimini etkinleştirerek vergi kaçığı yollarını kapatacaktır. O arada, kredi almak için gösterilen kazanç ve varlıklarla vergi matrahı olarak gösterilen kazanç ve varlıkları karşılaştırmalı bir denetim sistemi kuracaktır.

- Köylünün kalkınması ve tarımsal gelişme belirli bir düzeye varıncaya kadar, kooperatifleşmiş köylüler üzerinden tarımsal gelir vergisi alınması durdurulacaktır. Bunun yerine, ürün gelirlerinden yapılacak belirli oranlardaki kesintileri, üretici kooperatiflerinin

yönetiminde ve denetiminde oluşturulacak fonlara aktaracaktır. O fonlar yoluyla, köylünün kalkınması, tarımın geliştirilmesi, kırsal alanların kalkındırılıp sınaileştirilmesi ve tarım ürünlerinin dışsatımını desteklenecektir.

- Kamu kuruluşlarının vergi ve bütçe dışı yollarından gelir sağlamalarını, o şekilde bütçe dışı harcamalar yapmalarını ve özel sektörle iş ilişkileri içine girmelerini önleyecektir. Bunun gereği olarak sağlık kuruluşları dışında herhangi bir kamu kuruluşunun vakıf kurması yasaklanacaktır. Vakıflar yoluyla sağlanan gelirlerin yeri, vergi gelirleriyle ve bütçe tahsisleriyle doldurulacaktır.

- Maliyetlerin düşürülmesi ve fiyatların belli bir düzeyde tutulması için, dışalım, gereğinde bir araç olarak değerlendirirken, iç üretimi ve gelişmeyi engelleyici veya tüketim savurganlığını özendiren dışalımını önleyecektir.

- Pazar kurallarını göz önünde tutacaktır; fakat ekonomiyi ve toplumu pazarın tutsağı olmaktan esirgeyecektir.

Pazar kurallarını, planlamanın engelleyicisi değil, yardımcısı bir öge olarak; ve ekonominin başka araçlarıyla uyumlu olarak, toplum yararına değerlendirecektir.

Üretimi, dışsatımı ve dışalımını planlayarak, caydırıcı veya özendiren önlemlerle tüketimi sağlıklı biçimde yönlendirerek, pazar kurallarını, bu kuralların özüne dokunmaksızın, disiplin altına alacaktır.

- Fiyatların oluşumunda pazar kurallarının işlemlerini gözetirken, dar ve orta gelirlerin sağlıklı bir yaşam için gerekli tüketim olanaklarından ve hizmetlerinden yoksun kalmamalarını sağlayıcı önlemler alacaktır. Bu önlemlerin başlıcaları şunlardır:

- Yaşamsal önem taşıyan belirli tüketim maddelerinin pazar değerleri, maliyet düşürülerek, üretim planlı biçimde artırılarak, gereğinde dışalım yapılarak veya o maddelerle ilgili dışsatım kısılarak, düşük düzeyde tutulacaktır.

- Yerel yönetimlerin bu gibi maddelerle ilgili düzenleme satışları yaygınlaştırılacaktır.

- Arıcılık aşamaları ve karları azaltılacaktır. O arada kooperatifçilik desteklenecek ve üreticilerle tüketicilerin dayanışmalı öğütlenmeleri özendirilecektir.

- Konut edinimi veya kiralınması, dar ve orta gelirler için kolaylaştırılacaktır.

- İnsan kişiliğinin sağlıklı gelişmesi ve toplumun eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesi için gerekli hizmetlerin bedeli ve bu amaçla kullanılan araçların ve gereçlerin fiyatları, devletin maliyet düşürücü desteğiyle, düşük tutulacaktır.

• Devletin, planlama ve ekonomiye yönetip denetleme işlevini, demokratik ve etkin halk katılımıyla yerine getirmesini sağlayacaktır.

Bunun için, planlamanın genel hedefleriyle ilkeleri ve makro dengeleri, ekonomik ve toplumsal halk örgütlerinin, özel sektör temsilcisi kuruluşların ve yerel yönetimlerin katılımıyla merkezde belirlenecek; fakat bu genel hedeflerle ilkeler ve makro dengeler çerçevesinde, planın içeriği, nerelerde ne yatırımlar yapılacağı, ekonomik ve toplumsal halk örgütlerinin ve yerel yönetimlerin öncelikli katılımıyla, çevreden merkeze doğru oluşturulup saptanacaktır.

KAYNAK

DEMOKRATİK SOL PARTİ, kaynakların oluşturulmasında, geliştirilmesinde ve kullanımında, ekonomik kalkınmayı olduğu kadar, sosyal adaleti de gözetecektir.

Buna koşut olarak, sosyal adaleti ve sosyal güvenliği güçlendirme yolunda atacağı adımların, kaynak artırır ve kaynakların iyi değerlendirilmesini sağlar yönde olmasına özen gösterecektir.

Bir yandan yeni kaynaklar yaratırken, bir yandan da kaynakların verimli ve tutumlu kullanımını sağlayacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yeni kaynaklar yaratmak üzere, daha verimli ve hakça bir vergi düzeni kuracaktır.(1)

Bunun yanı sıra, sosyal güvenlik kapsamının genişletilmesi, Üretici Yatırım Fonlarıyla İşçi Yatırım Fonlarının oluşturulması da kaynakları büyük ölçüde artıracaktır. (2)

DEMOKRATİK SOL PARTİ, konut sorununu, büyük ölçüde devletin üreteceği arsalardan yaratılacak kaynakla çözecektir. (3)

(1) Bu konudaki ayrıntılar, “ Ekonomide Araçların Amaca Uygun Kullanımı” başlıklı bölümde yer almaktadır.

(2) Üretici Yatırım Fonları ve İşçi Yatırım Fonları hakkındaki ayrıntılar Programın “Halk Katılımıyla Hakça Gelişme” başlıklı bölümünde açıklanmaktadır.

(3) Ayrıntılar Programın “Konut” başlıklı bölümünde açıklanmaktadır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, kaynakların verimli ve tutumlu kullanımı için de aşağıdaki düzenlemeleri yapacaktır:

- Sermaye piyasası çekici ve güven verici duruma getirilerek ve halk sektörü yatırımları özendirilerek tasarrufların ölü yatırımlardan veya faize bağlanmaktan çok, üretken yatırımlara yönelmesi sağlanacaktır.

- Spekülatif kazanç yolları karsılaştırılarak ve kapatılarak, bu tür kazanç olanaklarının neden olduğu büyük kaynak savurganlığı ve vergi kaybı önlenecektir.

- Caydırıcı-özendirici-eğitici önlemlerle, tüketim savurganlığı önlenecek; sağlıksız tüketime yönelen kaynaklar üretken alanlarda değerlendirilebilecektir.

- Kırsal alan gelişmesine verilecek önemle köyden kente göç kendiliğinden yavaşlayacak; ve büyük boyutlu göçlerin kentleşme ve kamu hizmetleri giderlerinde neden olduğu yükselişler bu yoldan önlendikçe, üretken yatırımlara ayrılabilen kaynaklar artacaktır.

- Köykent uygulamasıyla, altyapıların ve kamu hizmetlerinin tüm yurda yayılabilmesi için ayrılacak kaynaklar en tutumlu ve verimli biçimde değerlendirilmiş olacaktır.

- Yurt dışındaki işçilerimizin ortak yatırım eğilimleri gereğince değerlendirilerek, onların da katkısıyla, halk sektörünün geliştirilmesi, iç ve dış tasarrufun üretken yatırımlara yönelmesinde önemli bir etken olacaktır.

- Tarımda araçların ve gereçlerin çok sayıda üreticiler veya işletmeler tarafından ortaklaşa ve verimli kullanımı özendirilerek bu alandaki kaynak savurganlığı önlenecektir.

- Orman sayılmakla birlikte orman değeri taşımayan topraklar üretime açılacaktır.

Gerek bu şekilde üretime açılacak topraklarda, gerek ormanların işletilmesinde ve orman ürünlerinin işlenip pazarlanmasında, kooperatife geniş olanaklar sağlanarak, bir yandan da orman bölgelerinde kaynaklar daha verimli değerlendirilecektir.

- Sulamaya açılan bölgelerde toprakların köylüler arasında adaletili dağılımı ve gelişen kaynakların kooperatifleşen köylüler eliyle verimli ve hakça kullanımı güvence altına alınacaktır.

- Köykentlerin ve güçlü kooperatifçiliğin sağlayacağı olanaklarla, hayvancılık ve hayvan ürünleri sanayi geliştirilerek, bu konuda Türkiye'nin zengin kaynakları ve geniş dışsatım olanakları daha iyi değerlendirilecektir.

- Denizlerin ve göllerin kirlenmesine karşı etkin önlemler alınarak ve balıkçılık alanında kooperatifçilik güçlendirilerek, su ürünü kaynaklarımızın korunması, geliştirilmesi ve verimli biçimde değerlendirilmesi sağlanacaktır.

- Her türlü artıkların ve çöplerin dönüşümlü kullanımı yoluyla, bir yandan çevre kirlenmesi önlenirken, bir yandan da kimyasal madde, gübre ve yerel enerji üretimi artırılacaktır.

- Tarıma veya turizme elverişli alanların sanayie veya yerleşime açılması önlenerek doğal kaynaklar daha iyi değerlendirilecektir.

- Enerji üretiminde de kendi doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesine öncelik verilecektir.

Yerel enerji kaynaklarından, enterkonnekte sistem dışında, düşük maliyetle enerji üretimi için yararlanılacaktır.

- Sanayide kapasitelerin tam kullanımı özendirilecek ve sağlıklı

yollardan verimlilik artışı sağlanacaktır. Verimlilik artışı için, bilimsel yöntemlerin ve teknolojik atılımların yanı sıra, demokratik katılım süreci içinde çalışanların deneyim ve önerilerinden de yararlanılacaktır.

- Büyük sanayi kuruluşlarıyla atölyeler ve küçük işletmeler arasında sağlanacak işlevsel işbirliği sanayideki potansiyelin daha verimli ve tutumlu kullanımı sağlanacaktır.

- Verimsiz veya ekonomik olamayacak kadar küçük ya da geri teknolojiyi işletmeler, bir program içinde, optimal büyüklüklere erişmeye, bu amaçla gereğinde birleşmeye özendirilecektir; bunların daha verimli çalışır duruma gelmeleri ve ileri teknolojilere geçmeleri için önlemler alınacaktır. Bu yoldan da tutumlu ve verimli kaynak kullanımı sağlanmış olacaktır.

- Demiryolu ve denizyolu taşımacılığına ağırlık verilerek toplu taşımacılık geliştirilecek ve ulaştırma alanındaki kaynak savurganlığına son verilecektir.

- Benzer hizmetler gören değişik kamu kuruluşları toplulaştırılacak ve daha az kaynakla daha çok hizmet üretir duruma getirilecektir.

- Değişik dallardaki orta eğitim kurumları tek çatı altında toplanacak; böylelikle, bir yandan eğitim birliğini sağlamak kolaylaşırken, bir yandan da eğitim personelinin ve eğitim araç ve gereçlerinin daha verimli değerlendirilmesi sağlanacaktır.

- Kamu kuruluşları elindeki araçların, gereçlerin ve makine parklarının, pratik olarak bulunan durumlarda ortak kullanımı yoluna gidilerek, tam değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Kültür ve spor kuruluşlarından, bütün toplum kesimlerinin çok

maçlı olarak yararlanmaları sağlanacaktır.

Devletin, halk sektörünün, özel sektörün, yabancı sermayenin ve yurt dışından kesin dönüş yapan işçilerle çocuklarının katkılarıyla, turizm, bir yandan tüm çalışanlara dinlence olanağı sağlayacak, bir yandan da dış kaynaklı kitle turizmini büyük boyutlara eristirecek yönde geliştirilecektir. Başka ülkelerdeki toplumsal örgütler, üyelerinin dinlencesi için Türkiye'yi seçmeye özendirilecektir. Böylece, Türkiye'nin doğal ve tarihsel zenginlikleri gereğince değerlendirilerek gelişmemiz için turizmden sağlanan kaynağın artırılmasına çalışılacaktır.

HALK KATILIMIYLA HAKÇA GELİŞME

DEMOKRATİK SOL'da ulusal gelir de, özveri de hakça dağılır; zor günlerin sıkıntıları da iyi günlerin nimetleri de hakça bölüşülür.

Gelirin de, özverinin de dağılım biçimini halk belirlerse; ve gelişme yolunda ilerlendikçe özverinin azalıp ulusal gelir artışının hakça dağılacağı bilinirse, toplum için özveriye katlanmak kolaylaşır. Halkın bu konuda etkili olması demokrasiyle sağlanır.

Sosyal güvenlik de özveriye katlanmayı, kolaylaştırıcı bir etkenidir. Bunun yanı sıra, sosyal güvenlik, yatırıma ayrılabilen tasarrufları çoğaltarak gelişmeyi hızlandırır.

Onun için, özveri gerektiren dönemler, sosyal adaleti, sosyal güvenliği ve demokrasiyi erteleme nedeni sayılamaz. Tersine sosyal

adalet, sosyal güvenlik ve demokrasi, toplumun böyle dönemleri huzurla ve hızla aşabilmesinde en önemli etkenlerdir.

“El ile gelen düğün bayram” diyen Türk halkı, sıkıntılı dönemleri dayanışmayla esenliğe ve mutluluğa dönüştürebilmenin yolunu göstermiştir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, toplumda dayanışmanın ortamını ve kurumlarını oluşturacaktır.

Haklarla sorumlulukları dengeli olarak genişletecektir.

Toplumsal ve ekonomik örgütlenmeyi güçlendirip yaygınlaştırarak gelirin ve özverinin hakça dağılımına ve sağlıklı gelişmeye demokratik katılımı ekili kılacaktır.

Demokrasinin temel koşullarından olan halk katılımı, örgütlü bir toplum gerektirir. Türk toplumunun demokrasi açısından en büyük eksikliği ise bu konudur. Toplumsal ve ekonomik örgütlenmeyi güçlendirip yaygınlaştırmakla ve demokratik yapıli örgütlerin dayanışmasını sağlamakla, Demokratik Sol Parti, hakça gelişmenin olduğu kadar, demokrasiye gerçeklik, işlerlik ve süreklilik kazandırmanın da başta gelen bir gereğini yerine getirmiş olacaktır. DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin bu yükümlülüklerinin gereği olarak:

* Herkesi hastalıkta ve kazada yeterli bakıma kavuşturacak, yaşlılıkta dul, yetim veya işsiz kalındığında ve sakatlık durumunda geçim zorluğundan esirgeyecek, kötü ürün yıllarında köylüye destek olacak bir sosyal güvenlik düzeni toplumun her kesimini kapsayacaktır.

Değişik toplum kesimlerinin sosyal güvenlik hakları arasındaki eşitsizlikler belirli bir program içinde giderilecektir.

Sosyal güvenlik kurumları, o kurumlara bağılı toplum kesimlerinin demokratik yapılı ve işleyişli örgütlerince yönetilecektir.

Sosyal güvenlik kurumlarının benzer hizmetler gören kuruluşları ortak yönetimler altında birleştirilerek, işlevlerini daha yeterli biçimde ve düşük maliyetle yerine getirmeleri sağlanacaktır.

Bu kurumlarda biriken fonların en karlı biçimde ve ekonomiyi güçlendirecek yönde değerlendirilmesi güvence altına alınacaktır. Sosyal güvenlik hakkı, çalışma hakkıyla birlikte gözetilecektir. Bunun gereği olarak, işsizler ve ekonomideki yapısal veya teknolojik değişim nedeniyle işsiz kalma olasılığı bulunanlar, işsizlik sigortası güvencesinin yanı sıra, iş bulmalarını ve yeni teknolojilere uyum sağlamalarını kolaylaştırıcı eğitim olanaklarına kavuşturulacaklardır. Ayrıca, işsizlerin zamanı; kişilik ve yetenekleri geliştirici, aynı zamanda genel gelişmeye de olabildiğince katkıda bulunucu çalışmalarla değerlendirilecektir. Bu olanakların sağlanmasında, sosyal güvenlik kurumlarıyla ilgili devlet kuruluşları işbirliği yapacaktır.

- Demokratik yapılı ve işleyişli halk ortaklarından ve sendikalarla kooperatiflerin ve sosyal güvenlik kuruluşlarının büyük yatırım ve işletmecilik kurumlarıyla onların yatırımlarından oluşan halk sektörü, giderek, ekonominin en güçlü kesimi durumuna getirilecektir.

Kooperatifçilik, halk sektörünün önemli bir kesimi olarak güçlendirilip yaygınlaştırılacaktır; ve kooperatiflerle kooperatif birliklerinin yönetimleri devlet müdahalesinden arındırılarak demokratikleştirilecektir.

- Gelişme köylüden başlayacaktır ve köylünün artan gücüyle tüm ülkenin gelişmesi hızlandırılacaktır. Köylünün yönetime örgün

ve etkin katılımıyla demokrasiye daha çok gerçeklik kazandırılacaktır.

Bu amaçla;

- Köy grupları arasında, gelişme merkezleri niteliğinde “köy-kent”ler oluşturulacaktır. Tarımla sanayinin birbirlerine güç katarak ve tüm yurttan dengeli olarak gelişebilmesi için gerekli altyapılar ve kamu hizmetleri bu merkezlerde yoğunlaştırılacaktır. Öylelikle, altyapılar ve kamu hizmetleri düşük maliyetle ve kısa sürede kırsal alanların tümünü kapsar düzeye eriştirilebilecektir.

- Köylülerin, bu olanakları değerlendirerek, gerek tarım gerek sanayi alanında üretken yatırımlara yönelmeleri özendirilip desteklenecektir.

- Tarımda ve tarımsal sanayide yabancı sermayeden, deneyimden ve teknolojiyen yararlanırken, büyük yerli ve yabancı özel sektör kuruluşlarının işbirliği desteklenmeyecektir. Böyle bir işbirliği, Latin Amerika tipi plantasyonların ülkemizde de ortaya çıkmasına, o yoldan köylünün sömürülmesine ve demokrasinin engellenmesine neden olur. Bunun yerine, kooperatiflerin veya halk sektörü çevresinde başka kuruluşların, demokratik ülkelerdeki benzerleriyle ortaklığı ve işbirliği özendirilip desteklenecektir.

- Toprak dağılımında adaletsizliğin en yoğun olduğu bölgelerden başlanarak, hakça bir toprak dağılımını sağlayıcı ve toprağın aşırı ufulanmasını önleyici, aynı zamanda tarımda verimi artırıcı bir toprak reformu gerçekleştirilecektir.

- Yıllara göre tarımsal üretim planlaması yapılarak, iç tüketim gereksinmesini karşılayabilmek, dışsatım olanaklarından gereğince yararlanabilmek ve üreticinin geçim düzeyini yükseltirken, tüketi-

ciyi de koruyabilmek için, ne zaman nerelerde hangi ürünlerin ne kadar yetiştirilmesinin uygun olacağı saptanacaktır. Bu konuda zorlayıcı değil, özendirici davranılacaktır.

Ürün değerlerinin belirlenmesinde üreticinin hakkı, tarım üretim planlaması çerçevesinde güvence altına alınacaktır.

- Köylünün geçim durumunun yeterli bir düzeye erişebilmesi için öngörülecek bir dönem sonuna kadar, kooperatifleşen köylüden tarımsal gelir vergisi alınmayacaktır. Bunun yerine, köylülerin gelirlerindeki artışın belirli bir bölümü, kooperatifler ve kooperatif birlikleri yönetiminde oluşturulacak “Üretici Yatırım Fonları”na yöneltilecektir.

- Bu fonlarda biriken kaynaklar, kooperatifleşmiş köylülerin ortak varlığı olacaktır. Bu kaynaklar, tarımda verimli ve üretimi artırıcı, halk sektörü çerçevesinde sınaileşmeyi kırsal alana yayıcı ve köylünün gelirindeki yükselişi hızlandırıcı yatırımlarda ve köylülerin yararlanacağı sosyal güvenlik hizmet ve ödemelerinin artırılması yolunda değerlendirilecektir. Fonlarda biriken kaynakları başka amaçlarla devlet kullanamayacaktır; ve Fonların yönetiminde bürokratik müdahalelere açık kapı bırakılmayacaktır.

Böylece,

.....üretici köylünün emeğiyle ve girişimleriyle tarım kesiminde yaratılan kaynak, büyük ölçüde yine köylüler eliyle sınaileşmeye aktarılmış olacaktır;

.....köylülerin, kentlere göç zorunda kalmaksızın, kendi yörelerinde kendi yatırımlarıyla yeni iş ve gelir olanaklarına kavuşmaları sağlanmış, sağlıklı ve dengeli bir kentleşme ve gelişme tüm yurda yayılmış olacaktır.

.....köylünün güçlü ekonomik örgütlerle yönetimde ağırlığının artırması sağlanarak, demokrasiye daha çok gerçeklik kazandırılabilecektir.

.....köylünün gelirindeki artışın enflasyonist etkileri önlenecektir.

• İşçilerin sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakları demokrasiyle bağdaşmayan sınırlamalardan kurtarılacaktır.

Sendikaların yönetimine işçilerin demokratik katılımı etkinleştirilecektir; ve sendikaların, işsizleri de gözetmeleri güvence altına alınarak işçi-işsiz dayanışması sağlanacaktır.

İşçiler, gerekli belirli ölçütlere uygun işletmeler düzeyinde gerek ekonomik ve sosyal politikaların saptanmasında, yönetime ve sorunluluğa katılacaklardır. Bu katılımı gerçekleştirip işletmelerde kardan pay alacaklardır.

Toplu sözleşmelerin genel çerçevesi, ilkeleri ve iç dengeleri her dönem için demokratik kurallara göre yapılacak bir toplumsal anlaşmayla belirlenecektir. Toplumsal anlaşmayla ilgili herhangi bir zorlama sözkonusu olmayacaktır. Hükümetin ve işverenlerin de işçilerle birlikte katılacakları toplumsal anlaşma çalışmalarında, gelir dağılımında adalet sağlanması ve ücretlerin dengeli olması gözetilirken, ücret artışlarının enflasyonu körüklememesine de özen gösterilecektir; ve, bununla bağlantılı olarak, işçiler, ulusal gelirin dağılım biçimi, üretimin ve verimliliğin artması, işsizliğin azaltılıp önlenmesi, işyeri güvenliğinin sağlanması gibi konulardaki istek ve önerilerini öne sürebileceklerdir. Toplumsal anlaşma, yalnız ücretleri ve çalışma koşullarını değil, bu konuları da kapsayacaktır.

Bu düzenlemeyle, ekonomik, mali ve sosyal politaların belirlen-

mesine demokratik işçi katılımı yolunda önemli bir adım atılmış; ve, toplu sözleşmeler, ücret pazarlığının ötesinde, hakça gelişmeyi güvence altına alan, işletmeleri daha verimli çalışmaya yönelten, işçilerin ulusal gelirden payını yükseltirken ekonomiyi de güçlendiren ve demokrasiye daha çok gerçeklik kazandıran bir sürece dönüşmüş olacaktır.

Kaldı ki, salt ücret pazarlığı niteliğindeki toplu sözleşme düzeninin bile, işletmecilik yöntemlerini geliştirmede, verim artışında, teknolojik buluş ve atılımlarda kamçılayıcı etkisi, genellikle, rekabetin etkisinden daha ağır basar. Onun için, toplu sözleşme düzeninin ekonomiye yararı, ücret artışlarıyla ve grevlerle neden olduğu öne sürülen zarardan çok üstündür. Nitekim, Türkiye’de işletmeciliğin çağdaşlaşması ve teknolojik atılımlar toplu sözleşme düzeniyle başlamıştır; bu düzenle birlikte ekonomiye canlılık gelmiş ve gelişme hızı yükselmiştir.

Son yıllarda ekonomimizin uğradığı sarsıntıların kaynağı, toplu sözleşme ve grev hakları veya sendika özgürlüğü değildir. Bu sarsıntıların kaynağı, ekonomimizdeki yapısal bozukluklar, ülkedeki iç çalkantılar ve dünyadaki ekonomik bunalımdır. Toplu sözleşme düzenine ara verilen ve işçi haklarına ileri kısıntılar getirilen dönemde, dünya petrol fiyatlarındaki büyük düşüşe ve dış yardımlardaki önemli artışa karşın, sarsıntının ve durgunluğun giderilememiş, hızlı enflasyonun, üretimdeki ve yatırımdaki gerilemenin önlenememiş ve yaşam koşullarının olağanüstü ağırlaşmış olması, sorumluluğu toplu sözleşme düzenine ve işçi haklarına yıkmadaki haksızlığı somut biçimde kanıtlamıştır.

Demokratik Sol Parti’nin yapacağı düzenlemelere, demokratik

işçi haklarının, sosyal adalete ve demokrasiye olduğu kadar, hızlı ve sağlıklı gelişmeye ve ekonomiyi güçlendirmeye de katkısı belirgin ölçüde artacaktır.

- Ayrıca, tarım kesiminde kurulacak, “Üretici Yatırım Fonları”na benzer nitelikte, “İşçi Yatırım Fonları” kurulacaktır.

Belirli bir büyüklüğün üstündeki karlı özel sektör işletmeleriyle aynı ölçütlere uygun ekonomik amaçlı devlet sektörü işletmelerinden bu fonlara pay ayrılacaktır; böylece, enflasyonu önlemek gerekçesi veya bahanesiyle, gelir dağılımında işçilerden hakları olan pay esirgenmemiş olacaktır. Bir yandan, hakça bir gelir dağılımının gereği olan ücret artışlarıyla işçilerin yaşam düzeyi yükseltilirken, bir yandan da işçi emeğinin katkısıyla sağlanan gelir artışının bir bölümü, belirli bir büyüklüğün üstündeki karlı işletmelerce, hisse senedi veya nakit olarak “İşçi Yatırım Fonları”na aktarılacaktır. Yönetiminde işçilerin ağırlık taşıyacağı bu Fonlarda, işçilerin ortak varlığı olarak biriken kaynaklarla, sermaye piyasasından da ayrıca hisse senetleri alınabilecektir.

Değişik bölgelerde oluşacak “İşçi Yatırım Fonları”nın yıldan yıla artan gelirlerinden bir bölümü, Fon yönetimlerince uygun görülen yatırımlara yöneltilecektir. Yine Fon kaynaklarıyla yaşlılık aylıkları artırılabilir veya işçilere ek gelir sağlanabilecektir. “Üretici Yatırım Fonları”nda olduğu gibi, “İşçi Yatırım Fonları”nda da, biriken kaynakları başka amaçlarla devlet kullanamayacaktır ve Fonların yönetimine bürokratik müdahalelerde bulunulamayacaktır.

“İşçi Yatırım Fonları”na özel sektör kuruluşlarından belli süreler içinde aşama aşama aktarılacak paylar, bu kuruluşların sermaye-

lerinin belirli bir oranını aşmayacaktır.

- İşçi kesiminde bu düzenlemelerle:

.....enflasyonu önlemek veya kısmak uğruna işçilerin hakkı esirgenmemiş olacaktır.

..... işçiler, kendi sorunlarına, o arada ücret sorununa, ekonominin tümünü ve makro dengelerini de göz önünde tutarak ve, aynı zamanda, işletmeci ve yatırımcı açısından da bakacakları için, sağlıklı bir çalışma barışı gerçekleştirebilecektir.

.....işçilerin hakları gözetilirken, üretken yatırımlar ve gelişme hızlanacak, işsizlik azalacaktır.

.....fonlar değişik bölgelerde kurulacağından, sınıileşmenin yurda dengeli yayılımı sağlayacaktır.

.....ekonomide hakça bir mülkiyet yapısı oluşacak, demokrasinin siyasal ve sosyal boyutları ekonomik boyutuyla da bütünleşmeye başlayacaktır.

- Kıdem Tazminatı Fonlarının yönetiminde, ve bu Fonlarda biriken kaynakların değerlendirilmesinde işçiler ağırlık taşıyacaklardır.

• Üretim, tüketim ve satış kooperatifçiliği, demokratik yapılar içinde güçlendirilirken, bunlar, tüketim mallarının pazarlamasında işbirliği yapacaklardır. Bu işbirliğine yerel yönetimler ve esnaftan isteyenler de katılacaklardır. Kooperatifçilik hareketi, esnafı engelleyen değil, üreticilerle ve tüketicilerle birlikte esnafı da aracı egemenliğinden kurtaran bir hareket olarak gelişecektir. Fiyat ve nitelik denetimi, Pazar kuralları ile çelişkiye düşülmeksizin, örgün halk dayanışmasıyla gerçekleştirilecektir.

• Tarım Satış kooperatifleriyle birlikleri, devlet müdahaleciliğinden kurtarılarak, demokratik bir yapıya ve işleyişe kavuşturula-

caktır. Bu kooperatiflerin ve birliklerin tarım sanayi alanındaki yatırımları ve dışsatımda öncülük işlevini üstlenmeleri özendirilecektir.

- Kamu kesiminde çalışanlardan, evrensel ölçütlere göre işçi sayılması gerekenler, işçi statüsüne geçirileceklerdir.

- Kamu görevlilerine, belirli kurallar içinde, sendikalaşma ve toplu sözleşme hakkı tanınacaktır. Bu sağlanıncaya kadar, işçilerle yapılan toplumsal anlaşmaların gelir dağılımında ve ücretlerde adalet ve denge sağlayıcı, çalışma koşullarını iyileştirici yönlerinden kamu görevlileri de yararlandırılacaktır.

- Planlama çalışmalarına, halkın, gerek yerel düzeyde gerek merkezde, kendi ekonomik ve toplumsal örgütleri ile, etkin katılımı sağlanacaktır.

Bütün bu düzenlemelerle, örgütlenmelerle ve kurumlaşmalarla, toplumsal ve ekonomik örgütlerin ve kuruluşların dayanışması ve işbirliğiyle, Türkiye'nin gelişmesi önündeki darboğazlar ve engeller, haklardan ve özgürlüklerden, demokrasiden, sosyal adaletten ve sosyal güvenliklikten özveride bulunmaksızın, tam tersine, hakları ve özgürlükleri genişleterek, demokrasiye daha çok gerçeklik kazandırarak, sosyal adaleti ve sosyal güvenliği yaygınlaştırıp güçlendirerek, barış içinde aşılabilecektir.

TÜRKİYE'NİN DEMOKRATİK GELİŞMESİNE YURT DIŞINDA ÇALIŞANLARIN KATKISI

Yurt dışındaki, sayıları milyonu aşan Türk işçilerinin, özellikle

gelişmiş demokratik ülkelerde, yaşayarak, çalışarak, sosyal veya siyasal örgütlere katılarak, hatta, kimi ülkelerde, yerel yönetim görevlileri üstlenerek, edindikleri bilgi ve deneyim birikimi, Türkiye'nin demokratik gelişmesi için bir büyük hazinedir.

Ama bu hazine henüz yeterince değerlendirilememiştir.

Daha çok, yurt dışındaki işçilerin Türkiye'ye gönderdikleri veya gönderebilecekleri dövizle ilgilenilmiş, üstelik o da gereğince değerlendirilememiştir.

Oysa, ondokuzuncu yüzyıl sonlarında ve yirminci yüzyıl başlarında, bazı gelişmiş demokratik ülkelerde yalnızca yüzeysel birer gözlemci olarak birkaç yıl geçiren bir avuç insanın bile, Türkiye'deki çağdaşlaşma akımlarına ve demokratikleşme hareketine katkıları göz önünde tutulursa, o ülkeleri yakından tanıma olanağını bulan milyonu aşkın işçi yurttaşımızın yapabilecekleri katkı çok daha iyi ölçülebilir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yurt dışındaki işçilerimizin bilgi ve deneyim birikimini, demokrasiyi güçlendirme ve sağlıklı gelişme yolunda, önemli bir etken olarak değerlendirme kararındadır.

Bir yandan, onların, çalıştıkları ülkelerdeki sorunlarının çözümüne katkıda bulunurken, bir yandan da, o birikimi Türkiye'ye aktarabilmeleri için gerekli kanalları oluşturup açmaya çalışacaktır. Bunun yöntemlerini ve gereklerini yurt dışındaki işçilerimizle birlikte araştıracaktır. Ayrıca, o ülkelerin, yasal olanaklar çerçevesinde ilişki kuracağı siyasal ve sosyal örgütlerinden, eğitim ve kültür kurumlarından, böyle bir sürece yapıcı ve olumlu katkılar sağlamak üzere girişimlerde bulunacaktır.

Yurt dışındaki işçilerimiz, yıllarca, alınteriyle elde ettikleri ka-

zançlardan yaptıkları tasarrufları, Türkiye'deki hemşerileriyle dayanışma içinde biraraya getirerek, yurdumuzun en geri kalmış yörelerinde fabrikalar kurabilmek, sanayi çağının ışığını ve olanaklarını oralara kadar götürebilmek için kıvanç verici girişimlerde bulunmuş, özverilere katlanmışlardır. Ama, çoğu kez, kendilerine yardımcı olunmadığı gibi, aşılmaz engellerle karşı karşıya bırakılmışlardır. Türkiye'ye yatırım yapmakta o kadar nazlı davranan yabancı sermayeye yüzü suyu dökülürken, köylere kadar uzanan işçi yatırımların genellikle yüzüne bakılmamıştır. Oysa o yatırımları küçük bir devlet ilgisiyle değerlendirme olanağının bulunduğunu gösteren dönemler olmuştur.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, işçi yatırımlarına can katacaktır. Gelişmiş ülkelerdeki işçilerimizin, o ülkelerde yatırım ve işletmecilik konusunda deneyim kazanmış halk kuruluşlarıyla elele vererek yurdumuzun ve halkımızın kalkındırılmasına hız katmalarını sağlayacaktır.

Yurt dışındaki işçilerimizin girişimlerinden esinlenen halk sektörüne DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin kuracağı düzende, yurttaki işçilerimizin, köylülerimizin de dayanışmasıyla, güçlü bir soluk kazandırılacaktır.

Türkiye'ye ağır koşullarla borç veren kimi ülkeler veya uluslararası kuruluşlar, bu borçların bedeli olarak, ülkemizin siyasal, sosyal ve ekonomik düzenini kendi işlerine geldiği gibi yönlendirip biçimlendirmeye kalkıştılar. Yurt dışındaki işçilerimizse, yurtlarına yıllardır, borç olarak değil, Türkiye'nin öz varlığı olarak, kredilerin kat kat üstünde döviz göndermişlerdir. Ama bu dövizlerin, gönüllerinde yatan gelişmiş ve demokratik Türkiye ülküsünü gerçekleştire-

cek yönde değerlendirilmesi için, hiç değilse boşa harcanmaması için gereken ölçüde bile, Türkiye'nin siyasal yaşamında veya ekonomik politikalarında etkinlik kazanma olanağından yoksun bırakılmışlardır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, bu haksızlığa son verecektir.

Yurt dışındaki işçilerimize o hakkı tanımak, bu açıdan gereklidir, ama yeterli değildir. Onun ötesinde, DEMOKRATİK SOL PARTİ, demokratik ülkelerdeki işçilerimizin deneyimlerini, toplumsal örgütlerden alınan güçle yönetime katılma konusundaki gözlemlerini, Türkiye için bir demokratik eğitim ögesi olarak değerlendirecektir.

Onların, Türk siyasal ve sosyal yaşamında da, Türk ekonomisinde de etkili duruma gelmelerine yardımcı olacaktır. Böylece bu yurttaşlarımız, bir yandan Türkiye'nin demokratik gelişmesine katkıda bulunurken, bir yandan da kendileri ve çocukları için, anayurtlarında, daha mutlu ve güvenli bir gelecek hazırlayabileceklerdir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yurda dönem işçilerin sorunlarına da, Türkiye'nin gelişmesine katkıda bulunucu çözümler getirecektir. Onların demokratik sanayi toplumlarında edindikleri bilgiyi, deneyimi ve birikimi ölü yatırımlarda öldürtmeyecek, rant gelirlerinde söndürtmeyecektir.

Yabancı ülkelerde yetişen yeni kuşakların, o ülkelerdeki eğitim olanaklarından gereğince yararlanmalarını özendirirken, Türk kültürünü de onlarda yaşatıcı bir tutum izleyecektir. Yurda dönen işçilerin ve çocuklarının ülke koşullarına uyumlarını, üretken çalışmalara veya yatırımlara yönelmelerini ve Türkiye'deki eğitimlerini kolaylaştırıcı bir program uygulayacaktır.

Bölgemiz ülkelerinde, çalışan Türk işçilerinin de geleceklerini Türkiye'nin gelişmesine katkıda bulunacak yollardan güvence altına alacak, ve anayurtlarıyla kültürel ve sosyal ilişkilerine verimli biçimde sürdürebilmelerine olanak sağlayacaktır.

BÖLÜM IV

DEVLET

1- ANAYASA

2- YARGI

3- YASAMA

4- YÜRÜTME

5- YEREL YÖNETİMLER

ANAYASA

DEMOKRATİK SOL PARTİ, geçmişe dönük değil, geleceğe yönelik bir anayasa hazırlayacaktır. Geçmişteki deneyimler ve aksaklıklar da göz önünde tutularak, demokratik bir devlet ve toplum yapısı öngören ve demokratik hakları ve özgürlükleri genişletirken, toplumun güvenliğini ve esenliğini de gözeten bir Anayasa oluşturulacaktır.

Anayasada, demokrasiyle gelişmenin ve etkili yönetimin gerekleri bağdaştırılacaktır.

Hazırlanan Anayasayla, yurttaşların önündeki seçenekler daraltılmayacak, çoğaltılacaktır.

Anayasada hakça gelişmenin yolu açık tutulacaktır.

Çağdaş katılımcı ve çoğulcu demokrasinin gereklerine uygun bir felsefe temeline dayandırılacak olan Anayasayla;

- İnsanlar devlet için değil, devlet insanlar için var olacaktır.
- Ulus, onu oluşturan bireylerin toplamından üstün bir soyut kavramı gibi değil, tüm yurttaşların ortak kimliği, gücü ve kıvancı olarak değerlendirilecektir.
- Devlet, kişilerin hakların ve özgürlüklerini devralmayacak; kişi haklarının ve özgürlüklerinin birbirini engellemeksizin kullanımını gözetmekle görevli olacaktır.
- İktidar, kişi haklarını ve özgürlüklerini sınırlamayacak; kişi haklarıyla ve özgürlükleriyle iktidar sınırlanacaktır.
- İktidarın sınırlanmasında ulus adına görev üstlenen kurumlar, iktidara bağımlı olmayacaklardır. Yargı organlarının bağımsızlığı

etkili güvencelere dayandırılacaktır.

- Kişilerin dokunulmaz hakları ve özgürlükleri bulunacaktır. Temel hakların ve özgürlüklerin hiçbir koşul altında kullanılamaz veya güç kullanılır duruma getirilememesi güvence altına alınacaktır.

- Hiçbir makama sınırsız veya denetimsiz yetki tanınmayacaktır.

- Halkın yönetime örgün ve etkin katılımı sağlanacaktır ve toplumsal örgütlerin dayanışması ve işbirliği serbest olacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ'nin, halkla birlikte oluşturacağı Anayasada, "halk" kavramı, toplunbilimin, sosyal devletin, demokrasinin ve Atatürk halkçılığının gereği olan yerini alacaktır. DEMOKRATİK SOL PARTİ, Anayasa hazırlığını, her aşamasında, toplumun tartışmasına ve katkısına açık tutacaktır.

YARGI

DEMOKRATİK SOL anlayış açısından, adalet, yalnız devletin temeli değil, hakların ve özgürlüklerin de güvencesidir; ve iktidarın demokratik hukuk devleri kurallarına göre sınırlandırılmasında önemli bir etkidir.

Bu işlevleri yerine getirebilmeleri için, yargı organlarının bağımsızlığı kesin güvenceye kavuşturulacak ve hiçbir koşul altında sınırlandırılmayacaktır.

Hiçbir kurul, makam veya kişi, yargı denetiminin dışında veya üstünde tutulmayacaktır.

Sorgulamanın, her aşamada, insanlık onuruna saygılı biçimde ve demokratik hukuk devleti kuralları içinde yapılması, bağımsız

yargı organlarının güvencesi altına alınacaktır.

Savunma hakkı geliştirilecektir.

Gözaltı süresi kısaltılacaktır.

Tutukluluk süresi sınırlanarak, yargılamanın uzamasının fiili cezaya dönüşmesi önlenecektir.

Cezalar arasındaki dengesizlikler giderilecek ve genellikle cezalar çağdaş uygar ülkelerdeki ölçütlere uygun düzeylere indirilecektir.

Ölüm cezası kaldırılacaktır.

İnfaz sisteminin eğitici ve suçluları topluma kazandırıcı bir nitelik edinmesi sağlanacaktır.

Hak aramak kolaylaştırılacak ve ucuzlatılacaktır.

YASAMA

Yasama çalışmalarında demokratik katılım, demokrasiye gerçeklik kazandırmanın önemli kurallarından biridir.

Yasama çalışmalarının başarısı, çabuk yasa çıkarmakla değil, olabildiğince geniş bir kamuoyunca benimsenip desteklenen kalıcı ve geçerli yasalar çıkarmakla ölçülür.

Kamuoyu katılımı olmaksızın, dar bir çerçevede oluşturulan ve parlamento çoğunluğuna dayanılarak çıkarılan yasaların sakıncaları, yürürlüğe girişlerinden sonra görülür ve o aşamadan sonra sakıncaların giderilmesi güçleşir. Sağlıklı yaklaşım, yasaları, tasarı bile değil de, henüz taslak durumundayken, kamuoyunun tartışmasına sunmak ve sakıncalı veya geçersiz yönlerini önceden görerek gidermektir.

Yasama organında ortaya çıkabilecek tıkanıklar nedeniyle yasama çalışmalarının sürüncemede kalması ne kadar sakıncalı ise, kamuoyunun açık tartışmasına ve katkısına sunulmadan çabuk yasa çıkarmak da en az o kadar sakıncalıdır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yasaların çabuk çıkmasından çok, toplumca benimsenir nitelikte çıkmasını gözetir. Bunu sağlamak üzere:

- Yasalar, tasarıya dönüştürülmeden ve yasama organına sunulmadan önce, kamuoyunun açık değerlendirmesine ve tartışmasına sunulacaktır.

- İlgili bütün toplum kesimlerinin, demokratik yöntemlerle, görüşleri alınacaktır.

- Parlamento çoğunluğundan önce, toplumun desteği aranacaktır.

- Bakanlar Kurulunun yasa gücünde kararname çıkarma yetkisi kaldırılacaktır.

Öte yandan, yasalar üzerinde Anayasa Mahkemesinin denetim olanakları genişletecek ve toplumsal örgütlerin de Anayasa mahkemesine başvurma olanağı sağlanacaktır.

Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetleme işlevlerini verimli ve etkili biçimde yerine getirmesini sağlamaya çalışırken, öncelikle, milletvekilinin kişiliğini ve özgürlüğünü korumak ve çalışmasını kolaylaştırmak gerekir.

Milletvekilinin kişiliği ve özgürlüğü ile parti disiplininin gerekleri sağlıklı bir denge içinde gözetilmelidir.

Milletvekilinin partisinden ayrılmasını ve başka bir partiye geç-

mesini güçleştirici kurallarsa böyle bir sağlıklı denge kurulmasını olanaksız kılmaktadır. Bu tür kurallar, milletvekilini, demokrasiyle bağdaşmayacak ölçüde, parti yönetiminin boyunduruğu altına sokabilir ve parti içi demokrasiyi yıkabilir.

Çok partili siyasal yaşamın sarsıntı geçirdiği ve siyasal eğilimlerin henüz yerli yerine oturmadığı bir ülkede bu tür kuralların sakıncası büsbütün artar. Özellikle böyle bir ülkede, değişik hatta karşıt eğilimlerin, bir parti içinde bir araya gelme olasılığı vardır. Bu eğilimlerden biri parti içinde egemen duruma gelirse, o eğilimi içine sindiremeyen bir milletvekilini aynı partide kalmaya zorlamak, ne siyasal tutarlılıkla, ne demokrasiyle, ne de milletvekilinin kişiliği ve özgürlüğü ile bağdaşır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, milletvekillerinin bu tür baskılardan ve zorlamalardan kurtarılımları ve kendi siyasal eğilimlerine göre parti seçme özgürlüğüne kavuşmaları için uğraş verecektir. Bu yalnız milletvekilinin kişiliği ve özgürlüğü bakımından değil, parti içi demokrasinin ve uzlaşmanın sağlanması bakımından da gereklidir.

Milletvekillerinin çalışmalarını kolaylaştırmak ve verimlerini artırmak için de, DEMOKRATİK SOL PARTİ, parlamentoda, yeterli uzman ve sekretery kadrolarının milletvekillerine hizmet sunması gereğine inanmaktadır.

YÜRÜTME

DEMOKRATİK SOL PARTİ, kamu yönetiminde demokrasinin gereklerini etkin yönetimin gerekleriyle bağdaştıracaktır. Kamu yö-

netiminin iktidar değişikliklerinden etkilenmesini önleyerek, sürekliliğini, istikrarını ve yansızlığını sağlayacaktır.

Bunların gerçekleştirilebilmesi için:

- Yürütme yetkisinin kullanımında Bakanlar Kurulunun ağırlığı, sorumluluğu ile orantılı olarak artırılmalıdır.

- Bakanlar Kurulu üzerinde ve genel olarak yürütme üzerinde, yasama ve yargı organlarının denetimi etkili kılınmalıdır.

Bu denetim olağanüstü halde ve sıkıyönetimde de geçerli olmalıdır

- Bakanlar Kurulunun anayasa ve yasalar çerçevesinde alacağı kararları uygulamakla yükümlü olan kamu yönetimi, bu yükümlülüğü yerine getirirken, Devlete ve yurttaşlara karşı temel görevlerinin sorumluluğunu kendi başına taşımali; baskılara, kayırmalara ve yasadışı karışımara karşı korunmalıdır.

- Her Hükümet, siyasal kararların kamu yönetimine aktarılmasında ve bu kararlarla ilgili uygulamaların gözetiminde etkisi bulunan sınırlı sayıdaki belirli kamu görevlerine, o görevleri üstlenme hakkını edinmiş kimseler arasında, uygun gördüklerini serbestçe atayabilmelidir; ancak bunun dışında atamalara ve genel olarak kamu görevlilerinin özlük haklarına karışmamalıdır; bunlar, kamu yönetiminin nesnel kurullarına göre kendiliğinden yürümelidir.

- Kamu görevlilerinin yetkileriyle ve güvenceleriyle birlikte sorumlulukları da artırılmalıdır. Bunun yanı sıra, sorumluluğun yaygınlaşıp dağılması ve belirsizleşmesi önlenmelidir. Bu amaçla, kamu yönetimine ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının konuları da sınırlandırılmalıdır.

Kamu görevlileri, yalnız yaptıklarından değil, ihmallerinden de sorumlu tutulmalıdır.

Bu yönde düzenlemeler gerçekleştirilirken, aynı zamanda,

- Kamu yönetimi merkeziyetçilikten kurtarılacaktır ve yurttaşların sorunlarının veya yerel sorunların yerinde çözülmesi güvence altına alınacaktır.

- Kamu yönetimi üzerinde etkili bir halk denetimi kurulacaktır.

- Demokratik bir süreç içinde kamu görevlilerinin, halkın, yönetim ve işletmecilik uzmanlarının görüşleri alınarak, kamu yönetiminde çalışma koşullarını, iş akışını ve topluma hizmeti sürekli iyileştirmeye çaba gösterilecektir.

Kamu görevlilerine gerek bu amaçla, gerek kendi haklarını koruyabilme ve geliştirebilme amacıyla örgütlenme hakkı sağlanacaktır.

• Kamu yöneticiliği çekici duruma getirilecektir; nitelikli uzmanların ve teknisyenlerin yurda dengeli dağılımı ve, özellikle geri kalmış yörelerde, toplum kalkınmasına etkin katkıda bulunmalarını bir düzene bağlanacaktır.

• Bazı duyarlı görevlerden emekliye ayrılan kamu görevlilerinin, belirli bir süre, özel sektörde görev üstlenmeleri önlenecektir. Bu sınırlama kapsamına girecek olan kamu görevlilerine emeklilikte özel olanaklar sağlanacaktır.

YEREL YÖNETİMLER

DEMOKRATİK SOL PARTİ, yerel yönetimleri, demokrasiyi temelden güçlendirmenin ve demokratik halk katılımıyla gelişmeyi

hızlandırıp yaygınlaştırmamanın en verimli aracı olarak değerlendirecektir.

Bu amaçla:

- Yerel yönetim çalışmalarına halkın sürekli ve tekin katılımını, köylerden ve mahallelerden başlayarak, bir düzene bağlayacaktır.
- Yerel yönetimlerin halka sürekli iletişim içinde bulunmasını gözetecektir.
- Yerel yönetimlerin, halk dayanışmasıyla, ekonomik kalkınmaya, genel anlamda gelişmeye ve yerel planlamaya öncülük etmesini, ve genel planlama çalışmalarına etkin katılımını sağlayacaktır.
- Yerel yönetimler üzerinden merkez yönetiminin vesayetini kaldıracaktır. Yerel yönetimlerin, belli kurallar içinde ve demokratik denetim altında, yetkilerini, bağımsız çalışma ve kaynak oluşturma olanaklarını büyük ölçüde genişletecektir.
- Köykentler için ekonomik işlevi ağırlık taşıyan bir yerel yönetim biçimi oluşturacaktır.
- Yerel yönetimler arasında, makine parklarının ve teknik olanakların tam kapasiteyle değerlendirilmesini sağlayıcı bir işbirliği ve dayanışma düzeni geliştirilecektir.
- Düzensiz kentleşmeyi ve sağlıksız toprak kullanımını önlemek üzere, belediye sınırları dışındaki yöreler de, fiziki planlama bakımından, ilgili kamu kuruluşları ile belediyelerin ortak denetimi altına alınacaktır.

BÖLÜM V

İNSAN VE TOPLUM

1- EĞİTİM KÜLTÜR SANAT VE SPOR

2- KONUT

3- İNSAN VE ÇEVRE SAĞLIĞI

EĞİTİM KÜLTÜR SANAT VE SPOR

Eğitim, kültür, sanat ve spor alanlarında, DEMOKRATİK SOL'un özgürlükçü, eşitlikçi ve demokratik kurullarına göre düzenlemeler yapılacaktır:

- Eğitim kurumlarında tek yanlı öğretimden, çok, öğrenciyle öğretmen arasında diyaloga, iletişime ve etkileşime ağırlık verilecektir.

Eğitimin her dalında çağdaş eğitim yöntemleri uygulanacak ve bu yöntemlerin geliştirilmesine öğretmen ve öğrencilerin ortak katkıları özendirilecektir.

Eğitimde kişiliğin, özgür düşünceliliğin, demokratik davranışın ve katılımın, araştırmacılığın, yaratıcılığın, yapıcılığın ve üretkenliğin, çocukluktan başlayarak gelişmesi özendirilecektir.

- Üniversite özerkliğine gerçeklik kazandırılırken, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin, yönetime ve program düzenlemelerine demokratik ve yapıcı katılımları sağlanacaktır.

- Eğitim her yaşta herkese açık, sürekli ve parasız olacaktır.

- Gençlerin, yetiştirecekleri alanları seçme özgürlüğü genişletilecektir.

Gençlerin gelecekleri, eğitim kurumlarının giriş kapılarındaki sınavlardan çok, eğitim sürecinde ortaya çıkacak eğilim ve yeteneklere göre belirlenecektir.

Gerek üniversitelerde, gerek orta eğitim kurumlarında geniş ders geçme serbestliği tanınacaktır.

- Askeri okullar dışında tüm orta eğitim kurumları tek çatı altında toplanacaktır.

Böylece ders seçme olanakları arttırılacağı gibi, öğretim üyelerinin, yapıların ve ders araç ve gereçlerinin ortak değerlendirilmesi yoluyla, orta eğitim kurumları arasındaki denksizlik de giderilebilecektir.

Yine bu yoldan, eğitimde birlik kendiliğinden güvence altına alınacak; değişik dallarda yetişen gençlerin birbirini daha iyi tanıyıp anlamaları sağlanacak; ve toplumsal dayanışmanın temelleri okullarda atılmaya başlamış olacaktır.

- Çağdaş eğitim ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak, kitaplıklar ve kitap ödünç verme sistemi yurdun her köşesine eriştirilerek, eğitici video ve teyp arşivleri oluşturularak, her düzeyde eğitim, tüm yurttaşların yararına sunulacaktır.

Çağdaş eğitim teknolojisinden yararlanılarak yapılan uzaktan eğitim yüz yüze eğitimle desteklenecektir. Bu amaçla değişik yörelerde süreli kurslar düzenlenecektir ve gezici eğitim ekipleri kurulacaktır.

Köy kentlerin kurulmasıyla birlikte, tüm eğitim olanaklarından, köylüler de, kentlerde yaşayanlar kadar yararlanabilecektir.

- Toplum kalkınmasına gençliğin katkısı, yaparak ve yaşayarak eğitimde ve öğrenim çağındaki gençlerin toplumsal ilişkilerinde önemli bir öge olarak değerlendirilecektir.

- Eğitim, gelişmenin gerektirdiği insan gücü gereksinmesini karşılayacak biçimde planlanacaktır.

- Ekonomik yapıda değişimlere ve teknolojik yeniliklere herkesin uyum sağlanmasını ve meslek veya sanat edinimini kolaylaştırıcı, her yaş grubuna yönelik eğitim programlarıyla, işsizliğin önlenmesine eğitimin katkısı arttırılacaktır.

- Çocuk yuvaları yaygınlaştırılarak okul öncesi eğitim kurumlarına dönüştürülecektir.

- Emeklilere ve genel olarak yaşlılara, boş zamanların üretici ve yaratıcı çalışmalarla değerlendirmeyi özendirici eğitim programları sunulacaktır.

- Özürlülerin eğitime ve eğitim yoluyla kişilik ve yeteneklerini geliştirmelerine, meslek veya sanat edinmelerine özen gösterecektir. Özürlülerin, kültür, sanat, ve spor çalışmalarına katılabilmeleri sağlanacaktır.

Körler için zengin bir kabartma yazılı kitaplık ve teyp arşiv oluşturulacaktır.

- Yönetim için gerekli bilgiler halka en geniş ölçüde ulaştırılarak, bu bilgiler, ayrıcalıklı çevrelerin tekelinde bir egemenlik aracı olmaktan çıkarılacaktır.

- Başta sendikalar ve kooperatifler olmak üzere, çalışan halk kesimlerinin toplumsal örgütleri, halkın kültür düzeyini yükseltmek ve demokrasi bilincini geliştirmek için, halka örgütlenme, yönetim kooperatifçilik ve işletmecilik bilgisi ve eğitimi vermek için, meslek ve sanat edinimine katkıda bulunmak için, gençlere, yetişkinlere, işsizlere ve özürlülere yönelik eğitim ve kültür çalışmalarına özendirilecektir.

Bu amaçla, eğitim ve kültür merkezleri, halka açık toplantı salonları kurmaları desteklenecektir.

- Yeni yetişen kuşakları ve genel olarak toplumu çağdışı veya demokrasiye ters düşen kültür koşullandırmaları altına sokma girişimlerini etkisiz bırakmaya özen gösterilecektir.

- Kültür alanında özerk kurumlaşma olanakları genişletilecektir.

O arada, Atatürk'ün kişisel vasiyetinin ve mirasının gereği, hukuk devleti kurallarına uygun olarak yerine getirilecektir.

- Çeviri çalışmaları devlet katkısıyla genişletilerek, Türk toplumunun, bilim, yazın ve sanat alanlarında dünyadaki gelişmeleri yakından izleyebilmesi sağlanacaktır.

- Kültür, sanat ve spor çalışmaları yurdun ve kentlerin her yöresinde ve toplumun her kesiminde yaygınlaştırılacaktır.

Köy-kentlerle birlikte, bu çalışmalar geniş ölçüde köylülere de sunulabilecektir.

Bu çalışmalarla ilgili kuruluşların, yapıların, alanların, araç ve gereçlerin ortak kullanımı ve herkese açık olması sağlanacaktır. Dinlenince aylarında okul yapılarından halka açık eğitim ve kültür çalışmaları için yararlanılacaktır.

- Televizyon programlarının, kültürde, sanatta ve sporda halkı seyirci durumunda bırakmaması, etkin katılıma ve yaratıcılığa da yöneltip özendirilmesi gözetilecektir.

- Kitle iletişim araçlarından, halk sanatlarını canlandırıp geliştirici yönde yararlanılacak; ve halk sanatlarına halkın yaygın ve etkin katılımı özendirilecektir.

- Köylülerin tüm sanat çalışmalarına etkin katılım olanakları sağlanacaktır.

- Tiyatro önemli bir eğitim ve kültür aracı olarak bütün ülkeye, o arada köy-kentlerle birlikte köylere yaygınlaştırılacaktır ve halk katılımı bu alanda desteklenecektir.

- Çok sesli musikiye yönelim özendirilirken, özgün Türk musiki de yozlaştırıcı etkilerden korunacaktır.

- Görsel sanatların kentleşmede ve günlük yaşamda işlevsel yer

kazanması desteklenecektir.

- Belirli bir düzeye erişen Türk sinemacılığının özgürlük içinde gelişmesine ve dünyaya açılmasına yardımcı olunacaktır.

- Başta kitap olmak üzere, kültür, sanat ve spor araçları devlet desteğiyle ucuzlatılacaktır.

- Yurdun her köşesinde ve toplumun her kesiminde spor çalışmalarına etkin halk katılımı sağlanmadıkça, spordan, insan kişiliği ve sağlığı için ve toplumsal ilişkiler için beklenen yarar elde edilemeyeceği gibi, profesyonel sporun kaynağı da kısır kalacağına göre, amatör spora öncelik tanınacaktır.

Profesyonel spordan sağlanan gelirin önemli bir bölümü amatör spor kulüplerine ve kitle sporuna ayrılacaktır.

- Spor kulüpleriyle üst kuruluşlarının yönetimleri demokratik seçim yoluyla oluşturulacaktır. Demokratik davranış ve dayanışma spor yoluyla da geliştirilecektir.

- Kültür, sanat ve spor alanlarında çalışanlar için yeterli bir sosyal güvenlik düzeni kurulacaktır.

KONUT

Konut sorununu çözmek için, DEMOKRATİK SOL PARTİ, henüz yerleşime açılmamış yörelerde yeni yerleşim alanları belirleyecektir. Buralarda, ilgili kamu kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin işbirliğiyle, tüm altyapıları hazırlanmış arsalar üretilecektir. Bu arsalar, düzenli ve sağlıklı kentleşmeyi güvence altına alıcı ve spekülasyon önleyici koşullarla, kooperatiflere, kamunun veya özel sektörün toplu konut kuruluşlarına ve kendi evini yapmak isteyen-

lere sunulacaktır.

Devlet eliyle üretilen arsaların toprak değerinde oluşturacağı artışlar, arsa ve konut üretim fonlarında birikecektir. Böylelikle, devletin başlangıçta ayıracağı kaynaktan sonra, arsa ve konut sorunu, kendi kaynağını büyük ölçüde kendi yaratan ve maliyeti düşüren bir çözüme kavuşturulmuş olacaktır.

Eski yerleşim merkezlerindeki, yaşamını doldurmamış yapıların yıkılarak yenilerinin yapılması yerine, yeni yapılar için yeni yerleşim alanlarının seçilmesi özendirilecektir. Böylece büyük bir kaynak savurganlığı önlemiş olacaktır.

O arada, eski yapıların veya gecekonduların onarımı, çağdaş ve uygar yaşama uygun duruma getirilmesi, kredi kolaylıklarıyla desteklenecektir.

Sorunların onarımla veya iyileştirmeyele çözülemeyecek durumdaki gecekondulu semtlerinde yaşayanların, yeni yerleşim alanları açıldıkça, oralarda ev edinmeleri kolaylaştırılıp özendirilecektir. Bu durumdaki semtlerin arsaları ekonomik bakımdan verimli biçimde değerlendirilerek elde edilecek kaynaklar, öncelikle o semtlerden yeni yerleşim alanlarına geçecek olanların konut gereksinimleri karşılamada kullanılacaktır.

Hiç kimsenin evi, en az eşdeğerde bir konut edinme olanağı sağlanmadan yıkılmayacaktır.

Tüm bu düzenlemelerle, gecekondulu sorunu da, kendiliğinden sağlıklı, hakça ve ekonomik bir çözüme ulaştırabilecektir.

Yeni yerleşim alanlarını öncülük eder ve katkıda bulunurken, devlet ve yerel yönetimler, kiralık konut stokları oluşturmaya öncelik vereceklerdir.

Öylelikle, kira sorunu çözüm yoluna gireceği gibi, dar ve orta gelirliiler, konut yaptırmak için bütçelerini zorlama durumundan kurtarılacaklardır.

Kamu görevlilerinin konut gereksinmesi, bir uçta kiraların çok yüksek olduğu, öbür uçta da barınma olanaklarının çok yetersiz bulunduğu yerlerden başlanarak, devletin ve yerel yönetimlerin kiralık konut yapımı programları çerçevesinde karşılanacaktır.

Öte yandan, köykentler hareketiyle ve gelişmenin tüm yurda ve kırsal alanlara yaygınlaştırılmasıyla kentlere akının yavaşlaması da, konut sorununun önemli ölçüde hafifletecektir.

Köykentler kurulurken, yeni yerleşim ve konut sorunları çıkmamasına özen gösterilecektir. Köykentler, yeni yerleşme merkezleri olarak değil, çevre köylerin ortak gelişme, çalışma, hizmet ve altyapı merkezi olarak öngörülmektedir. O nedenle, çevre köyler halkının köylerinde kalmaları, yerleşim merkezleri olarak köylerini geliştirmeleri ve köylerindeki barınma olanaklarını iyileştirmeleri, devlet desteğiyle özendirilecektir.

Yine köykent kurulurken, buralarda arsa spekülasyonunu kesin olarak önleyici önlemler alınacaktır.

Deprem bölgelerinde depreme dayanıklı konut yapımı, devletin, konut alanında öncelik taşıyan bir görevi olacaktır.

İNSAN VE ÇEVRE SAĞLIĞI

İnsan sağlığını korumak ve insanın gerek düşünsel, gerek bedensel gelişmesini her türlü engelden kurtarmak, insanca ve hakça bir düzende, devletin önde gelen bir işlevidir.

Çevre sağlığı da insan sağlığının temel koşullarındandır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, sağlıklı yaşamı her yönüyle bütün toplumda güvence altına alan bir sosyal güvenlik sistemi geliştirecektir. Sağlık sorunu, büyük ölçüde, sosyal güvenlik çerçevesinde çözülecektir.

Bunun yanı sıra, koruyucu hekimlik yaygınlaştırılacaktır.

Köykent uygulaması, sağlık hizmetlerinin, yeterli düzeyde ve düşük maliyetle, tüm köylülerin ayağına kadar götürülebilmesini sağlayacaktır.

Sağlıklı yaşam ve beslenme konusunda, radyo ve televizyondan da yararlanılarak, yaygın ve sürekli eğitim yapılacaktır.

Hakça gelir dağılımıyla ve izlenecek tüketim politikasıyla, insanların sağlıklı yaşaması ve beslenmesi kolaylaştırılacaktır.

Halkın, kaplıcalardan, daha bilgili olarak yararlanması ve Türkiye'nin bu alandaki zengin olanaklarının, çağdaş işletmecilik anlayışıyla, gelişmeye de katkıda bulunacak biçimde değerlendirilmesi sağlanacaktır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ, doğa zenginliklerini değerlendirirken, doğa dengesini gözeterek çevre sağlığını geliştirip koruyacaktır.

Doğa sevgisi ve doğayı koruyarak değerlendirme alışkanlığı ve yeteneği, okul öncesi eğitimden başlanarak, insanlara işlenecektir.

Yeni yerleşme alanları ve köykentler, insanı doğa güzelliğinden uzak düşürmeyen ve doğadaki sağlık ve mutluluk kaynaklarından yoksun bırakmayan bir düzenlemeyle kurulacaktır.

BÖLÜM VI

KURALLAR

KURALLAR

DEMOKRATİK SOL PARTİ

ATATÜRK'ün
Ulusal egemenlikle demokrasiyi,
Bağımsızlıkla özgürlüğü,
Milliyetçilikle halkçılığı,
Türk Ulusu ile Türkiye'yi
ve yurttta barışla dünyada barışı
bütünleştiren;

ulusallıkla çağdaşlığı,
düşünce özgürlüğüyle inanç özgürlüğünü
bağdaştıran;

din, mezhep ve soy ayrımcılığını tek bir ulusdan olmanın
bilincinde önleyen

İnsanlık, ulus ve toplum anlayışlarına bağlılık, tüm uğraş ve tutumlarında temel kural sayar.

DEMOKRATİK SOL,

“bilimsel”liğe özenmekle birlikte bilimsel kuşkuculuğa yer vermeyenlerin, ve “tek yol” gibi gösterdikleri bir doğrultuda toplumu gütmeye hakkını kendinde görenlerin bağlandığı türden bir doğmacılık değildir;

kusursuz toplum veya yeryüzü cenneti hayalleri uğrunda yaşayan kuşakları feda edebilen bir ütopyacılık değildir;

toplumların geçmişteki veya gelecekteki gelişmelerinin zorunluluk yasalarıyla belirlendiğini öne süren; o arada sınıf çatışmasını veya “kapitalizmin çöküşü”nü kaçınılmaz sayan bir yazgıcılık değildir.

Bu tür solculuk anlayışlarının dışında ve karşısında yer alan DEMOKRATİK SOL, demokrasinin herkese geniş seçme özgürlüğü tanıyan çevresinde, bir siyasal ve ahlaki seçenektir.

Bu seçeneğin gerekleri, halka karşı değil, halkın onayı, katılımı ve öncülüğü ile yerine getirilir.

DEMOKRATİK SOL,

Kendi yolunu “seçeneksiz”miş gibi göstererek, başka seçenekleri yasaklamaya kalkışarak veya geçersiz sayarak değil; kendi seçimi olan yolun daha geçerli, daha iyi, daha insanca olduğunu kamuyuna benimseterek ve uygulamada kanıtlayarak güçlenir ve amacına doğru ilerler.

DEMOKRATİK SOL,

İnsanca ve hakça bir düzen değişikliğini toplumdaki çelişkilerin ve gerilimin artmasından ve sınıf çatışmasına dönüşmesinden beklemez. Devletin de başka güçlerin de halkı ezemeyeceği, emeğin sömürülemeyeceği, hakların ve özgürlüklerin olanak eşitliğiyle gerçeklik kazanacağı ve herkesin ömrü boyunca dirlik düzenlik içinde, her bakımdan güvenlik içinde yaşayacağı bir düzene, gerilimleri gidererek, çelişkileri yumuşatarak erişmeye çalışır.

DEMOKRATİK SOL, çatıştırıcı değildir, uzlaştıdırıcıdır. Sosyal güçler arasında hakça bir denge sağlayarak uzlaşma yolunu açar,

herkesin ve her toplum kesiminin, haklarını ve özgürlüklerini, birbirlerine engel olmaksızın kullanmalarını böyle bir sosyal güçler dengesiyle güvenceye kavuşturur.

DEMOKRATİK SOL,

Araçların amaçlara tutarlı olmasını gözetir. Amaçlarında olduğu kadar araçlarında ve yöntemlerinde de barışçıdır ve demokratiktir.

İnsanca ve hakça bir düzene erişebilmek için, öyle bir düzene toplumda duyulan özlemi yaygınlaştırmaya çalışır; ve, yaygınlaştıkça da, bu özlemi, demokratik süreç içinde, ulusal idareye dönüştürür.

Ulusal iradenin karşısına çıkabilecek engelleri aşmada en büyük güvence olarak demokrasiyi ve halkın demokratik bilincini görür.

DEMOKRATİK SOL,

Güçsüzleri güçlendirmeyi, özgürce ve insanca yaşama olanağına kavuşturmayı, gelir dağılımında da, özveride de adaleti yaygınlaştırmayı öncelikle gözetirken; toplumun her kesimine huzur getirmeyi, herkesin geleceğe güvenle bakmasını sağlamayı görev bilir.

Yeni bir sınıf egemenliğinin kurulmasını değil, her türlü sınıf egemenliğinin ve ayrıcalığının kaldırılmasını ve önlenmesini amaçlar.

Var olanın dağılımında adalet sağlamakla yetinmez; halk katılımıyla ve halkın önderliğinde, toplumun birikimlerini ve yapıcı ve girişimci gücünü, daha çok ve daha verimli üretime ve üretken yatırımlara yöneltir.

Sosyal adaletin ve sosyal güvenliğin yaygınlaşmasını, demokrasinin ve özgürlüklerin genişlemesini, kalkınmanın ve her anlamda gelişmenin hızlandırılmasıyla birlikte gözetir.

DEMOKRATİK SOL,

Üretkenliği, yalnız ülkenin ve toplumun değil, kişiliğin de gelişmesinde önemli bir etken olarak değerlendirir;

Tüketimi adaletle yaygınlaştırırken, savurganca tüketimden sağlıklı tüketime geçişi özendirir;

İnsan yaşamının manevi yönden zenginleşmesine öncelik verir; insan yaratıcılığının ve üretkenliğinin yapıtlarıyla doğa zenginleştirilirken, doğadaki dengeyi korumayı ve gelişmeyle doğa arasında uyum sağlamayı gözetir; ve toplumda bu anlayışı geliştirici bir kültür ve davranış ortamı sağlamaya çalışır; eğitim politikasında buna özen gösterir.

DEMOKRATİK SOL,

İnsan kişiliğinin olduğu kadar, toplumun ve ülkenin de gelişmesini yaygın ve sürekli eğitimle destekler ve hızlandırır.

Üretkenlikte, yaratıcılık ve yapıcılıkta, teknolojik değişimlere uyum sağlamada, ve işsizliği önlemde, eğitimi en önemli etkenlerden biri olarak görür ve değerlendirir.

Eğitimin, demokrasiyi güçlendirici, demokratik hakları ve özgürlükleri halk bilincinde sağlam temellere kavuşturucu nitelikte olmasını gözetir.

Eğitimin, demokratik dayanışma, katılım ve örgütlenme alışkanlıklarını ve yeteneklerini toplumda geliştirip yaygınlaştırmasını gözetir.

Eğitimin, halkı, devlet yönetimi için ve ekonomiyi yönlendirebilmek için gerekli bilgiyle donatmasını gözetir.

Bağnazlığı, dogmacılığı önleyici, düşünsel yaratıcılığı geliştirici, bilimsel kuşkuculuğu özendirici bir eğitim politikası izler.

DEMOKRATİK SOL,

Toplumda hoşgörünün gelişip yaygınlaşmasıyla yetinmez; hoş-görüden de öte, karşıt düşüncelerin özgürce açıklanmasını, yanlış-lardan, saplantılardan, koşullanmalardan kurtulabilmenin, görüş uf-kunu genişletebilmenin ve birbirini daha iyi anlayabilmenin bir ge-reği olarak özendirir.

DEMOKRATİK SOL,

Ulus'u, yurttaşlar toplamının üstünde bir soyut varlık gibi değil, tüm yurttaşların ortak kimliği olarak görür;

Toplumun devlet güdümünde değil, devletin toplum güdümün-de olmasını gözetir; ve böylece,

Ulus kavramını da, devlet kavramını da insancalaştırır.

Kamu yönetiminin, bu anlayışa uygun olarak, devletle halkı ya-bancılaştırmayacak biçimde işlemesine önem verir.

Adaleti, yalnız devletin temeli olarak değil, insan haklarının ve özgürlüklerinin de her türlü baskıdan uzak bir güvencesi olarak gö-rür.

İçte ve dışta izlenecek güvenlik politikalarının, bu politikalar doğrultusunda alınacak önlemlerin, demokrasi kurullarıyla, demok-ratik haklarla ve özgürlüklerle çelişmemesine özen gösterir.

DEMOKRATİK SOL,

Türkiye için, laikliği, çağdaşlaşmanın, düşünce ve inanç özgür-lüğünün ve demokrasinin kesin gereklerinden biri olduğu kadar, ulusal birliğin ve bağımsızlığın bir temel koşulu olarak da görür. Türkiye'nin bölge ülkeleriyle işbirliğini ve dayanılmasını geliştirir-ken, laikliğin gölgelenmesini ve laik devlet kavramıyla hiçbir koşul altında çelişkiye düşülmemesini gözetir.

Bu anlayış içinde, dinsel inançlara en geniş özgürlüğü tanır ve ayrımsız saygı gösterir.

DEMOKRATİK SOL,

Gerekli uluslar arası bağlantılardan, gerek bölge ülkeleriyle dostluk ve işbirliği ilişkilerinden, Türkiye'ni sosyal ve ekonomik düzeninin hiçbir şekilde etkilenmemesine ve demokratik gelişmenin bu bağlantılar veya ilişkiler nedeniyle engellenmemesine özen gösterir.

DEMOKRATİK SOL,

Amaçları doğrultusunda uğraş verirken,
ve

Türk Ulusunun insanlık ailesinden ayrı tutmayan, onu insanlık ailesinin eşit, sayın ve bağımsız bir üyesi olarak yücelten bir milliyetçilik izlerken,

Dünyada hakça bir düzen oluşmasına;

Gelişme düzeyleri arasındaki büyük dengesizliklerin giderilmesi için bölgesel işbirliğine ve dayanışmaya;

Hiçbir ülkenin içişlerine karışılmaksızın, özgürlüklerin ve insan haklarının dünyada yaygınlaşmasına;

Yok edici silahlar dengesinden değil, karşılıklı güven ve işbirliğinden kaynaklanan sağlıklı ve evrensel barışa;

ve

Türkiye'nin, kendi bölgesinde de, bütün dünyada da, bir barış ve güven etkeni olmasına,

Özen gösterir ve katkıda bulunur.

AJANS-TÜRK BASIN ve BASIM A.Ş.

İstanbul Yolu 7. Km. Necdet Evliyagil Cad. Batıkent / ANKARA

Telefon: (0.312) 278 08 24 (pbx) • Faks: (0312) 278 18 95

İnternet: www.ajansturk.com.tr • e-mail: info@ajansturk.com.tr

TBMM

Kütüphanesi

200700671